

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Tarık CEMİLOĞLU

MODERNLEŞME VE İNTİHAR MUŞ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUŞ – 2021

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Tarık CEMİLOĞLU

MODERNLEŞME VE İNTİHAR MUŞ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Orhan KESKİNTAŞ

MUŞ-2021

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Muş Alparslan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Modernleşme ve İntihar Muş Örneği” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, çalışmamın kâğıt ve elektronik kopyalarının Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

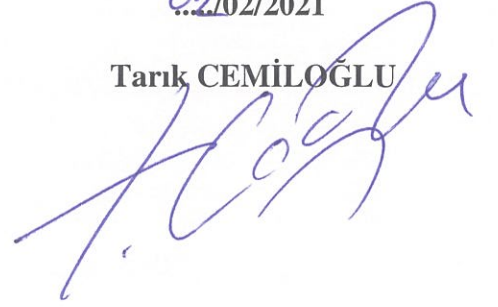
Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

- Tezim sadece Muş Alparslan Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

02/02/2021

Tarık CEMİLOĞLU

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
ÖNSÖZ.....	V
TABLolar DİZİNİ	VI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

METODOLOJİ VE MODERNLEŞME

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	3
1.2. ARAŞTIRMADA KULLANILAN YÖNTEM.....	3
1.3. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI	3
1.4. MODERNLEŞMENİN TANIMI VE TARİHÇESİ.....	4
1.5. TOPLUMSAL DÖNÜŞÜM ARACI: MODERNLEŞME.....	8
1.5.1. Modern Birey	8
1.5.2. Ailenin Yeni Tanımı.....	12
1.5.3. Dinin Yaşam Alanı	16
1.5.4. Kentin Yeni Çehresi	18
1.5.5. Siyasi Otorite: İktidar	21
1.6. TÜRK MODERNLEŞME ALGISI VE SONUÇLARI	24

İKİNCİ BÖLÜM

İNTİHAR OLGUSUNUN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. İNTİHARIN TANIMI	27
2.2. İNTİHAR YAKLAŞIMLARI	28
2.2.1. Felsefi Yaklaşım.....	28
2.2.2. Biyolojik Yaklaşım.....	30
2.2.3. Psikolojik Yaklaşım	31
2.2.4. Toplumbilimsel Yaklaşım	32
2.3. EMİLE DURKHEİM VE İNTİHAR TÜRLERİ.....	34
2.3.1. Bencil İntihar	38
2.3.2. Elcil İntihar.....	41
2.3.3. Kuralsızlık (Anomi) İntihar	43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUŞ İLİNDE MEYDANA GELEN İNTİHAR VAKALARININ İNCELENMESİ	
3.1. MUŞ İL MERKEZİNE AİT İNTİHAR BULGULARI.....	46
3.2. MUŞ İL MERKEZİNE BAĞLI BELDE VE KÖYLERİN İNTİHAR BULGULARI	57
3.3. BULANIK İLÇESİNE BAĞLI BELDE VE KÖYLERİN İNTİHAR BULGULARI	65
3.4. MALAZGİRT İLÇESİNE BAĞLI BELDE VE KÖYLERİN İNTİHAR BULGULARI	76
3.5. VARTO İLÇESİNE BAĞLI BELDE VE KÖYLERİN İNTİHAR BULGULARI	83
3.6. HASKÖY İLÇESİNE BAĞLI BELDE VE KÖYLERİN İNTİHAR BULGULARI	90
3.7. KORKUT İLÇESİNE BAĞLI BELDE VE KÖYLERİN İNTİHAR BULGULARI	98
3.8. KIRSAL ALAN VERİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	106
3.9. MUŞ İL MERKEZİ İLE KIRSAL ALAN VERİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	112
3.10. MUŞ İLİ BÖLGE VE ÜLKE VERİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI....	115
SONUÇ.....	119
KAYNAKÇA	124
EKLER.....	131
ÖZGEÇMİŞ.....	134

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MODERNLEŞME VE İNTİHAR MUŞ ÖRNEĞİ

Tarık CEMİLOĞLU

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Orhan KESKİNTAŞ

2021, 146 sayfa

İntihar olayları çeşitli medya kanalları ile duyduğumuz veya tanık olduğumuz sıradan haberler haline gelmektedir. Bu olayların meydana gelmesinde, ruhsal sebeplerden toplumsal etkenlere kadar birçok neden sıralanabilmektedir. Özellikle modernleşme ile birlikte bireylerin yaşamlarında meydana gelen değişimlerin intihar eğilimlerinde önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı modernleşmenin ortaya koyduğu toplumsal normların ve yaşam biçimlerinin yaşanan intiharlar üzerindeki etkisini araştırmaktır. Çalışma il merkezi ile kırsal alanlarda gerçekleşen toplam intihar vakalarına ait veriler temel alınarak gerçekleştirilmiştir.

Muş İl Jandarma Komutanlığı ile Muş İl Emniyet Müdürlüğünden alınan ve 2005-2019 yıllarını kapsayan veriler neticesinde hem il merkezinin hem de kırsal alanların sosyo-demografik bilgileri çıkartılarak intiharların risk etmenleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca Türkiye İstatistik Kurumu'nun da aynı yılları kapsayan Doğu Anadolu Bölgesi ve Türkiye geneli intihar istatistiklerinden yararlanılarak intihar eğilimlerinin genel bir karşılaştırması yapılmıştır. Bu çalışmalar neticesinde modernleşmenin toplumsal yapıda çözümlere neden olduğu ve intihar eğilimlerini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Muş il merkezi ile kırsal alanlarda gerçekleşen intihar vakaları karşılaştırmasında, sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve sosyo-politik durumların farklı intihar eğilimlerine neden olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Modernleşme, İntihar, Durkheim, Muş, İlçeler.

ABSTRACT
MASTER’S THESIS
MODERNİZATİON AND SUİCİDE MUS EXAMPLE

Tarık CEMİLOĞLU

Advisor: Assistant Prof. Orhan KESKİNTAŞ

2021, Page: 146

Suicide events become ordinary news that we hear or witness through various media channels. In the occurrence of these events, many causes can be listed, from spiritual reasons to social factors. Changes in the lives of individuals, especially with modernization, seem to be an important factor in suicidal tendencies. In this context, the aim of the study is to investigate the impact of social norms and lifestyles revealed by modernization on suicides. The study was based on data on total suicide cases in the provincial center and rural areas.

As a result of data obtained from the Muş Provincial Gendarmerie Command and the Muş Provincial Police Department covering the years 2005-2019, socio-demographic information of both the provincial center and rural areas was extracted and the risk factors of suicides were tried to be determined. In addition, a general comparison of suicidal tendencies was made using the suicide statistics of the Eastern Anatolia region and Turkey-wide covering the same years of the Turkish Statistical Institute. As a result of these studies, it was concluded that modernization causes thawings in the social structure and increases suicidal tendencies. In the comparison of suicide cases in rural areas with the provincial center of Muş, it was determined that socio-economic, socio-cultural and socio-political situations cause different suicidal tendencies.

Key Words: Modernization, Suicide, Durkheim, Mus, Districts.

ÖNSÖZ

İntihar vakalarının artış göstermeye başladığı günümüzde bu eğilimlerin altında yatan nedenlerin anlaşılması ve bu noktada önlem ve tedbirlerin alınması gerekmektedir. Modernleşme süreci ile birlikte geleneksel yaşam kalıplarının silinmeye başlaması, bireylerin özgür yaşam biçimlerine hızlı bir şekilde adapte olması, aile bağlarında meydana gelen kopukluk gibi birçok neden intihar eğilimi yaratabilmektedir. Muş ilinde meydana gelen intihar vakalarında ise modernleşme sürecinin etkileri ile birlikte geleneksel yaşam koşullarının da intihar eğilimlerinde rol aldığı görülmektedir. Çalışmamız Muş ilinde meydana gelen ve 2005-2019 yıllarını kapsayan intihar verilerine ulaşılarak gerçekleştirilmiştir. Muş İl Jandarma Komutanlığı ile Muş İl Emniyet Müdürlüğünden alınan bu veriler ile TÜİK'in Doğu Anadolu Bölgesi ve ülke geneli verileri karşılaştırılarak Muş ili için genel bir tablo ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışma süresi boyunca verilerin temin edilmesi noktasında büyük çaba sarf eden, bilgi ve birikiminden faydalandığım danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Orhan KESKİNTAŞ'a şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca eğitim-öğretim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen ve bu çalışma esnasında gösterdikleri sabırdan dolayı aileme teşekkür ediyorum.

Muş-2021

Tarık CEMİLOĞLU

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.1. Şehir Merkezinde Meydana Gelen İntiharlarda Cinsiyet Durumu.....	46
Tablo 3.2. Şehir Merkezinde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı.....	47
Tablo 3.3. Şehir Merkezinde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı ve Cinsiyet Durumu.....	48
Tablo 3.4. Şehir Merkezinde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durumu.....	49
Tablo 3.5. Şehir Merkezinde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum ve Yaş Aralığı.....	50
Tablo 3.6. Şehir Merkezinde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri	51
Tablo 3.7. Şehir Merkezinde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Cinsiyet Durumu.....	52
Tablo 3.8. Şehir Merkezinde Meydana Gelen İntiharlarda Meslek Durumları.....	53
Tablo 3.9. Şehir Merkezinde Meydana Gelen İntiharlarda Meslek ve Cinsiyet Durumu.....	54
Tablo 3.10. Şehir Merkezinde Meydana Gelen İntiharlarda Eğitim Durumu.....	55
Tablo 3.11. Şehir Merkezinde Meydana Gelen İntiharlarda Eğitim ve Cinsiyet Durumu.....	56
Tablo 3.12. Şehir Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Cinsiyet Durumu.....	57
Tablo 3.13. Şehir Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı.....	58
Tablo 3.14. Şehir Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı ve Cinsiyet Durumu.....	59
Tablo 3.15. Şehir Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durumu.....	60
Tablo 3.16. Şehir Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum ve Yaş Aralığı.....	60

Tablo 3.17. Şehir Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri.....	61
Tablo 3.18. Şehir Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yönteminin Cinsiyeti.....	62
Tablo 3.19. Şehir Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Yaş Aralığı.....	62
Tablo 3.20. Şehir Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Meslek Durumları.....	63
Tablo 3.21. Şehir Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri	64
Tablo 3.22. Şehir Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri ve Cinsiyet Durumu.....	65
Tablo 3.23. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Cinsiyet Durumu.....	66
Tablo 3.24. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı.....	67
Tablo 3.25. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı ve Cinsiyet Durumu.....	68
Tablo 3.26. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum.....	69
Tablo 3.27. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum ve Yaş Aralığı.....	70
Tablo 3.28. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri.....	70
Tablo 3.29. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Cinsiyet Durumu.....	71
Tablo 3.30. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Yaş Aralığı	72

Tablo 3.31. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Meslek Durumları.....	73
Tablo 3.32. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri.....	74
Tablo 3.33. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri ve Cinsiyet Durumu.....	75
Tablo 3.34. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Cinsiyet Durumu.....	76
Tablo 3.35. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Vakalarının Yaş Aralığı Durumu.....	77
Tablo 3.36. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı ve Cinsiyet Durumu.....	77
Tablo 3.37. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum.....	78
Tablo 3.38. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum ve Yaş Aralığı.....	78
Tablo 3.39. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri.....	79
Tablo 3.40. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Cinsiyet Durumu.....	79
Tablo 3.41. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Yaş Aralığı.....	80
Tablo 3.42. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Meslek Durumları.....	81
Tablo 3.43. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri	81
Tablo 3.44. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri ve Cinsiyet Durumu.....	82

Tablo 3.45. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Cinsiyet Durumu.....	83
Tablo 3.46. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı	84
Tablo 3.47. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı ve Cinsiyet Durumu.....	85
Tablo 3.48. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum	85
Tablo 3.49. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum ve Yaş Aralığı.....	86
Tablo 3.50. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri.....	86
Tablo 3.51. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Cinsiyet Durumu.....	87
Tablo 3.52. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Yaş Aralığı	87
Tablo 3.53. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Meslek Durumları	88
Tablo 3.54. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri.....	89
Tablo 3.55. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri ve Cinsiyet Durumu.....	90
Tablo 3.56. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Cinsiyet Durumu.....	91
Tablo 3.57. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı	91
Tablo 3.58. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı ve Cinsiyet Durumu.....	92

Tablo 3.59. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum.....	92
Tablo 3.60. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum ve Yaş Aralığı.....	93
Tablo 3.61. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri	94
Tablo 3.62. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Cinsiyet Durumu.....	94
Tablo 3.63. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Yaş Aralığı	95
Tablo 3.64. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Meslek Durumları.....	96
Tablo 3.65. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri	96
Tablo 3.66. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri ve Cinsiyet Durumu.....	97
Tablo 3.67. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Cinsiyet Durumu.....	98
Tablo 3.68. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı	99
Tablo 3.69. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı ve Cinsiyet Durumu.....	99
Tablo 3.70. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum	100
Tablo 3.71. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum ve Yaş Aralığı	101
Tablo 3.72. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri.....	101

Tablo 3.73. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Cinsiyet Durumu.....	102
Tablo 3.74. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Yaş Aralığı	103
Tablo 3.75. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Meslek Durumları.....	103
Tablo 3.76. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri	104
Tablo 3.77. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri ve Cinsiyet Durumu.....	105
Tablo 3.78. Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntiharların Cinsiyet Üzerinden Karşılaştırılması	106
Tablo 3.79. Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntiharların Medeni Durum Üzerinden Karşılaştırılması.....	107
Tablo 3.80. Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntiharların Yaş Aralığı Üzerinden Karşılaştırılması.....	107
Tablo 3.81. Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntihar Yöntemlerinin Karşılaştırılması.....	108
Tablo 3.82. Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntiharların Meslek Durumları Üzerinden Karşılaştırılması.....	109
Tablo 3.83. Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntihar Nedenlerinin Karşılaştırılması.....	110
Tablo 3.84. Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntiharların Yıllar Üzerinden Karşılaştırılması	111
Tablo 3.85. Şehir Merkezi ile Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntiharların Cinsiyet Üzerinden Karşılaştırılması	112
Tablo 3.86. Şehir Merkezi ile Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntiharların Medeni Durum Üzerinden Karşılaştırılması	112

Tablo 3.87. Şehir Merkezi ile Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntiharların Yaş Aralığı Üzerinden Karşılaştırılması.....	113
Tablo 3.88. Şehir Merkezi ile Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntihar Yöntemlerinin Karşılaştırılması.....	114
Tablo 3.89. Şehir Merkezi ile Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntiharların Meslek Durumları Üzerinden Karşılaştırılması.....	114
Tablo 3.90. Muş İli, Bölge ve Ülke Genelinde Meydana Gelen İntiharlarda Cinsiyet Durumu.....	116
Tablo 3.91. Muş İli, Bölge ve Ülke Genelinde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralıkları.....	116
Tablo 3.92. Muş İli, Bölge ve Ülke Genelinde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri....	117
Tablo 3.93. Muş İli, Bölge ve Ülke Genelinde Meydana Gelen İntiharların Nedenleri	118

GİRİŞ

Modernleşme, Avrupa’da meydana gelen aydınlanma düşüncesi, reform, rönesans ve sanayi devrimi ile birlikte ekonomik, siyasi ve sosyal alanda meydana gelen değişim ve dönüşüm sürecini ifade etmektedir. Bu süreç ile birlikte toplumun temel yapı taşı olan aile, her türlü yaşam alanını buyrukları ile kuşatan dini öğretiler, medeniyetlerin izlerini yansıttığı kentler ve son olarak yurttaşları üzerinde otorite sahibi olan devletler değişim ve dönüşümlere maruz kalmışlardır. Bu değişimin yarattığı yeni yaşam tarzları toplumsal hayatta bazı problemleri de beraberinde getirmektedir. Alışlagelmiş yaşam biçimlerinin alaşağı edilmesi, anlam dünyasının yok olmasına ve dolayısıyla yaşamın sorgulanmasına neden olmuştur. Modernleşmenin yarattığı bu boşluk hali, intihar eğilimlerinde artışa neden olabilmektedir

İntihar, farklı düşünce alanları tarafından araştırma konusu yapılmış ve konu ile ilgili kuramlar geliştirilmiştir. Bu kuramların her biri kendi bilimsel yöntemleri çerçevesinde intiharı değerlendirerek sonuca katkı sağlaması açısından önemli tespitlerde bulunmuşlardır. Kuramlardan biri olan felsefi yaklaşımda intihar, bireyin yaşamında meydana gelen düzen ve düzensizliğin, sorumluluğun, özgürlüğün, inanç ve inançsızlığının bir sonucu olarak değerlendirilmiştir. Bir diğer kuram olan biyolojik yaklaşım, yaşanan intihar olaylarının insanların hormon seviyeleri ve genetik yapısı ile ilgili olduğunu ifade etmiştir. Psikolojik yaklaşımda ise intihar, bireyin öfke ve saldırganlık hallerinin kendisine yönelmesi ile meydana gelmektedir. Son olarak toplumbilimsel yaklaşım, intiharın toplumsal bütünleşme veya ayrışma üzerinden tanımlamaya çalışmaktadır. Durkheim’in “İntihar: Toplumbilimsel İnceleme” adlı çalışması bu noktada geniş kapsamlı bir toplum tahlili yapmakta ve intihar eğilimlerinin hangi sosyal olgular üzerinden meydana geldiğini gözler önüne sermektedir.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve benzeri birçok küresel kuruluşlar, intiharların küresel düzeyde istatistiklerini tutmakta ve bu istatistiksel rakamlar üzerinden yeni programlar geliştirerek bu programların sağlık ve eğitim politikaları haline getirilmesini sağlamaktadır. Her yıl bir önceki yıla göre artış gösteren intihar vakaları, bölgesel ve sosyo-kültürel şartlar açısından farklı nedenlere dayanabilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumunun yayımladığı veriler neticesinde ülkede gerçekleşen intihar nedenleri, bilinmeyen ve diğer nedenler olarak kayıtlara geçenlerin dışında sırası ile hastalık, aile

geçimsizliği, geçim zorluğu, hissi duygular, ticari başarısızlık ve öğrenim başarısızlığı olarak görülmektedir. Bu nedenler bölgesel Őartlara, toplumsal yaŐayıŐ biçimlerine göre farklılık gösterebilmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde araştırmanın amacı, kullanılan yöntem, kapsam ve sınırlılıklar ile çalışma esnasında karşılaşılan problemlere deđinilmiŐtir. Ardından intiharların modernleşme ile olan iliŐkisini ortaya koymak üzere modernleşmenin tanımı ve kısa tarihçesi aktarılmaya çalışılmıştır. Bu bilgilendirmeden sonra modernleşmenin toplumsal kurum ve düşünceler üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğu tartıŐılmıŐtır. Özellikle birey, aile, din, kent ve iktidar eksenli değişimlerin nasıl gerçekleştiği üzerine analizler yapılarak geleneksel ve modern toplumlar arasındaki farklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bölümün son baŐlıđında ise Türk modernleşmesinin nasıl başladığı ve ne Şekilde ilerlediği ile ilgili politikalara değinilerek hangi sonuçları doğurduğuna deđinilmiŐtir.

İkinci bölümünde çalışmanın ana konusu olan intiharın tanımı yapılmış ve konu üzerine araştırma yapan felsefe, biyoloji, psikoloji ve sosyoloji gibi alanların ortaya koyduğu düşünce ve kuramlar aktarılarak konuya farklı bakış açısının kazandırılması amaçlanmıŐtır. Toplumbilimsel yaklaŐımın öncülerinden olan Durkheim'ın bencil (egoist), elciler (zgeci), kuralsızlık (anomi) ve fatalist (kaderciler) intihar çeŐitlerine değinilerek bu türlerin hangi toplumsal veya bireysel olaylar neticesinde meydana gelebileceği ortaya konulmuŐtur.

Çalışmanın nc bölümünde ise İl emniyet Müdürlüğü ile İl Jandarma Komutanlığından alınan intihar verileri neticesinde il merkezi ve kırsal alanların demografik bilgiler çıkartılmış ve bu bilgiler doğrultusunda tablolar oluŐturulmuŐtur. Ayrıca Muş ilinde meydana gelen ve artış gösteren intihar vakalarının, Doğu Anadolu Bölgesi ve ülke geneli ile karşılaştırılması yapılarak sosyo kültürel ve ekonomik faktörlerin intihar olaylarını bölgesel olarak nasıl etkilediği tartıŐılmıŐtır. Sonuç bölümünde ise risk haritası belirlenmeye çalıŐılmıŐ ve intihar olaylarının engellenmesi yönelik hangi çalıŐmaların kimler tarafından yapılması gerektiğine deđinilmiŐtir.

BİRİNCİ BÖLÜM

METODOLOJİ VE MODERNLEŞME

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

İstemli ölüm olarak bilinen intiharların toplumlar tarafından farklı tepkilerle karşılandığı bilinmektedir. Bu tepkilerin kaynağı kimi zaman dini öğretiler, kimi zaman da toplumsal yasalar olmuştur. İntiharların genel itibariyle insan psikolojisinde meydana gelen değişimlerden kaynaklı olduğu bilinse de, bu değişimi meydana getiren faktörlerin dikkate alınması gerekmektedir. Bireyin toplum içerisinde anlam kazandığı düşüncesinden yola çıkarak, toplumsal yaşamın ilişkiler üzerinden yürütüldüğünü ve her an kamusal alanın birer nesnesi konumunda olduğumuzu ifade edebiliriz. Dolayısıyla insan psikolojisinin toplumsal alanda meydana gelen ilişkilerden etkilendiği anlaşılmaktadır. İntiharların toplum bilimleri tarafından incelenmesi de bu ilişkilerde meydana gelen değişimlerin hangi durumlara yol açacağı ile ilişkilidir.

Çalışmamız, geleneksel yapılara sahip kurum ve kuruluşların, bireylerin modernleşme ile birlikte hangi değişimlere maruz kaldığını ve bu değişimlerin intihar olayları üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu amaçlamaktadır. Muş eksenli bu çalışmada ayrıca gerçekleşen intihar vakalarının sosyolojik arka planını ortaya koymak ve bununla birlikte belirlenen risk etmenlerinin kamuoyu ile paylaşılması amaçlanmaktadır.

1.2. ARAŞTIRMADA KULLANILAN YÖNTEM

Araştırmanın teori kısmını oluşturan bölümler için konu hakkında yazılmış kitap, makale ve tezler incelenmiştir. Muş İl Emniyet Müdürlüğü ile Muş İl Jandarma Komutanlığından sorumlu oldukları bölgeler ile ilgili verilerin temini noktasında yazışmalar gerçekleşmiştir. Temin edilen veriler neticesinde alan sınıflandırması yapılmış ve her alan için sosyo-demografik bilgiler çıkartılarak veri analizi ve yorumlar yapılmıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI

Temin edilen veriler üzerinden şekillenen bu çalışmada ortaya konulan görüş ve düşünceler Muş ili ile sınırlı tutulmuştur. Araştırmanın ilk evresi olan veri temini noktasında çeşitli sıkıntılarla karşılaşmıştır. Muş Cumhuriyet Başsavcılığı ile verilerin

alınması noktasında yapılan yazışma ve görüşmelerde olumlu bir netice alınmadığı için çalışmada planlanan aile yakınları ile bire bir görüşme yapılamamıştır. Bunun akabinde İl Emniyet Müdürlüğü ve İl Jandarma Komutanlığı ile yazışmalar gerçekleştirilerek sadece sayısal veriler temin edilebilmiştir. Her iki kurumun saha bilgilerini farklı yöntemlerle kaydetmesi ve bazı demografik bilgilerin eksikliği, il merkezi ile kırsal alanlarda aynı tabloları oluşturmamıza engel olmuştur.. İntihar vakalarında genel bir perspektif oluşturmak adına her iki kurumdan da 2005-2019 yılları arasında gerçekleşen intihar verileri temin edilmiştir. Dolayısıyla çalışmamız 15 yıllık bir zaman dilimini kapsamaktadır.

1.4. MODERNLEŞMENİN TANIMI VE TARİHÇESİ

Modernleşmenin anlaşılması için öncelikle modern ve modernlik (modernite) kavramlarının hangi anlamları ifade ettiğine değinmek gerekir. Modern kelimesi sözlük anlamı itibariyle çağcıl, çağdaş anlamlarına gelmektedir (<http://www.tdk.gov.tr>). Buradaki çağdaş ifadesi yaşanılan zamana uyumu ifade ederken aynı zaman da eski ve yeni, önceki ve sonraki, geçmiş ve gelecek gibi ayırımların da içeriğini oluşturmaktadır. Jürgen Habermas'a göre,

"Modern" kelimesi, Latince 'modernus' biçimiyle ilk defa 5. Yüzyılda, resmen Hıristiyan olan o dönemi, Romalı ve Pagan geçmişten ayırmak için kullanılmıştır. İçerikleri sürekli değişse de 'modern' terimi hep, kendini eski 'den yeni 'ye bir geçişin sonucu olarak görmek için, antik çağ ile kendisi arasında bir ilişki kuran dönemlerin bilincini dile getirmiştir'' (Habermas, 1994: 31).

Modern terimi, çağın gerektirdiği her türlü düşünce ve eylem anlamına gelirken, bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi ile oluşan duruma ise modernlik (modernite) denilmektedir. Habermas modernliğin 17. ve 18. yüzyıllardaki aydınlanma hareketleri ile başladığına dair düşünceleri eleştirerek, modernliğin daha önceki zamanlarda da görülebildiğini ifade etmektedir. Habermas (1994: 32)'a göre insanlar 17. yüzyılın Fransa'sında olduğu kadar 12. yüzyılın Büyük Charles döneminde de kendilerini modern olarak değerlendirebiliyorlardı. Bu konuda Habermas'ı eleştiren David Harvey'e göre

"Terim olarak "modern" daha gerilere giden bir tarihçeye sahip olsa da Habermas 'ın modernite projesi olarak andığı şey 18 yüzyılda belirecekti. Bu

proje, Aydınlanma düşünürlerinin nesnel bilimi, evrensel ahlak ile hukuku ve kendi ayakları üzerinde duran sanatı, kendi iç mantıkları temelinde geliştirme" konusunda gösterdikleri olağanüstü bir düşünsel çabadan ibarettir'' (Harvey, 1997: 26).

Habermas ve Harvey modernliğin başlangıcı ile ilgili farklı görüşler ifade etseler de modernliğin insanların siyasi, ekonomik, teknoloji ve sanat alanında eskiye nazaran rahat ayırt edilebilecek çaba ve oluşumlarının ürünü olduğu konusunda hemfikirdirler. Bu çaba ve değişimin toplumsal örgütlenme şeklinde gerçekleşebileceğini ifade eden Anthony Giddens, (1994: 9) modernliğin 17.yüzyılda Avrupa'da başlayarak zamanla tüm dünyaya yayıldığını belirtmiştir. Modernliği zamansal olarak sınıflandıran Marshall Berman (2013: 29)'a göre üç farklı evrenin varlığından söz edilebilmektedir. İlk evre, 16. yüzyıl ile 18. yüzyıl arasında yaşanmış ve bu dönemde insanların modern hayatı yeni algılamaya başladıkları görülmüştür. İkinci evre, Fransız Devrimi ile başlamış ve dünyanın yönetsel anlamda çalkantılar yaşamasına neden olmuştur. Son evre ise 20. yüzyılda başlamış ve yine tüm dünyada siyasi, sosyal ve kültürel değişimler meydana getirmiştir.

Abel Jeanniere'ye göre modernlik, toplumsal hayatta bazı devrimlerin gerçekleşmesini sağlamıştır. Bu devrimler bilimsel, siyasi, kültürel ve endüstriyel alanda gerçekleşmiştir. Bilimsel devrim, Newton'un yer çekimi yasalarını keşfi ile başlayarak geleneksel düşünceleri ortadan kaldırmıştır. Siyasi devrim, egemenliğin kaynağında değişimler meydana getirmiş ve geleneksel süreçteki Tanrısal yetkiyi ortadan kaldırmıştır. Üçüncü devrim kültürel alanda meydana gelerek düşüncenin rasyonelleşmesini, hayatın her alanında değişim ve dönüşümler yaşanmasını ve sekülerleşme kavramının bireylerin hayatlarına girmesine neden olmuştur. Son devrim olan endüstrileşmede ise tarım ve sanayinin makinalaşması ile birlikte insan emeği soyut hale gelmiş ve insanın doğa üzerindeki hâkimiyeti artmıştır (Arslan, 2011: 14'ten alıntı).

Modernliğin toplumsal anlamda meydana getirdiği değişim ve dönüşümlerin referans noktası Avrupa'da meydana gelen hadiselerdir. Bu hadiselerin ilki zihinsel anlamda ortaya çıkan aydınlanma düşüncesine dayanmaktadır. Aydınlanma, reform ve rönesans hareketleri ile başlamıştır. Reform hareketleri, dünyevi otorite ile tanrısal otorite arasında çıkan çatışma neticesinde ortaya çıkmıştır. İnsanın özgürleşmesi

önündeki tüm engellerin kaldırılması anlamına gelen aydınlanma, özellikle dinin baskısı altındaki bireyleri bu tahakkümden kurtarmanın reçetesi olarak sunulmuştur. Alain Touraine (2016: 26)'ın belirttiği gibi aydınlanmanın yönettiği bir süreç olan modernlik, toplumun merkezindeki Tanrı'nın yerine bilimi koyarak dinsel inançlara -en iyi olasılıkla- ancak özel yaşam dâhilinde yer bırakır. Halis Çetin (2007: 10-11) kilise ile kral arasında yaşanan otorite kavgasını, evrensel bir örgütlenme olan kilisenin hiyerarşik örgütlenmesinin parçalanması, dinsel ve felsefi anlamda özgürleşmenin bir sonucu olarak ifade eder. Aydınlanmanın bir diğer parametresi olan Rönesans ise tüm düşünce sistemlerinin temelini insanı yerleştirmeyi amaç edinerek insan aklının temel referans olarak alındığı, bireyselleşmenin köklerinin atıldığı, toplumsal hiyerarşinin ortadan kalktığı, cemaat ve aile kurumlarının nüfuz alanında daralmaların yaşandığı bir süreci ifade etmektedir.

Avrupa'da meydana gelen ikinci hadise ise ekonomi alanında yaşanan sanayi devrimidir. Çetin (2007: 15)'e göre zaman ve mekân anlayışındaki devrim, doğa ve insan anlayışındaki devrim, madde ve paraya yönelme, rasyonalizm, bireycilik gibi düşünce, ideoloji ve davranış yapısındaki değişimler sanayi devrimiyle birlikte pratik zemine oturarak modernleşmenin hızlanmasına katkı sağlayan büyük dönüşümlerdir. Bu değişiklikler ile modern devletlerin toplumsal yapısı da değişmiş; girişimcilik aileden ayrılarak şirketlerin eline geçmiş, iş bölümüne dayalı üretim ortaya çıkmış, sermaye birikimi büyüyerek sermayedarların gücü artmış, geleneksel düzen yerine rasyonel hesap ve çıkarlar ortaya çıkmış, sanayi girişimlerinden doğan sınıfsal ayrımlar artış gösterdiğini ifade etmiştir. Zihinsel ve ekonomik anlamda Avrupa'da yaşanan bu gelişmeler, bireyin gelenek ile olan ilişkilerini kesintiye uğratarak onları yeni dünya düzeninin içerisinde yönünü kaybeden bireyler haline getirmiştir.

Modern ve modernlik kavramlarının genel itibarıyla ifade ettiği anlam ve uygulamalardan sonra bu projenin dünyaya pazarlanma sürecini ifade eden modernleşmeyi ele almak gerekir. Hans Van Der Loo'nun ifadesiyle modernleşme, özgül bir değişmeyi değil, fakat birbirleriyle iç içe geçmiş dönüşüm süreçlerinin toplamını ifade etmektedir. Buna göre modernleşme genel anlamıyla endüstrileşme, kentleşme, büyümenin bozularak dinin gerilemesi, düşünce ve eylemlerin akılcılaşması, ilerleyen demokratikleşme ve azalan toplumsal farklılıklar gibi daha pek çok ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel değişim süreçlerini ifade etmektedir (Göksüçukur, 2019:

9'dan alıntı). Bu ifadelerden de anlaşıldığı üzere modernleşme, meydana gelen değişimlerin sürecini ifade etmektedir. Touraine (2016: 48), klasik felsefi ve iktisadi anlayışın modernliği aklın utkusu, özgürleşme ve devrim olarak nitelerken, modernleşmeyi ise modernliğe yönelik eylem olarak gördüğünü ifade eder.

Rasul Ababakr (2019: 8) tarihsel olarak modernleşmenin 17. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'daki toplumsal, ekonomik ve politik sistemlerde değişimler meydana getirdiğini, daha sonra diğer Avrupa ülkelerine ve ardından da 19. ve 20. yüzyıllarda Güney Amerika, Asya ve Afrika kıtalarına yayılan bir süreç olduğunu ifade eder. Modernleşme toplumun ya da sistemin her alanında bir değişiklik ve dönüşümü tetiklemiştir. Fahrettin Altun'a göre

“Modernleşmenin dört boyutundan bahsedilebilir: siyasi partiler, parlamentolar, oy hakkı gibi katılımcı karar vermeyi destekleyen anahtar kuramları içeren siyasal modernleşme; genellikle sekülerleşme ve ulusalcı ideolojiye bağlılığın üretildiği kültürel modernleşme; endüstrileşmeden farklı olmakla birlikte artan bir ekonomik dönüşümle özdeşleşen ve giderek büyüyen iş bölümü, yönetim tekniklerinin kullanımı, teknolojinin ilerlemesi ve ticari yeteneklerin artması gibi unsurları bünyesinde barındıran ekonomik modernleşme; artan okuma yazma oranı, kentleşme süreci ve giderek geleneksel otoriterliğin zayıflaması gibi öğelerden oluşan toplumsal modernleşme”(Altun, 2002: 25).

Klasik sosyologlar tarafından bazı modernleşme kuramları geliştirilmiştir. Bu kuramlarda düşünsel ve eylemsel anlamda birbirine zıt iki toplumun değişim durumları verilmiştir. Bu kuramlardan ilki Emile Durkheim'ın “mekanik-organik” tipolojisidir. Durkheim (2013:180) mekanik dayanışmanın olduğu toplumlarda duygu ve düşüncelerin birbirine karışarak toplu halde hareket etmeye neden olduğunu, organik dayanışmanın olduğu toplumlarda ise herkesin kendi özel alanı bulunmakla birlikte ortaklık duygusunun olmadığını ifade etmiştir. Bir diğer tipoloji örneği Ferdinand Tönnies'in kullandığı “cemaat-cemiyet” sınıflamasıdır. Tönnies (2005:203)'e göre cemaat, doğal istemlerin ve birlikteliklerin olduğu toplumu ifade ederken, cemiyet ise ussal istem ve mesafelerin olduğu toplumu ifade etmektedir.

Modernleşme ile birlikte kasaba (kır) hayatından kent yaşamına geçişin belli başlı sorunlar yarattığını ifade eden Georg Simmel (2006: 85-86-87), bireyselliğini koruma talebinden kaynaklanan modern yaşamın tüm sorunlarının metropolde bulunabildiğine

dikkat çekmiştir. Oluşan bu yeni ve nesnel kültürün üstesinden gelmeye çalışan birey, hassas uyarıcıları sebebiyle zihinsel iç çalkantılar (ruhsal problemler) yaşayabilmektedir. Kasaba hayatı ise daha az farklılıkların yaşanması sebebiyle sinirsel uyarıcıların işlevsiz kaldığı sade ve dayatılmış bir yaşamın olmadığı yerlerdir. Özetle Simmel, modernleşme ile birlikte metropollerin fiziksel yorgunluktan ziyade mental (zihinsel) yorgunluklara neden olduğunu ifade etmiştir.

Klasik modernleşme kuramcılardan bir diğeri Max Weber'dir. Weber'e göre modernleşme, aşamalı olarak önceki çağların özelliği olan irrasyonel ve mitik örgütlenme biçimlerine galip gelen toplumsal yaşamın gittikçe rasyonelleşmesi ve idari yapının bürokratikleşmesidir. Bilimsel bilginin günlük yaşamın her yerine uygulanması, sihirli ve irrasyonel inançların ve uygulamaların erozyonu, katkıların ve isteklerin hassasça sekülerizasyonu, verimlilik ve hesaplılık rasyonel prensipleri uğruna realitenin değerini yitirmesidir (Kaya, 2012: 125'den alıntı). Dolayısıyla Weber modernleşme sürecini büyüünün bozulması ve demir kafeslerin kurulması olarak ifade eder. Buradaki büyü hayatın akıl ve bilimsellik dışında var olan mitolojik öğretilerdir. Demir kafes ise akılcı zihniyetin çizmiş olduğu rasyonel hukuki alan ile bürokratik sınırlardır. Değineceğimiz modernleşme kuramcılarında sonuncusu Karl Marx'tır. Modernleşmenin özellikle kapitalist toplumların oluşumuna katkı sağladığını ifade eden Marx'ın, katı olan her şey buharlaşıp havaya karışıyor, kutsal olan her şey dünyevileşiyor ve insanlar nihayet kendi gerçek yaşam koşulları ve diğer insanlarla ilişkileriyle yüzleşmeye zorlanıyor ifadesi, Marshall Berman (2013: 128)'a göre Tanrı ile birlikte tüm kutsalların yok olduğu ve bu dönemin hem öznesi hem de nesnesi haline gelen insanların huzursuz edici bir gerçeklikle karşılaşması anlamına gelmektedir.

1.5. TOPLUMSAL DÖNÜŞÜM ARACI: MODERNLEŞME

1.5.1. Modern Birey

Modernleşme ile birlikte toplumun birçok alanında dönüşümler yaşanmıştır. Bu dönüşümlerin en önemlisi toplumu meydana getiren bireylerde meydana gelmiştir. Modern kimliğe bürünen bireylerde düşünsel hayatlarından gündelik rutinlerine, insanlar arası ilişkilerinden dini inançlarına kadar birçok yeniliğin yaşandığını görmekteyiz. Birey bu süreçte yeni bir kimliğin içeriğini dolduran ya da doldurmak zorunda kalan bir özne haline gelmiştir. Dolayısıyla kimlik bir özne inşa etmiş, bu

öznenin nasıl yaşamasına gerektiğine karar veren de modernleşme ideolojisi olmuştur. Bireyin kimliği farklı bilim dalları tarafından araştırma konusu yapılmıştır. Hüseyin Aydoğdu (2004: 117-118)'ya göre psikolojide kimlik, bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu ve diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış göstergesidir. Sosyolojide kimlik, toplumsal cinsiyet ve sınıf belirlemelerinde kullanılan bir kavram olup bireyin sosyal durumunu ifade eder. Felsefede ise kimlik, öznenin varoluşunun ontik, epistemik, etik, estetik ve politik gibi belirimleri sonucu oluşmuş olan gerçeklikleridir. Modernleşme ile birlikte oluşan veya oluşturulan kimlik, Foucault'un iktidar politikası ile ilişkilendirdiği özneye tekabül etmektedir. Michel Foucault (2014: 19)'ya göre özne sözcüğünün iki anlamı vardır. İlki denetim ve bağımlılık yoluyla başkasına tabi olma anlamına gelirken, diğeri vicdan ya da öz bilgi yoluyla kendi kimliğine bağlanma anlamına gelmektedir. Sözcüğün her iki anlamı da boyun eğdiren ve tabi kılan bir iktidar biçimini telkin etmektedir.

Foucault, kimliğe vicdan (ruhsal ilke) ve öz bilgiden yola çıkılarak ulaşılması gerektiğini söylese de, öznelerin geleneksel toplumdan modern topluma geçmesi ile birlikte iktidar tarafından bağımlılık ve denetim yolu ile oluşturulduğu sonucuna varmaktayız. Dolayısıyla bundan sonraki adımımız her türlü denetim ve bağımlılığın gölgesinde yaşayan modern bireyin (özne) toplumsal ve ruhsal ilişkilerini ortaya koymak olacaktır.

18. yüzyılda başlayan endüstrileşme hareketleri ile birlikte iş gücüne duyulan ihtiyaç kırdan kentlere doğru göçü zorunlu hale getirmiştir. Nilüfer Talu'ya göre,

“Çılgın rakamlara ulaşan kentsel yoğunluk, kitlesel üretim ve fabrika çalışma koşulları ve yöntemleri her geçen gün yeni bir insan tipini yaratıyordu. Üretimi standartlaştırmak amacıyla geliştirilen bilimsel yöntemler, çizelgeler ve deneyler eşliğinde ('kalabalıklar içinde yalnız') hareketleri adeta robotlaştırılan rasyonel bireyi tanımlıyordu. Modern birey yaşamı zaman odaklı olmalı ve verimliliği arttırmak uğruna makineleştirilmeliydi” (Talu, 2010: 142).

Bu yalnızlaştırma ve makinalaştırma ile başlayan süreç Marx'ın bireyde meydana geldiğini iddia ettiği yabancılaşma konusunu gündeme getirmiştir. Marx (2013: 22)'a göre yabancılaşma işçinin ürettiği nesne ile ilgilidir. İşçi ne kadar çok nesne üretirse

sahiplenme o derecede azalır ve üretilen nesneye karşı yabancılaşma başlar. İşçinin ürettiği meta 'ya olan yabancılaşmasının yanında toplumsal anlamda meydana gelen ve psikolojinin yakından ilgilendiği yabancılaşma kavramına da değinmek gerekir. Hüseyin Akyıldız (1998: 11) yabancılaşmanın, toplumsal süreç içerisinde yaşanan psikolojik bir durum olduğunu ifade eder. Bireyin kendini gerçekleştirmede sınırsız bir güce sahip olduğunu düşünmesi ile güçsüzlük arasında kalması, zihinde bir karşıtlık yaratır ve bireyin kendisinden tatminsiz olmasını sağlar ve böylelikle bireyin yabancılaşma serüveni başlamış olur. Erich Fromm' a göre,

''Toplumun nesnel koşulları ve kültürü dingin kaldığı sürece, toplumsal öz yapının üstün bir dengeleyici işlevi vardır. Ama eğer dış koşullar geleneksel toplumsal özyapıya artık uyamayacak bir şekilde değişirlerse bir gerileme doğar. İşlevi dengeleyici toplumsal bir harç olarak düşünülen toplumsal özyapı, parçalayıcı bir öğeye, bir dinamite dönüşür'' (Fromm:1992: 98).

Fromm'un bu ifadelerinden de anlaşıldığı üzere toplumu bir araya getiren ortak duygu, düşünce ve normlar öz yapıyı oluşturmaktadır. Öz yapıya dışarıdan gelebilecek herhangi bir müdahale kaosu oluşmasına neden olacaktır. Bu karmaşa içerisindeki her türlü değişim ve dönüşüm yabancılaşmayı beraberinde getirmektedir. Melvin Seeman, yabancılaşmanın beş farklı şekilde meydana geldiğini ifade eder. Bunlardan ilki güçsüzlük boyutudur. Burada kişinin sahip olduğu beklentilerin, inandığı olasılıkların kendisi tarafından belirlenememesi veya değiştirilememesi durumu mevcuttur. İkinci boyutu anlamsızlıktır. Kişinin hayal ettiği geleceğine ulaşmada umutsuz olması, düşüncelerini gerçekleştiremeyeceğine inanmasıdır. Üçüncü boyut kuralsızlıktır. Burada kişinin hedef ve amaçlarına yalnızca toplumsal olarak kabul görmeyen davranışlar sonucunda ulaşabileceği anlamı vardır. Dördüncüsü topluma yabancılaşma boyutudur, toplum tarafından değer verilen amaç ve inançların birey için hiçbir anlam ifade etmemesi durumu söz konusudur. Yabancılaşmanın son boyutu ise kendine yabancılaşmadır. Kişinin belirli bir davranışının, geleceğe yönelik beklentileri ile uyuşmaması, beklentilerinin dışına çıkarak farklı davranmasıdır (Develioğlu ve Tekin, 2013: 19-20'den alıntı).

Modern toplumlarda bireyin kimliğine yansıtılmak istenen bir diğer problem bireyciliktir. Bireyciliğin bazı yazarlarca özgürlüğün kazanımı olarak ifade edilmesini eleştiren Charles Taylor (2017: 10-11)'a göre bireylerin benlik üzerine odaklanmaları,

yaşamlarını tatsızlaştırıp daraltacağı gibi başkalarına ya da topluma karşı da kayıtsız hale getirmektedir. Buradaki bireycilik, geleneksel hayatta var olan hiyerarşinin ve kutsalların yıkılması, toplumsal normların dışına çıkılması anlamına gelmektedir. Bu sebeple Taylor, Weber'in büyüünün bozulması ifadesinden yola çıkarak bireyci olan kimselerin toplumsal hayatta uğruna ölmeyi göze alacak kadar değerli bir şeylerinin olmadığını ifade eder.

Geleneksel hayatın ve kurallarının modernleşme ile birlikte bertaraf edilmesi, özgürlüğün bireylerce hayatlarının tüm alanlarında görülecek şekilde uygulanması, bireylerin sorumluluk duygularının da körelmesine neden olmuştur. Sorumsuzluk halindeki bireyler hem toplumsal sorunlara hem de aile içindeki sorunlara kayıtsız kalabilmektedir. Hiçbir risk ve tehlikenin göze alınmadığı modern hayatta bireyler, güven duygularını yitirme noktasına gelebilmektedir. Bireyin bu noktaya gelmesi hem ruhsal (içsel) hem de toplumsal bir sürecin belirtisidir. Nitekim Alex Inkeles, modern insanın "içsel ve dışsal" olmak üzere iki özelliğinin olduğunu ifade eder. Çevre dışsal özelliği belirtirken; düşünce, değer ve duygular ise içsel özellikleri belirtmektedir. Dışsal olan özellikler şehirleşme, eğitim, kitle iletişimi, endüstrileşme ve siyasileşme gibi terimlerle ifade edilirken, aynı zamanda bireylerin geleneksel toplum yaşamından farklı tecrübelerle karşı karşıya bulunduğu da belirtisidir (Tazegül, 2001: 28'den alıntı). Dolayısıyla bu iki özelliği bir arada bulunduran bireyler modern yaşamın kurbanları haline gelmiştir.

Modern bireyin modernleşme sonucu karşı karşıya kaldığı bir diğer problem evsizlik-yurtsuzluktur. Talu (2010: 160), modernleşmenin riskleri arasında yaşayan bireyin kariyeri için bir yerden başka bir yere sürüklendiğini ifade eder. Ekonomik ve sosyal rekabetin bireyi getirdiği bu durum, düzensizlikleri beraberinde getirmekle beraber aile kurumunun oluşumunu da ertelemekte ya da ortadan kaldırabilmektedir. Dolayısıyla birey her an değişim halinde olan kurallar ve konumu sebebiyle bıkkın bir ruh hali taşıyabilmektedir. Yine Talu (2010: 146)'nın ifadesiyle bıkkınlığın özü, farklılıklar karşısında kayıtsızlaşmadır. Bıkkın kimsenin gözünde her şey aynı donuklukta, aynı griliktir; hiçbir nesne diğerinden daha tercih edilir değildir.

Özetle modernleşme ile birlikte bireyin yaşamında bazı değişiklikler meydana gelmiştir. Bu süreçte modern kimliğin öznesi haline gelen bireyin geleneksel kurum ve normlar ile bağlantısı koparılmış, tüm sosyal ilişkilerinde lehine sonuçlanacak şekilde özgürce davranması sağlanarak hiyerarşik düzenleme yok edilmiştir. Son aşamada ise sorumluluk duygusunun azalması ile birlikte yalnızlık ve yabancılaşma süreci başlamıştır. Tüm bu değişimler sonucunda modern bireylerde öfke ve bunalım halleri meydana gelmekte ve kişi bu durumda kendisine veya karşdakine zarar verme eğilimi gösterebilmektedir. İntihar vakalarının da sıklıkla bu ruh hallerinde meydana geldiği bilinmektedir

1.5.2. Ailenin Yeni Tanımı

Modernleşme ile birlikte çözülmenin yaşandığı kurum olan aile, sanayileşme hareketleri ile birlikte farklı bir şekil almıştır. Nurettin Topçu'ya göre

“Büyük sanayi, aile fertlerinin her birini aile dışında, başka işlerde ve başka yerlerde çalışmaya mecbur etti. Bununla birlikte her şeyden önce ailenin ekonomik birliği ortadan kalkmış oldu. Sonra bugünkü haşin hayat mücadelesi sahnesinde her ferdin çalışmaya mecbur oluşu, aile fertlerinden her birisinin diğerlerine karşı ayak diremesine, ekseriya itaatsizliğe sebebiyet verdi” (Topçu, 2018: 117).

Topçu'nun bu ifadelerinden de anlaşıldığı üzere modernleşme ve sanayileşme ile birlikte çekirdek aile oluşmaya başlamıştır. Çekirdek aile, geleneksel aileye göre hem nicelik hem de nitelik bakımından farklılık göstermektedir. Giddens (2012: 247) çekirdek aileyi, iki yetişkinden ve bir haneden oluşan, çocuklarıyla ya da edinilmiş çocuklar ile birlikte yaşayan yapı olarak tanımlar. Çekirdek (modern) ailenin tam olarak anlaşılması için geniş (geleneksel) ailenin yapısına değinmek gerekmektedir. Giddens'in tanımlamasından yola çıkarak geleneksel aileyi en az üç farklı kuşaktaki bireylerin aynı veya farklı hanelerde yaşadığı topluluk olarak tanımlayabiliriz. Bu farklı kuşağın içerisinde büyük baba, büyük anne, babanın veya annenin kardeşleri ve son olarak çocuklar bulunabilmektedir. Ali Bayer (2013: 105)'e göre geleneksel toplumlarda “biz” duygusunun yanında otoriter hiyerarşik bir yapının olduğu bilinmektedir. Gelenek ve göreneklere dayalı normlar sistemi, toplumsal ilişkileri düzenlemede önemli bir görev üstlenmektedir. Geleneksel yapılara ait bu özelliklerin geniş ailelerde de olduğunu ifade edebiliriz. Bayer'in kastettiği otoriter hiyerarşik yapı,

ailenin en büyüklerinden (büyük baba veya büyük anne) başlayarak anne ve babaya, onlardan da çocuklarına inen bir hiyerarşi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu hiyerarşide babaya farklı statülerin verildiğini görmekteyiz. Aile reisi olarak tabir edilen babanın görevi, ailenin geçimini sağlamak ve aile fertlerine dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı önlem almak iken, diğer aile bireylerin görevi ise bu hiyerarşiye saygı duyup ona göre hareket etmektir.

Özelliklerine kısaca değindiğimiz geniş ailenin çekirdek aileye dönüşümü İhsan Çapcıoğlu (2018: 25-26)'na göre sanayileşme, tarımda mekanizasyon, işsizlik, iç ve dış göçler, nüfus yapısında meydana gelen değişimler, kentleşme, eğitim imkânlarının artması ve yaygınlaşması, iletişim ve ulaşım imkânlarının ilerlemesi, kadının iş hayatına daha fazla katılması gibi modernleşme adımları ile gerçekleşmiştir. Daha iyi imkânların hayali ile kırdan ayrılan son iki kuşak, (anne, baba ve çocuklar) kente yerleşerek çekirdek aileyi oluşturmuş ve modern yaşamın tüm olumlu ve olumsuz yönleri ile karşı karşıya kalmıştır.

Modernleşme süreci ile birlikte kadının kimliğinde gözle görülür bir değişim meydana gelmiştir. Cinsiyet farklılıkları ortadan kalkmış, kadın ve erkek hem özel alanda hem de kamusal alanda eşit haklara sahip bireyler olarak görülmüştür. Bu eşitlikçi anlayışın ilerlemesi, kadının iş hayatına girmesi ile sonuçlanmıştır. Çağdaş toplumlarda kadının iş hayatına girmesi, Emine Karlı (2019: 6)'nın ifadesiyle yedek yardımcı güç olarak görülebileceği gibi, yardımcı güce ihtiyaç duyulmadığı halde modernleşmenin sunduğu hakkı kullanabilme anlamına da gelmektedir. Geleneksel yapılarda annelik ve ev hanımı rolü olan kadın, modernleşme ile birlikte çalışan ve ev içerisinde de eşit görev dağılımı isteyen bireyler haline gelmiştir. Tüm bu gelişmeler karşısında erkeğin rolünde meydana gelen değişiklik Oktan (2008:153)'a göre, erkeğin kimliği ve benliği üzerinde bir gerilim yaratmış ve bu gerilimin gündelik edimlere yansımaya neden olmuştur

Toplumsal bütünleşmenin kaybolup, bireyselleşmenin artması ile birlikte, evlilik kurumunda da değişimler meydana gelmiştir. Medeni kanun evliliği eşlerin birbirlerine ve çocuklarına karşı eşit sorumluluk duygusu ile hareket eden bir süreç olarak tanımlamıştır. Dolayısıyla evlilik Bayer (2013: 112)'in ifadesiyle bireysel özgürlük alanlarının daraltılması anlamına gelebileceğinden, reddedilme ya da

ertelenebilmektedir. Evliliğin reddedilmesiyle birlikte evlilik dışı birliktelikler meydana gelmiş, ailenin yerini evli olmayıp bir arada yaşayan birliktelikler almıştır

Çağdaş toplumlarda aile kurumu üzerinden değişime uğrayan bir diğer konu ise çocuğa olan bakış açısıdır. Bayer'e göre,

''Geleneksel toplumlarda bir kazanç olarak görülen çocuk, üretime ve dolayısıyla ailenin emek gücüne olan katkısı ve artı ekonomik değeri ile değerlendirilirken, çocuk sayısının fazla olması istenir ve beklenir bir durumdur. Günümüz toplumlarında çocuktan beklentilerin azalmasıyla çocuğun aile için ekonomik değerinin, dahası gelecek için düşünülen güvence olma halinin azaldığı görülmektedir. Ayrıca çocuğun eğitim ve yetiştirme masraflarının artması, bakım ve yükümlülüklerinin modern ebeveynler için zorlamalara dönüşmesi gibi bazı etkenler, çocuk sayısının azalmasına sebep olmuştur. Çünkü çocuğun ailenin emek gücüne katkı yapması söz konusu değildir; aksine yetiştirilmesi sürecinde eğitim masrafları, kişisel bakımı için gerekli olan maddi beklenti ile ailenin ekonomik olarak zorlanmasına sebep olmaktadır'' (Bayer, 2013: 112).

Bu sebeple modern toplumlarda tek çocuklu ebeveyn düşüncesi hâkim olurken, doğurganlık oranlarının düşürülmesi için eşler veya devlet tarafından çeşitli politikalar gündeme getirilmiştir. Modern aile yapısında ekonomik refahın tüm aile bireylerince sağlanması insanların birbirlerini idare etme, birbirlerine tahammül etmelerini ortadan kaldırarak alternatif yaşam şekillerine kolaylıkla geçmelerini sağlamıştır. Ayrıca geleneksel toplumda hoş görülmeleyen boşanmaların, çağdaş toplumlarda gayet doğal, sıradan bir olay olarak yorumlanması da bireylerin cesaretlenmelerini sağlayan nedenler arasındadır. Çocuklu evliliklerin boşanma ile sonuçlanması, çocuk üzerinde bazı olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Kemal Sayar'a göre, boşanmanın çocuklar üzerindeki etkisi yedi başlık altında değerlendirilebilir:

- Çocukluk ve ergenlikteki (emosyonel) duygusal davranışlara etkisi
- Eğitim ve sosyo-ekonomik düzeye etkisi
- Agresif, anti-sosyal ve suç içeren davranışlar üzerindeki etkisi
- Beden sağlığı ve gelişimine etkisi
- Ruh sağlığına etkisi
- Zararlı madde kullanımı
- Ergenlik ve yetişkinlikte aile ve diğer sosyal ilişkilere olan etkisi(Sayar, 2007: 73).

Modern ailelerde yaşanan bir diğer durum özel-kamusal alanın sınırlarının değişimi ve mahremiyet konusudur. Mahremiyet Faruk Turğut (2017: 96)'un ifadesiyle ailevi sorunlar, dertler, kederler, sevinçler, hüznler, sırlar, değerler, endişeler kısacası hayata ve söz konusu sınırlar içinde bulunan insanlara dair ne varsa her şeyin, toplumsal zemine taşınarak paylaşılmasıdır. Modernleşme hareketleri her ne kadar bireyselliği tetikleyip kişileri hane (özel alan) sınırlarına çekilmesini sağlasa da özel alan hem iktidar hem de bireylerin kendisi tarafından ihlal edilebilmiştir. Modern iktidarların kamusal alan dışında özel alanda olup bitenleri öğrenme isteğini Zygmunt Bauman (2012: 57) kitlelerin hareketsizleştirilmesi, kaçışın önlenmesi, tesadüfi ve düzensiz hareketlerin önlenmesine bağlamıştır. Gözetim toplumu olarak ifade edilen bu süreçte iktidar, tüm özel-kamusal alanı kendisinin görebileceği ve müdahalede bulunabileceği bir duruma getirmiştir. Özel alan sınırlarının ihlal edilme sebeplerinden biri de bireylerin modern yaşamdaki eylemleridir. Ali Toprak ve diğerlerine göre, modern hayatta mahremiyet sadece gözetim yoluyla ihlal edilmemektedir. İhlalin bir başka biçimi ve belki de en ilginç olanı, bireyin kendini ifşası yani bilerek ve isteyerek kendini teşhir etmesidir. Bugün geline nokta da bireylerin gözetlenmekten haz duymaya başladıkları görülmektedir. Toplumsal kaygı, artık gözetlenmek değil, göz önünde bulunamamak yönündedir. Görünürlüklerini, erişilebilirliklerini artıran teknolojik araçlara büyük bir istek ve arzu ile yönelen, her an, her yerde görünür olmak kaygısı taşıyan bireylerin toplamı anlamında bir teşhir toplumundan söz etmek artık hiç de abartı sayılmamaktadır.(Öztekin, 2010: 537'den alıntı). Görünür olma kaygısı taşıyan bireylerin hâlihazırda sosyal medya programları ile özel alanlarını kamusal alana taşımaları, modern iktidarların gözetleme ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte görülmektedir. Hane içindeki her türlü mahremin kamusal alana taşınması, dışarıdan her türlü tehlike ve saldırıyı da beraberinde getirebilmektedir.

Modernleşme ile birlikte aile yapısında meydana gelen değişimlerin intihar eğilimlerini ne derecede etkilediğine baktığımızda, çocukların geleneksel aile yapısındaki aidiyet ve birliktelikten yoksun olması ve bunun sonucunda sosyal çevresinden gelebilecek fiziksel ve psikolojik zararların denetlenememesi ve yeterli önlemlerin alınamaması, kadın ve erkeğin statüsündeki değişimin erkek aleyhine bazı psikolojik bunalımlar yaratması, geleneksel yaşam standartlarının modernleşme ile birlikte kent mekânlarında yakalanamaması ve bu durumun aile içerisindeki sorunlara

ve şiddete dönüşmesi, boşanmaların çocuk ve ebeveynler üzerinde bıraktığı etki, ekonomik yaşam standartlarının kent alanlarda yeterli derecede sağlanamaması gibi durumların, intihar eğilimlerini arttıran nedenler arasında olduğu düşünülmektedir.

1.5.3. Dinin Yaşam Alanı

Din, insanlığın tarih sahnesine çıkması ile birlikte bireylere, toplumlara ve yaşanılan evrene dair aşkın kaynaklı öğretiler (tanım, amaç, yöntem) sunmuştur. Modernleşme süreci ile birlikte bu öğretilerin de değişim ve dönüşümler yaşadığı bilinmektedir. Bu doğrultuda geleneksel ve modern süreçlerde din olgusunun ne anlam ifade ettiği ve toplumsal hayata olan etkilerinin neler olduğuna değinmemiz gerekmektedir.

Geleneksel toplumlarda din, hayatın her alanında görülmektedir. Tayfun Atay'ın ifadesiyle

“Din, bir toplumsal denetim mekanizması olarak çalışır. Toplumsal olarak kabul edilebilir davranış ve tutumları teşvik ederek, uygun olmayana hoş karşılamayarak toplumsal düzenin sürdürülmesine katkıda bulunur. Bu bakımdan her din, aynı zamanda uygun ve doğru davranış reçeteleri sunan bir ahlak sistemidir” (Atay, 2016: 36).

Atay'ın ifadesinden de anlaşıldığı üzere geleneksel toplumlarda din, her türlü alanlarda düzenleme ve denetleme gücü ve meşruiyetine sahiptir. Halis Çetin'e göre,

“İnsanların kurallarla yönetilmeyi kabul etmeleri için, o kuralları söyleyen aşkın bir güce rıza göstermeleri gerekir. İlkel toplumlardan itibaren toplumsal kaynaşmayı ve dayanışmayı sağlayacak insanüstü, toplum üstü değer ve ilkeler aranmıştır. Bu toplumlarda toplumsal kaynaşma toplumun yönetiminde egemen olan ve kural koyan güçlerin tümünden dinsel nitelikte görülmesi ve doğüstü, insan bilincinde yer etmiş kavramların toplum yönetimine ‘yasallık’ sağlaması sonucunu doğurmaktadır” (Çetin, 2007: 81).

Burada rızanın dini bir öğreti ile gerçekleşebileceği ifade edilmektedir. Geleneksel yapıdaki toplumlarda din, bireylerin yaşam alanlarını düzenleyip onları yalnızlık, yabancılaşma gibi duygu hallerinden arındırarak toplum ile iç içe yaşamalarını ve kolektif bir amaç gütmelerini sağlamıştır.

Reform ve rönesans hareketleri ile birlikte insan aklının ve bilimsel bilginin genel kabulü, dine veya kutsal olana yeni bir bakış açısı getirmiştir. Bu bakış açısı her türlü kutsiyetten arınma ve dünyevileşme anlamına gelen sekülerleşme sürecini başlatmıştır. Durmuş Hocoğlu'na göre sekülerleşme,

‘‘Dinden arındırılmış bir hayat tarzının tesis edilmesi, dinin dünyevi olanla her türlü aksiyon bağlantısının koparılıp, bütün sosyal fonksiyonlarının ve müeyyide güçlerinin yok edilerek pasifize edilmesi ve tamamen ferdi ve zati bir hale icra edilerek, hayat ile fonksiyonel bir rabitası kalmamış bir ritüeller ve inançlar kompleksi haline getirilmesidir’’ (Hocoğlu, 1994: 43).

Bu ifadelerden anlaşıldığı üzere modernleşme süreci, dini öğretileri tamamen ortadan kaldırmak veya değiştirmek yerine, bu öğretilerin toplumsal ve kurumsal alanla ilgili söylem gücünü ortadan kaldırarak sadece bireysel alanla sınırlı kalmasını sağlamıştır. Başka bir ifade ile sekülerleşme sürecinin ilk ayağını dini kurumların toplumsal düzenlemeleri icra etme statüsünden çekilmesi, ikinci ayağını ise bireylerin kısmi yaşam alanlarını işgal etmekle sınırlandırılması olarak değerlendirebiliriz. Sekülerleşmenin üç farklı boyutta meydana geldiğini söyleyen Mehmet Özay, toplumsal boyutta ortaya çıkan sekülerleşmenin sıradan insanlar arasındaki bütün bir ilişkiler ağının, dinin nüfuz alanından çıkması anlamına geldiğini ifade eder. Burada devlet ile ortak yaşam alanına sahip olan dinin, sekülerleşme ile birlikte toplumun bünyesinden çekildiği anlamı çıkarılabilmektedir. Bireysel boyutta ortaya çıkan sekülerleşmede ise bireyin yaşamında ve aldığı kararlarda dinin ne ölçüde referans alındığı durumu söz konusudur. Bireyin yaşamındaki dinin referans aralığının daralması bireysel sekülerleşmeyi ifade etmektedir. Bu süreçte birey, Thomas Paine'nin ‘Zihnim kilisemdir’ veya Thomas Jefferson’un ‘Ben tek basıma bir cemaatim ifadelerinin birer yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Son olarak kurumsal sekülerleşmede ise dini kurumların (kilise, mezhep, tarikat) değerlerinde ve ritüellerinde ortaya çıkan gerilim ve dünyevileşme kurumsal sekülerleşmeyi ortaya çıkarmaktadır (2006: 134-139).

Modernleşme süreci ile birlikte rasyonalist politikaların inşa edilmesi, toplumun işleyişinde kutsal olanın kamusal alandan çekilip bireylerin vicdanlarında (özel alan) yer edinmesi durumunu Weber'in ifadesiyle ‘büyünün bozulması’ olarak ifade edebiliriz. Büyünün bozulması ile birlikte Tanrı, melek ve mitolojik kavramlara olan mesafe artarak hayatın maddileşme süreci hız kazanmıştır. Modernleşmenin sunduğu

yalnızlaşma ve yabancılaşmaya manevi (tinsel) alanın yokluğu da eklenince birey her türlü problemler karşısında savunmasız kalabilmiştir. Varlığın anlam ve amacı ile ilgili soruların sekülerleşme ile birlikte açıklığa kavuşamaması, manevi alanın boşalması sonucu kişilerin tatmin olamaması gibi birçok durumlar intihar eğilimlerini arttıran nedenler arasında görülebilmektedir. Ayrıca tüm dini öğretilerde kişinin kendini öldürmesinin hoş görülmemesi veya yasak olması da sekülerleşme ile birlikte anlam kaybeden konular arasına girmiştir.

1.5.4. Kentin Yeni Çehresi

Mekân, insanların ekonomi, politika, felsefe, edebiyat, resim gibi sanatsal uğraşları ile birlikte gündelik yaşamlarını geçirdikleri coğrafya (alan) olarak bilinmektedir. Tarihsel süreçte coğrafyaların insanlar üzerindeki etkilerinin anlaşılmasıyla beraber, insanların da bu alanları dünya görüşleri çerçevesinde şekillendirdikleri bilinmektedir. Başka bir ifade ile toplum ve mekân arasındaki ilişkinin karşılıklı olduğunu, her ikisinin de bir diğeri dönüşürme özelliğinin olduğunu ve dolayısıyla bu ilişki neticesinde yeni bir kimliğin meydana geldiğini ifade edebiliriz. Nihal Baday (2011: 7)'ın ifadesiyle kentsel mekândan hareketle toplumun sahip olduğu algı ve bilinç anlaşılabilir ve topluma ait özellikler mekânsal oluşumlarla açıklanabilir. Buradaki algıyı yukarıda da ifade ettiğimiz gibi ekonomiden politikaya her türlü dünya görüşü çerçevesinde değerlendirebiliriz. Örnek vermek gerekirse demokratikleşme hareketlerin görüldüğü Avrupa'da bireylerin hayatın her alanında kendilerini ifade edebilmeleri, bu coğrafyanın özgürlük vadeden bir yer olmasıyla özdeşleşmiştir.

Mekân-toplum ilişkisi birçok düşünür tarafından ele alınmış, bu etkileşimin nasıl gerçekleştiği ile ilgili kuramlar ortaya atılmıştır. Bu kuramcılardan ilki İbn-i Haldun'dur. Asabiyet teorisi üzerinden göçebe ve yerleşik halkın özelliklerini belirten İbn-i Haldun, göçebe kavimlerde asabiyet (akrabalık) ilişkilerinin yoğun olduğunu ve bunun da iklim sayesinde meydana geldiğini ifade etmiştir. Ona göre kırsal alanlarda göçebe durumunda olanların asabiyetleri yüksek, göçebe olmayan ve şehir hayatında yaşayanlarda ise asabiyet azalmaktadır (Haldun, 2015: 102).

Mekân-toplum ilişkisine değinen bir diğeri düşünür Montesquieu'dür. Ona göre iklim, insanların düşünce ve davranışlarını belirlemede önemli bir kriterdir. Soğuk iklimlerdeki insanlar daha güçlü ve daha kuvvetli iken sıcak iklimlerde yaşayan insanlar

ise daha çekingen ve cılızdır (2017: 290). İbn-i Haldun, Montesquieu ve daha birçok düşünür, coğrafyaların bireyin davranışlarını etkileyerek bir kimlik tanımlaması yaptığını ifade eder.

İnsanların yaşam alanlarından biri olan kentler Ayşenur Aydın' a göre, çeşitli sosyal sınıflardan oluşan bir toplumun insan eliyle oluşturulmuş olan yapay çevreyi doğal çevreye egemen kılarak ortak bir yaşam sürdürdükleri yerleşim yeridir. Geniş anlamda ise kent, ekonomik faaliyet kapsamında tarımın terk edilip ticaret, sanayi, yönetim, hizmet gibi alanlara yönelimin gerçekleştiği, teknolojik gelişmişliğin yüksek olduğu, kontrol mekanizmalarının birleşim alanı olan, genellikle kendine özgü bir kültürü bulunan, üretim ve tüketim öğelerinin bulunduğu heterojen yaşam mekânlarıdır (Aydın, 2019: 4).

Bu yaşam mekânları, içerdiği fonksiyonlar neticesinde farklı şekillerde tanımlanabilmiştir. Karl Marx, kenti üretim araçlarının, ticaret mallarının, gereksinimlerin toplanmış olduğu, yüksek zevklerin temsil edildiği yer olarak tanımlarken; Emile Durkheim kenti, iş bölümü ve dayanışma kavramları ile ilişkili olarak ele alır. Bunların yanında Sorokin, kenti çeşitli grupların kümeleşmesinden meydana gelmiş bir bütün olarak mekânsal alana ve yoğunluğa dayalı olarak ele alır. Bir diğer kent kuramcısı Louis Wirth'e göre kent, nüfus büyüklüğü, yoğunluk ve heterojenlik ile ifade edilir. Rene Maunier'e göre ise kent, nüfusuna oranla coğrafi temeli dar olan ve aileler, meslek grupları, sosyal sınıflar, mezhepler vs. gibi çeşitli heterojen grupları içine alan karmaşık bir yerleşme grubudur (Pustu, 2006: 130'dan alıntı).

Görüldüğü üzere kentler, bazılarınca ekonomik işleyişin mekânları olarak belirlenmiş, bazılarınca da siyasal, sosyal yapının inşa edildiği alanlar olarak görülmüştür. Bu da kentin tek bir açıdan tanımının yapılmasının imkânsız olduğunu göstermektedir. Kentlerin oluşum süreçlerini ve özelliklerini geleneksel ve modern kentler olarak sınıflandırdığımızda sanayileşmenin bir ayırım çizgisi olduğu görmekteyiz. Bu ayırımı Gideon Sjoberg sanayileşme öncesi kentler, geçiş dönemi kentler ve sanayileşme sonrası kentler olarak sınıflandırmıştır. Sanayi öncesi kentlerde geleneksel değerler göz önüne alınarak yapılar inşa edilmiştir. Geçiş dönemi kentlerinde sanayi öncesi ve sonrası yapılar görülmüş, sanayi sonrası kentlerinde ise geleneksel

yapıların ve değerlerin tamamen ortadan kaldırıldığı, teknolojik gelişmelerle birlikte yeni kentlerin oluşumu başlamıştır. (Aydın, 2019: 25'ten alıntı).

Modernleşme ile birlikte sanayi kentlerinde meydana gelen iş bölümü ve uzmanlaşma, bireyin günlük yaşantısından psikolojik durumuna, aile kavramından bireyler arası iletişime kadar birçok alanda değişimler meydana getirmiştir. Louis Wirth (2002: 77)'in ifadesiyle modern kentler sadece iş ve yerleşim olanaklarının sunulduğu bir yer değil, dünyanın en uzak yerlerinden farklı kültür ve düşüncedeki bireyleri bir arada tutup, onları siyasi ekonomik ve kültürel anlamda denetleyen bir merkez haline gelmiştir. Modern kentin uyguladığı bu politikaların birey, aile ve toplum üzerinde bazı yansımaları olmuştur. Bu yansımaların daha çok kimlikler üzerinde bazı değişimler yarattığını görmekteyiz. Roja Serin'e göre,

''Kentle birlikte birey kentin dinamikleri, kuralları, fonksiyonu karşısında güçsüzleşir ve asla etkileyemeyeceği, değiştiremeyeceği bu bütünlüğün karşısında kimlik hissinden yoksunlaşır, iradesizleşir asla etkileyemediği bu dünyadan korkar, çevresindeki olup biten olumsuzluklara karşı sorumluluk hissini giderek yitirir. Bu bütünü kavrayamayan birey aidiyet duygusunu yitirir, tek boyutlu bir hal alır ve kitleler içinde erir'' (Serin, 2006: 78).

Bireylerin modern kent uygulamaları karşısındaki çıkmazını nüfusun yoğunluğu ile ilişkilendiren Wirth'e göre, nüfus artışı bireylerde farklı davranış mekanizmaları ortaya çıkarır (2002: 83). Nüfus yoğunluğunun arttığı kentlerde bireylerin günlük hayatlarında karşılaştığı simaların sürekli değişmesi, duygu ve güvenden uzak günöbirlik ilişkiler meydana getirirken, nüfus yoğunluğunu az olduğu ve herkesin birbirini tanıdığı kırsal alanlarda ise güven duygusu karşılıklı olarak toplumsal kurallarla inşa edilmektedir. Dolayısıyla kırsal alanlardaki ilişkilerin, kent merkezlerine göre daha uzun ömürlü olduğu ifade edilebilir.

Modern kentin karmaşası içerisinde bireylerin ruhsal ve sinirsel duygularında da çözümler meydana gelmiştir. Kent hayatının dakiklik üzerine kurgulanması, her an değişen kurallar ve mekânlar bireylerin sinirsel uyarılara karşı tepki mekanizmalarını kaybetmelerine neden olmuştur. Dünyadan bezmişliğin, kentlerle doğrudan ilişkili olduğunu, bu ruhsal fenomen durumunun daha çok sınırsız haz peşinde koşulan hayat biçimlerinde görüldüğünü ifaden eden Georg Simmel'e göre,

‘‘Bezgin kişi her şeyi aynı yavan ve gri tonda görür hiçbir nesne bir başkasından daha tercihe şayan değildir. Bu haletiruhiye, btnyle işselleştirilmiş para ekonomisinin sadık, öznel yansımasıdır. Çeşitli şeylerin eşdeğeri olan para en korkunç tesviyeci haline gelir. Zira para şeyler arasındaki her turlu nitel farkı ‘‘Kaç para?’’ sorusuyla ifade eder. Para, olanca renksizliği ve kayıtsızlığıyla, bütün değerlerin ortak paydası haline gelir; şeylerin çekirdeğini, bireyselliklerini, özgül değerlerini ve kıyaslanmazlıklarını onmaz bicimde çıkarıp atar’’ (Simmel, 2009: 321).

Modern kent sakinleri ile geleneksel yapılara sahip mekânları karşılaştırdığımızda modern kentlerde hayattan bezme davranışlarının daha fazla oluğunu görmekteyiz. Bireylerin modern kentteki bu ruh halleri, toplumdan (kamusal alan) soyutlanıp özel alanlara hapsolmalarına neden olmuştur. Modern kentteki toplumsal normların bireyler tarafından algılanamaması veya bu kurallara uyulmaması Durkheim’in ifadesi ile anomi (kuralsızlık) durumunu ortaya çıkarmakta ve bireyi suç işlemeye yöneltebilmektedir. Bununla birlikte intihar vakalarının modern kentlerde sık görüldüğü bilinmektedir. Aydın (2019: 58)’ın belirttiği üzere, sınırları şehir hayatında birçok uyarıcı tarafından sürekli uyarılan kentli insan, zamanla bu gerilimi tolere edememeye başlar ve bu sinir harbinden kurtulmaya çalışır. Bu yolda intiharı kendisine bir kaçış yolu olarak görebilmektedir. Bu ifadelerden de anlaşıldığı üzere modern kentin kalabalığı arasında yalnız olan bireylerin anlam dünyalarında değişimler meydana gelmektedir. Bu değişimler sonucunda gerilimler meydana gelmekte ve birey bu süreçte kendisine veya başkasına zarar verebilmektedir.

1.5.5. Siyasi Otorite: İktidar

Modern ulus devletler 1648 yılındaki Westfalya barışı ile siyasal sınırların ve bölgesel düzenlemelerin belirlenmesiyle ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla modern ulus devletler, coğrafı sınırlarının belirlenmesi ve meydana getirilen uluslar üzerinden tarih sahnesindeki yerlerini almışlardır. Burada üzerinde durulması gereken nokta, geleneksel yapıdan farklı olarak meşruiyetin kaynağının nasıl olması gerektiği hususudur. Zafer Durdu’ya göre,

‘‘Modernliğin siyasal kültürü devletini biçimini değiştirdiği gibi, devlet ile toplum arasındaki dikey ilişkileri de yatay hale getirme vaadini içeriyordu. Bu vaade göre devlet topluma yukarıdan bakan, dediği, yaptığı sorgusuz sualsiz doğru

olan bir kurum olarak işlemeyecek, aksine toplumdan beslenen, aşağıdan yukarıya doğru işleyen bir mekanizma ile çalışacaktı'' (Durdu, 2018: 580).

Bu ifadelerden de anlaşıldığı üzere modern devletler, geleneksel devletlerde görülen sınıf veya Tanrısal meşruiyetin yerine vatandaş diye tarif ettiği halkın meşruiyet kaynağı olduğunu ifade eder. Modern devlet, birçok kişi tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Modern devletin kapitalizm ile birlikte ortaya çıktığını ifade eden Marx (2013: 55-84)'a göre devletin yürütme gücü burjuvazinin menfaatlerini yürütmekten öteye geçememiş bir kuruldur. Siyasal iktidar ise bir sınıfın diğer bir sınıfı ezmek için kullandığı örgütlü güçtür. Burada temel alacağımız husus, siyasal iktidarların dönüştürücü gücünü kullanarak bir sınıfı ya da bireyleri istediği veya istenilen doğrultuda piyasaya sürmesidir. Bauman'a göre

'Modem devletin zor kullanmaya yetkili güçleri, devlet merkezli manevi seferberlikle birleştiğinde, baskıcı gücü ve öldürücü potansiyeli komünist ve faşist rejimlerin pratiğinde açığa çıkan zehirli bir karışım oluşturmaktadır'' (Bauman, 2011: 170).

İstenilen toplumun ortaya çıkarılması sistemli bir çalışmayı beraberinde getirmektedir. Modern devletler bu süreçte topluma egemen olmak için farklı yöntemler uygulamışlardır. Bu yöntemlere genel itibariyle baktığımızda Bauman'ın bahçıvan devlet paradigmasını görmekteyiz. Bu paradigmada devlet, modern kültürün savunucu ve denetleyicisi görevini üstlenmektedir. Bu noktada entelektüellere büyük bir sorumluluk yüklendiğini ifade eden Bauman'a göre,

'Modem devlet bahçeci bir devlettir. Benimsediği duruş bahçıvanlık duruşudur. Nüfusun mevcut (yabani, terbiye edilmemiş) durumunu gayri meşru sayıp, var olan yeniden üretim ve öz dengeleme mekanizmalarını elden çıkarır. Bunların yerine, değişimi, rasyonel tasarımın öngördüğü istikamete yönelmek amacıyla inşa edilen mekanizmaları yerleştirir. Gündelik hayatı şekillendirmeye yönelik nüfusu ikiye böler: Beslenecek ve özenle çoğaltılacak faydalı bitkiler ve yok edilecek ya da kökünden sökülecek yabani otlar. Bu ölçütlere göre, (bahçıvanın tasarımınca belirlenen) faydalı bitkilerin gereksinimleri el üstünde tutuldu, yabani ot ilan edilenlerince yok sayılır'' (Bauman, 2003: 34).

Bauman'ın da ifade ettiği gibi modern kültür, gündelik yaşamın değişimini öngören bir kültürdür. Bu kültürde bireylerin nasıl düşünecekleri, nasıl konuşacakları ve

nasıl davranacakları ile ilgili temel prensipler mevcuttur. Bu prensiplerin yerine getirilme hususu da modern devletin bizzat kendisi tarafından denetlenecek mekanizmalarla yerine getirilmektedir. Burada devletin bahçıvan görevini yerine getirmesi ona ayrıca bireyler üzerinden inisiyatif kullanma hakkını da vermektedir. Bu inisiyatif, bireyin varlığı üzerinden şekillenerek oluşturulmaktadır. Bahçıvan zararlı ot olarak gördüğü kimseleri dilerse iyileştirme yoluna gidecek, dilerse de kökünden koparma yetkisini tekelinde bulundurabilecektir. Rasyonel ilkelerle şekillenen modern devletler, geleneksel normların tahakkümünü ortadan kaldırarak kitleleri istenilen doğrultuda yetiştirmeye çalışmıştır.

Modern devletlerin düzenleme ve denetleme mekanizmaları üzerindeki çalışmalarını ideolojik ve bastırıcı aygıtlar olarak ortaya koyan Louis Althusser (2000: 29) ise devletin ideolojik ve bastırıcı aygıtları arasındaki farkı açıkladıktan sonra ideolojik aygıtları birbirinden ayrı ve özelleşmiş kurumlar olarak ifade eder. Bu kurumların kitleler karşısına dolaysız bir şekilde çıkması, ideolojinin kim tarafından aşılandığının da açık bir göstergesidir. İdeolojik aygıtların daha çok özel alanda belirdiğini ifade eden Althusser, dini (kilise), öğretimsel (özel ve devlet okulları), ailevi, hukuki, haberleşme (basın, radyo ve televizyon), kültürel (edebiyat, güzel sanatlar, spor vb.) gibi aygıtların olduğunu ifade eder. Bastırıcı aygıtların ise daha çok kamusal alanda belirdiğini, bunlara örnek olarak da ordu, polis, mahkeme ve hapishaneleri verir. Althusser'in paradigmasında devletin toplumu düzenleme yöntemi olarak ideolojik aygıtların, denetleme ve cezalandırmada ise bastırıcı aygıtların rol oynadığı görülmektedir.

Modern iktidarın itaatkâr bedenler ürettiğini ifade eden Foucault (1992: 169-170), bireylerin iktidar gözetimi altında olduğunu, bu gözetlemenin aynı zaman ayıklama olduğunu ifade eder. Bauman'ın ifade ettiği istenmeyen otun ayıklanma süreci Foucault'da çeşitli kurumlar (hapishaneler, akıl hastaneleri vs.) vasıtasıyla yerine getirilmektedir. İktidar, toplumun rasyonelleştirmek adına bilgi üretimini sağlamak ve bu bilginin toplumun gündelik hayatlarında kullanımını sağlayarak onları özne haline getirmektedir. Bu öznelerin ise sürekli gözetim ve denetim altında tutularak oluşturulduğu ifade edilmektedir.

Özetle modern iktidarlar, toplumu istenilen şekilde eğitmek, modern kültürün gerektirdiği rasyonel yaşam biçimleri ve özneler oluşturmak için yasalar çıkarmış, bu

yasaların uygulanması için bazı kurum ve kuruluşları görevlendirmiştir. Bu süreç kimi zaman zor kullanılarak, kimi zaman da rıza dâhilinde gerçekleşmiştir. Durkheim, toplumda ani bir şekilde meydana gelen sosyal ve siyasal değişimlerin kargaşa ve çatışma yaratıp anomiyeye (kuralsızlık) neden olacağını ifade etmiştir. Kuralsızlığın meydana geldiği toplumlarda insanların suç işleme, başkasına zarar verme veya intihar etme eğilimlerinin arttığı bilinmektedir. Dolayısıyla modern iktidarların toplumda bir kuralsızlık ortamı meydana getirdiği ve bu ortamın da birey ve toplum aleyhine olduğu düşünülmektedir.

1.6. TÜRK MODERNLEŞME ALGISI VE SONUÇLARI

Bu bölümde Avrupa da ortaya çıkan ve dünyayı etkisi altına alan modernliğin Türkiye’de nasıl algılandığı ve bu algılamının pratiğe nasıl yansıdığı tartışılacaktır. Türk modernleşmesinin Osmanlı Devleti ile başlayan bir serüveni bulunmaktadır. Ancak Osmanlı dönemi modernleşme hareketleri, hem zaman hem de şartlar gereği farklı yorumlanabileceği için çalışmanın dışında tutulmuştur. Dolayısıyla modernleşme hareketleri, yakın sayılabilecek Cumhuriyet dönemi ile sınırlı tutulmuştur. Cumhuriyet dönemi modernleşmesi batılılaşma hareketleri olarak algılanmıştır. Bu modernleşme biçimi, giyim kuşamdan düşünce biçimlerine kadar bir taklit olarak varlığını sürdürmüştür. Modernleşmenin batıda ekonomik bir devrim olarak görüldüğünü ifade eden Bora ve Gültekingil (2007: 142) bu kavramın Türkiye’de kültürel bir değişim olarak algılandığını, dolayısıyla Türk modernleşme politikasının batılı olmaya değil batıcı olmaya karşılık geldiğini ifade etmişlerdir. Bu aynı zamanda parça-bütün ilişkisinde parçaya odaklanmayı beraberinde getirmiş, parça simgeleştirilerek bütünü yerine kullanılmaya başlanmıştır. Başka bir ifade ile batılılaşmak için kullanılan araçlar amaçlar haline getirilmiştir. Bu aracın Türk modernleşmesinde zihinsel, kurumsal (bürokrasi) ve kimlik düzeylerinde değişiklikler yarattığı bilinmektedir.

Merkez- çevre ilişkileri üzerinden yürütülen modernleşmede merkez ifadesi, Shils’e göre mekân ve kurumların oluşturduğu fiziki özelliklerden daha çok değer ve inançların oluşturduğu tinsel özelliklerden beslenmektedir. Merkezin dayanak noktası olan bu tinsel özellikler, merkeze ve dolayısıyla da merkezin iktidarını kullananlara kutsiyet atfedilmesine zemin hazırlamaktadır. Bu kutsiyet, sahip olunan otoritenin kaynağını oluşturmakta ve bu otoriteden doğan takdir edilme arzusunu beraberinde

getirmektedir (Tuncel, Gündoğmuş: 2012: 140'dan alıntı). Şerif Mardin 17 yüzyılın yarısında ortaya çıkan Leviathan tipi merkezi örgütlenmelerin Türk toplum yapısını da etkilediğini ifade etmiştir. Modern devletleri yaratan merkezileşme süreci, çevre ve merkez arasında kopukluklar meydana getirerek çatışmalara neden olmuştur. Türk modernleşme sürecinin de yaşadığı en büyük sıkıntı, çevre ile merkez arasında meydana gelen kopukluk olmuştur. (2010: 36-38). Yine Mardin Cumhuriyet dönemindeki merkezin resmi tutumunun, çevreyi tamamen reddetmek üzerine kurulduğunu ve dolayısıyla yeni çatışmaların meydana geldiğini ifade etmiştir (2010: 65). Merkez bu noktada modernleşme adımlarını isteğe bağlı veya zor kullanarak sağlamıştır. Bu adımların atılmasında bürokrasi ve aydınlardan faydalanılmış, çevrenin istenen doğrultuda yetiştirilmesini sağlanmıştır. Cumhuriyet dönemi modernleşme politikaları ve çevre-merkez ilişkilerinde, her ne kadar merkez dönemselsel olarak değişse de politikalar varlığını koruyarak çevre üzerindeki denetimini devam ettirmiştir.

Türk modernleşme politikaları, toplumsal düzeyde birçok değişikliği beraberinde getirmiştir. Bu değişikliklerin yaşandığı ilk alan bireyin düşünce ve yaşam alanıdır. Ulus-devlet merkezli Türk modernleşmesi, sınıfsal bir kimlik üzerinden inşa edilmiştir. Bu sınıfsal kimlik Fazilet Dalfidan (2012: 72)'a göre "Türkçülük" ve "laik birey" olarak ifade edilmektedir. Üst kimlik olarak belirlenen Türk kimliği, Çetin (2007: 150-151)'e göre diğer bütün etnisite ve ırkların reddi anlamına gelerek, diğer yaşam alanlarının yok sayılmasını ifade etmektedir. Bu süreç ile birlikte bireylerin geçmiş ile olan tüm bağlarının kopartılması, toplumda yabancı kişiliklerin oluşmasına neden olmuştur.

Birey ile birlikte Türk modernleşmesinde değişim yaşayan alanlardan bir diğeri aile kurumudur. Türk aile yapısı geleneksel dönemdeki geniş aile formatı ile bilinmektedir. Ancak kırdan kente yaşanan göçler ile birlikte geniş aileler dağılarak yerini çekirdek aileye bırakmıştır. Çekirdek aile de zamanla bölünmeye maruz kalarak yerini iki kişilik birliktelilere bırakmıştır. Nitekim Gülerce, Türk toplumunda 18 yaş üstü olup da ailesi ile birlikte yaşamayanların oranının %31 dolaylarında olduğunu ve modernleşme süreci ile birlikte bu oranın daha da yükselebileceği endişesinin yaşandığını belirtmiştir (Özdemir, 2018: 71'den alıntı). Modernleşmenin sağladığı özgürlük havasına katılan bireylerin akrabalık bağları zayıflayıp kopma noktasına gelmiştir. Kent hayatında ekonomik özgürlüğün elde edilmesi, çocuklarda aynı hane içerisinde yaşama arzusunun kırılmasına neden olmuştur. Modernleşme ile birlikte kadının iş hayatına girmesi de

ailenin değişiminde önemli bir rol oynamıştır. Bu durum ile birlikte evlilikler ya ileri yaşlara ertelenmiş ya da bazılarınca ihtiyaç duyulmayan bir durum olarak telakki edilmiştir. Bu durumun aynı zamanda çocuk bakımının zorluğu ile de ilişkili olduğu bilinmektedir. Bu nedenle geleneksel ailelerde görülen çocuk sayısının modern aile yapılarında görülmemesi, ailelerin hem ekonomik hem de psikolojik noktada yetersiz olduklarını düşünmesi ile ilişkilendirilmiştir. Bu ekonomik ve psikolojik eksiklik anlayışı boşanmanın da önemli sebepleri arasında görülebilmektedir.

Türk modernleşmesi geleneksel hayatın düzenleyici ve bağlayıcı aktörü olan dinin statüsünde de önemli değişimler meydana getirmiştir. Sekülerizmin dini ve geleneksel sembolleri yok sayarak rasyonelleşme ideali, tinsel olan her şeyin dünyevileşmesine neden olmuştur. Ancak bunun toplumsal alanda ne kadar başarılı olduğu ile ilgili farklı görüşler öne sürülmektedir. Nitekim Rodney Stark, Peter L.Berger ve Joseph Tammey gibi düşünürler, Müslümanların dine olan bağımlılıklarının modernleşme ile birlikte arttığını, dini normların daha az modernize olduğu veya başka bir ifade ile gerici olarak adlandırılmalarının aksine kendilerine daha fazla yaşam alanı bulduklarını ifade etmektedirler (Akdin, 2009: 63'ten alıntı).Türk modernleşme sürecinde meydana gelen batılılaşma, seküler yaşam tarzı ve laiklik olgusu, toplumun farklı şekillerde tanımlanmasına neden olmuştur. Şaziye Çelebi (2017: 31)'nin ifadesiyle din ve gelenek ekseninde hayatını şekillendirenler Anadolu, köylü, eğitimsiz ve gerici olarak nitelendirilirken, batılılaşmanın öncülüğünü yapan ve arkasına devlet yönetimini alan bürokrat aydınlar ise çağdaş, ilerici ve eğitimli olarak tanımlanmıştır.

Özetle Türk modernleşme süreci batılılaşma hareketleri olarak algılanırken, çevre ve merkez arasındaki birliktelik sağlanamamış, bireysel ve toplumsal alanda gerçekleştirilen adımlar kimi zaman rıza ile kimi zaman da güce dayanarak benimsetilmeye çalışılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

İNTİHAR OLGUSUNUN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. İNTİHARIN TANIMI

İntihar kavramı birçok kişi, ideoloji ve kurumlarca tanımlanmaya çalışılmıştır. Psikolojiden edebiyata, politikadan felsefeye ve daha birçok alanın ilgilendiği ve anlamlandırmaya çalıştığı intihar, tanımlamalarda da farklılık arz etmektedir. Her bir tanımın birbirinden farklı olmasında mesleki literatür, kavramın genellemeye tabi tutulamaması ve amaçlanmaya çalışılan sonuçlar etkili olmuştur. Eric Volant, toplumların ve kültürlerin intihara bakış açılarının intihar tanımları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu, intiharın hoş görülmediği toplumlarda övülen eylemlerin intihar tanımının dışında tutulduğunu ifade etmiştir (Sarıpınar, 2015: 3'ten alıntı).

İntihar kelimesi etimolojik olarak incelendiğinde Latince "insanın kendini öldürmesi" anlamına gelen 'sui' yani 'ben' ve 'cedere' öldürmek, kıymak anlamına gelen sözcüklerin birleşmesiyle 'suicidere' den İngilizceye suicide şeklinde geçmiştir. (Tatlılıoğlu 137: 2012). İntiharın dilimize Arapçadan geçtiğini bildiren Mehmet Eskin (2014, 3) Arapçada 'nhr' kökünün kurban anlamına geldiğini ve göğüs, göğse vurma, boğazından asılma, deveyi boğazlama, gırtlığı bıçakla kesme ifadeleriyle kullanıldığını belirtmektedir. Türk Dil Kurumu intiharı bir kimsenin toplumsal ve ruhsal nedenlerin etkisi ile kendi hayatına son vermesi olarak tanımlamıştır (<http://www.tdk.gov.tr>). Bu tanımdan da anlaşıldığı üzere intiharın toplumsal ve ruhsal bir açmazın sonucu olması, farklı bilim dalları tarafından farklı yöntemlerle ele alınışını zorunlu kılmıştır. İntiharı ilk kez akademik olarak kapsamlı bir şekilde inceleyen Fransız sosyolog Emile Durkheim (2011: 25) intiharı ölen kişi tarafından ölümle sonuçlanacağı bilinerek yapılan olumlu ya da olumsuz bir edimin, doğrudan ya da dolaylı sonucu olan her ölüm olayı olarak tanımlamıştır. Konuya ruhsal (psikolojik) açıdan yaklaşan psikanalist Sigmund Freud (1993: 101)'e göre intihar, egonun ancak dış dünyadaki nesnelere özgün tepkisini simgeleyen ve bir nesne ile ilişkili olan düşmanlığını kendine yöneltmesi, kısacası nesneyatırımına dönerek kendine bir nesne gibi davranması durumunda meydana gelmektedir.

İntihar sadece günümüzde değil geçmişte yaşayan insanların da üzerinde durduğu konular arasında yer almıştır. Necati Sümer (2014: 107) ilk çağ dönemlerinde bazı ilkel

kabilelerde kendini öldürmenin onurlu bir davranış olarak kabul edildiğini, kişinin bu eylemi yapmakla sadece nahos bir durumdan kurtulmakla kalmayıp aynı zamanda diğer dünyada da huzurlu bir hayatı garantilemiş olduğunu ifade etmektedir. Antik Yunanda meydana gelen intiharlar, hastalıklı veya yaşlı insanların aciz yaşamaktansa kendilerini asil bir şekilde öldürdüğü bir eylem olarak görülmüştür. Yine Japon savaşçıların yenilgi sonrası başarısızlıklarını kabul etmelerinin ifadesi olarak “hara-kiri” adını verdikleri intihar türü ile hayatlarına son vermeleri onurlu bir yaşamın belirtisi olarak görülmüştür. Bunun yanında intiharın nahos bir durum olduğunu ve Tanrı’ya karşı işlenen günahlardan olduğunu söyleyen Platon, Aristoteles gibi filozoflar bu eylemin yasaklanmasını ve yasağa uymayan kişilere karşı bazı yaptırımların uygulanması gerektiğini ifade etmişlerdir.

İntihar bireysel bir eylemin sonucu olmakla birlikte, ortaya koyduğu sonuçlar ile toplumsal bir mesele halini almıştır. Dünya Sağlık Örgütü 2019’da intiharın önlenmesine yönelik yayımladığı raporunda, her kırk saniyede bir, bir insanın farklı sebeplerle intihar ettiğini bildirmektedir (<https://www.who.int/>). Böylesi ciddi rakamlara ulaşan ölümlerin toplumda bir travma yarattığını görülmektedir. Dolayısıyla bu ölümlerin altında yatan sebeplerin ortaya çıkarılması ve konu ile ilgili ciddi adımların atılması, toplum sağlığı için birincil öneme sahiptir.

2.2. İNTİHAR YAKLAŞIMLARI

2.2.1. Felsefi Yaklaşım

Varlık, bilgi ve değerler alanıyla ilgili problemleri akılcı, tenkitçi yöntemlerle inceleyen ve temellendiren sistemli fikrî faaliyetler bütünü olarak tanımlanan felsefe (<https://islamansiklopedisi.org.tr/>), insanların varlık ve değerler bütününe ilgilendiren intihar konusu üzerine farklı düşünce ve yorumlarla karşımıza çıkarmaktadır. Bu farklılık, kavramın tanımından başlayıp teorinin şekillenmesine kadar sürebilmektedir.

İntihar olayının tasvibi ve reddi üzerine oluşan düşünceleri genel itibariyle incelediğimizde, yaşamın Tanrı tarafından bahşedildiğini ve bu armağanın istenilen şekilde kullanılması gerektiği ile ilgili görüşlerini bildiren Alman filozof Immanuel Kant’a göre

‘İntihar caiz değildir ve iğrençtir ama Tanrı yasakladı diye değil, tersine Tanrı onu iğrenç olduğu ve insanın manevi onurunu hayvanlık düzeyine indirdiği

için yasaklamıştır. İntihar edenler genellikle mutluluğu daha değerli göstermeye kalkışanlardır zira bir kimse eğlencedeki yapay değerın tadına varır ve onu her zaman elde edemezse keder ve hüznə kapılarak kendine dert eder’’ (Kant, 2007: 181).

İntiharın Tanrı tarafından hoş görülmediğini ifade eden Platon (2007: 368-369)’a göre varlık (ruh), insanın en sevdiği şeylerden biridir. Kişinin bu en sevdiği varlığı yok etmesi, yani intihar etmesi, talihin yazgısını zorlamak, ele geçirmek anlamına gelmektedir. Bireyin zorlanmadığı veya çaresiz kalmadığı sürece intihara başvurusu korkakça ve alçakça bir davranıştır. Bu kişilerin halk mezarlıklarına bile gömülmemesi gerekir. Platon’un bu ifadelerinden de anlaşıldığı üzere intihar, yalnızca bireyin kendisine karşı işlemiş olduğu bir suç değil aynı zamanda topluma ve devlete karşı da bir suç teşkil etmektedir. Öte yandan Platon’un öğrencisi olan Aristo’nun da intihar ile ilgili düşüncesi Platon ile paralellik göstermektedir. Aristo (2014: 126-127)’ya göre intihar yasak olan bir davranıştır. Bunu yapan kişi hem yasalara hem de kente karşı suç işlemiş olduğundan tüm onurlarından mahrum bırakılacaktır.

İntiharın felsefi bir sorun olduğunu ve felsefenin bu sorunlara cevap bulması gerektiğini ifade eden Albert Camus, ömür denilen sürecin yaşanmaya değip değmediği konusu üzerinde ısrarla durmaktadır. Ona göre (2019, 23) hayat, yaşanmaya değer görülmediği için intiharlar meydana gelmektedir. Dolayısıyla kendini öldüren kişiler yaşam sürecini anlamayan ve bu süreçte çabalamayı gereksiz görenlerdir. Alman yazar ve filozof Schopenhauer, kötümser bir anlayıştan hareketle insanın dünyadaki tüm çabalarının kötülük ve üzüntü ile sonuçlanacağına inanmaktadır. Onun felsefesine göre insanoğlu küçük balığın büyük balık tarafından yutulduğu bir dünyada yaşamaktadır. İnsanın hayatının sefalet ve kötülükten geldiğini belirten Schopenhauer, bu hayatın yaşanmaya değer olmadığını ifade eder (Sümer, 2014: 91’den alıntı). Toplumsal eleştiri mahiyetindeki bu düşünceler intihar eden bireylerin suçlu olarak görülmesini reddetmektedirler. Aynı şekilde Karl Marx (2006, 14) da intiharın toplumsal bir protesto olduğunu, yenilikçi bireylerin ve savaşçıların kurbanlar arasında olmaktan bıktığı için, cellâtlarına isyan ederek geri çekildiği bir durum olarak değerlendirir.

2.2.2. Biyolojik Yaklaşım

Biyolojik kuramın temsilcileri, bazı intiharların insan fizyolojisinde meydana gelen değişimlerden kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Öztürk ve Uluşahin (2011: 434)'e göre intihara götüren nedenlerden biri bireylerdeki çökkünlük halidir. Çökkünlük halinin ise beynin ilgili alanlarındaki bazı kimyasal maddelerin düzeylerindeki değişikliklerden kaynaklandığı bilinmektedir. Asberg, vücuttaki bazı asitlerin serotonin maddelerini azalttığını, düşük serotonin düzeyinin saldırganlıkla kuvvetli bir ilişkiye sahip olduğunu ifade etmiştir. (Eskin, 2014: 117'den alıntı). Düşük serotonin seviyesi bireyde depresif bir ruh hali meydana getirebilmekte ve intihar eğilimi yaratabilmektedir.

İnsan bedeninde gerçekleşen kimyasal değişimlerin yanında, soyaçekimin (kalıtım) de intiharlar üzerindeki etkisine değinen Eskin (2014, 116) intihar ederek kendini öldürenlerin birinci dereceden akrabalarının da kendini öldürme olasılıklarının yüksek olduğunu ifade etmiştir. Konu ile ilgili Murphy ve Wetzel, intihar girişiminde bulunan 127 kişilik hasta örnekleminde hastaların %14'ünün ailelerinde birilerinin intihar davranışı sergilediğini %24'ünün ailelerinde birilerinin intihar girişimde bulunduğunu ve %6'sının da intihar konusunda tehditte bulunduğunu tespit etmişlerdir. (Eskin, 2014:116'dan alıntı). Eskin bu ifadeleri aktarmakla birlikte kalıtımın bireyi aynı eyleme sürükleyeceği konusunda kesin bir ifade kullanmamaktadır. Dolayısıyla genetik aktarımın kişilik özelliklerine bağlı bir yatkınlık geçişi olduğunu ve bu geçişin çevresel ve sosyokültürel olaylarla birleşmesi ile bireyin intiharı seçebileceğini ifade etmiştir. İntiharın kalıtım yolu ile gerçekleşemeyeceğini ifade eden Durkheim'a göre,

“Yapılan istatistikî çalışmalar intiharın kalıtsal bir durum olduğu tezini ispatlayamamaktadır. Huy ve karakterin kalıtımsal geçişleri görülebilmektedir ancak bu geçiş tüm bireylerde aynı sonucu -intiharı-doğurmamaktadır. Ayrıca kalıtımın her iki cins(erkek-kadın) üzerinde aynı etkiyi yarattığı görüşünden yola çıktığımızda ve aynı şekilde kalıtımın daha doğar doğmaz bireylere sirayet ettiğini düşündüğümüzde erkeklerin kadınlara oranla daha fazla intihar etmesi ve intihar oranlarının daha küçük yaşlarda görülme sıklığının düşük olması tezimizi güçlendirmektedir” (Durkheim, 2011: 87-92).

Bu ifadelerden de anlaşıldığı üzere yapılan deneysel çalışmalar, intiharın kalıtımsal (genetik) yollarla gerçekleşebileceğini göstermekle birlikte bu intiharların toplumsal etmenlerden ayrı düşünülemediğini ortaya koymaktadır. Durkheim ise kalıtımsal yollarla bazı özelliklerin kazanıldığını kabul ederken bu özelliklerin intihara götürebileceği düşüncesini reddetmektedir. Dolayısıyla intihar olaylarında hangi etmenler göz önüne alınırsa alınsın çevresel faktörlerden bağımsız olamayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

2.2.3. Psikolojik Yaklaşım

Psikolojik intihar kuramları genel itibarıyla bireylerin iç dünyalarında yaşadıkları duygu hallerinin, intihar olaylarını nasıl etkilerini ortaya koyan teorilerden oluşmaktadır. Buradaki çalışma salt toplumsal ve biyolojik sebeplere değil Sümer (2014, 88)'in ifadesiyle kişilerin geçmiş yaşantıları, yaşamış olduğu çevre, temel ihtiyaçları, davranış ve tutumlarını oluşturan psikolojik nedenler göz önüne alınarak yapılmıştır.

Psikanalist düşünürlerin başında gelen Sigmund Freud, intihar ile ilgili düşüncelerini "Yas ve Melankoli" adlı yazısında belirtmiştir. Freud (1993, 101) çöküntülü bir duygu durumu hali olan melankoliyi yas'tan ayıran özelliğin kendini kınama ve cezalandırma olduğunu ifade eder. Başlangıçta bireyin seçtiği ve bağlandığı nesnenin yanıt alamaması ya da nesne ile ilgili hayal kırıklığına uğraması, bu çöküntü sürecinin başlangıcı olarak görülmüştür. Bu süreçte kişi başka bir nesne ile bağlantı kuramadığından öfke ve saldırganlığı kendisine yöneltir ve kendisini cezalandırma yoluna gidecek adımlar atmaya başlar. Freud, intihar olayının ancak egonun nesnenin gölgesinde kalarak işlevini yitirmesi sonucunda gerçekleşebileceğini ifade eder.

Psikolojik kuramcılardan bir diğeri Karl Menninger'dir. Ona göre yıkıcı ve yapıcı dürtüler sürekli bir ilişki içerisinde. Bu dürtülerin birleştiği durumlarda yapıcı etkiler, ayrılması durumunda da yıkıcı etkiler meydana gelmektedir. Yıkıcı ve yapıcı dürtülerin dışarıya yönlendirilmesinde ortaya çıkan sorunlar, onların yeniden ayrıştırarak "kendiliğe" yönlendirilmesine sebep olmaktadır. Dolayısıyla saldırganlığın şiddetlenip yapıcı öğeleri bastırması, intihar olayını doğurmaktadır (Eşmeler, 2018: 54'ten alıntı).

Eskin (2014, 119) Menninger'in intihar teorisinde üç güdüden hareket edildiğini belirtir. Bunlar öldürme isteği, öldürülme isteği ve ölme isteğidir. İntihar ederek kendini

öldüren kişilerin bilinçaltında ölme isteği varken, intihar girişiminde bulunan kişilerin ise bilinçaltında ölmeme isteği vardır. Alman psikanalist Erich Fromm'a göre

'İnsan ve toplum davranışları, boyun eğdirme, yıkma dürtüsü, özseverlik, açgözlülük, kıskançlık ve hırsır. Bu tutkular insanı harekete geçirerek heyecanlandırır. Bu tutkular, yalnızca düşlerin değil, bütün dinlerin, efsanelerin, tiyatrunun, sanatın kısacası yaşamı anlamlı ve yaşanmaya değer kılan her şeyin kaynağıdır. Bu tutkuların güdülediği insanlar, yaşamlarını tehlikeye atarlar. Tutkularının gerektirdiği hedefe ulaşmayı başarmayanlar intihar edebilirler (Fromm, 1993: 334).

2.2.4. Toplumbilimsel Yaklaşım

İntiharı kuramsal olarak inceleyen bir diğer bilim dalı toplum bilimidir. Psikolojik ve biyolojik kuramlarda intihar incelemesinin temel parametreleri bireyin içsel (ruhsal) yaşantısı ile fizyolojik mekanizması iken, sosyolojik kuramda bu yelpazenin daha da genişleyerek toplumsal bir zemine kaydığını görmekteyiz.

Toplum bilimi Anthony Giddens (2012: 38)'in ifadesiyle bizim neden olduğumuz gibi olduğumuz ve neden davranıyor olduğumuz gibi davrandığımız hakkında, çok daha geniş bir bakış açısını benimsememiz gerektiğini ortaya koyan çalışmalardır. Burada davranışlarımızın ekseriyetle bireysel ya da iradi değil, kolektif bir yapı tarafından oluşturulduğu anlamını çıkarmaktayız. Bunu bir etkileşim olarak kabul ettiğimizde, toplumdaki her bir bireyin düşünce ve eylem haritasının yine bizler (toplum) tarafından oluşturulduğu görmekteyiz. Toplum bilimsel çalışmalar yapılırken Zygmunt Bauman (2019:13)'in belirttiği gibi kendine has soruları ve yaklaşım biçimleri ile disiplinli bir şekilde ilerlemesi sağlanmalıdır. Burada karşımıza yöntem sorunu çıkmaktadır. İntiharı toplumsal bir olgu olarak belirten Durkheim (2013: 157) toplumbilimsel bir olgunun nedensellik ve karşılaştırma ilkesi ile belirlenebileceğini ifade etmiştir.

Birey ve toplum arasındaki ilişkileri bir organizmaya benzeten Durkheim, intihar kuramını toplumsal bütünleşme ve toplumsal düzenleme kavramları üzerinden açıklamaktadır. İntiharın sebebi ise bu bütünleşme ve düzenlemelerde meydana gelen bozulmalardır. Durkheim (2011: 245), aşırı bireyselleşmenin toplumsal düzenlemelerden kaynaklandığını, yeterince bireyselleşmemenin ise toplumsal

bütünleşmeden kaynaklandığını ifade eder. İntihar ise bu dengenin kurulamamasından kaynaklanmaktadır.

Toplumsal nedenler ve sosyal bütünleşme ile intihar olgusunu açıklamaya çalışan bir diğer düşünür Durkheim'in öğrencisi Maurice Halbwachs'tır. Sosyal bütünleşmede yaşanan sıkıntıların intihar üzerinde büyük etkilerinin olduğunu söyleyen Halbwachs'a göre başarısızlık, karşılıksız sevgi, kronik hastalık gibi birçok sebep intiharla sonuçlanabilmektedir. Bu intihar vakaları ise sosyal izolasyondan kaynaklanmaktadır. (Arslan, Köse, 2019: 13'ten alıntı).

Halbwachs, Durkheim'in intiharın nedenleri olarak sıraladığı toplumsal faktörleri kabul etmekle birlikte, yeni istatistiksel verilerin temin edilip Durkheim'in düşüncelerinin tekrar gözden geçirilmesi gerektiğini ifade eder. Sosyal izolasyon adını verdiği teorisinin hem sosyolojik hem de psikolojik alanda meydana gelebileceğini ifade eden Halbwachs'a göre, resmi kayıtlarda belirtilen intiharlar, sosyal çevreden uzaklaşma nedeni ile gerçekleşmektedir (Boran, 2006: 67'den alıntı). Ayrıca Halbwachs sosyal izolasyonun en yoğun olduğu yerler konusunda kır-kent ayırımı yaparak kentsel bölgelerde nüfusun fazla olması sebebiyle yaşam tarzlarının farklılık gösterdiğini, sosyal farklılaşmanın uyumsuzluklar yaratıp intihara götürebileceğini ifade etmiştir (Şen, 2008: 66'dan alıntı).

Durkheim'dan sonra intihar ile ilgili toplumbilimsel anlamda çalışma yürüten düşünürlerden Andrew Henry ve James Short, birey-toplum eksenli çalışmalarında intihar vakalarını iç (birey) ve dış (toplum)sınırlamalar üzerinden tanımlamışlardır. Yazarlara göre bireyler, yaşamış olduğu toplumun normları ile birbirlerine bağlıdırlar. Bu bağlılık bireylerin düşünce ve eylemlerine nasıl yön vermesi gerektiğini belirtmektedir. İç ve dış sınırlamaların zayıf veya güçlü olması bireyin olası bir saldırganlığının kime yöneleceğine dair bilgi vermektedir. Dış sınırlamaların baskın, iç sınırlamaların zayıf olduğu durumlarda birey öfkesini dışarıya yöneltirken, iç sınırlamaların baskın dış sınırlamaların zayıf olduğu süreçte ise birey öfkesini kendisine yönelterek intihar etmektedir. (Poyraz-Çalışkan, 2019: 2964'ten alıntı).

Buradaki dış sınırlamaların toplum kuralları olduğu bilinmektedir. Birey bu kuralların güçlü ve etkin olduğu süreçte kendisini sınırlayan topluma karşı öfke duyup bu öfkesini dışarıya karşı kullanırken, toplumsal kuralların zayıf olduğu dönemlerde ise

kendisinin yetersiz olduğunu düşünerek öfkesini kendisine yöneltmektedir. Bu durumu Mehmet Eskin şöyle ifade eder:

“Güçlü dış engellerin varlığı, bireyin işini kolaylaştırır. Bu durumda kişi mutsuzluğunun kaynağı olarak dış etmenleri sorumlu görür. Örneğin düşük sosyo-ekonomik düzeydeki biri, bireysel mutsuzluğunu kişisel yetersizlikleriyle açıklamak yerine, bu duruma onu şartların getirdiğini düşünerek toplumu suçlamaya başlar. Diğer taraftan zayıf dış engellemelerin olduğu durumda birey, bütün yaptıklarının sorumlusu olarak kendini görür ve bunun sonucunda kendisine zarar verir” (Eskin, 2014: 129).

İntihar kuramını toplumbilimsel anlamda inceleyen bir diğer düşünür Karl Marx’tır. Bir polis memurunun raporlarını inceleyip “İntihar Üzerine” adlı eserinde intiharla ilgili düşüncelerine dile getiren Marx (2006: 11)’a göre intihar, baskıcı anne ve babaların, amirlerin kendilerine tabii olan kişilere kötü muamele etmeleri, adaletsiz davranmaları ve cezalandırmaları ile sınırlı, çok kolay heyecanlanan, derin duyguları olan tutkulu insanları ölüm arayışına sürükleyen çaresizliklerin bütünüdür. Başka bir tanımda Marx intiharı şöyle ifade eder:

“İntihar yalnızca, her daim yeni hareketleri teşvik eden, birçok savaşçının, kurbanlar arsında sayılmaktan bıktığı için ya da cellatlar arsında onurlu bir mevki işgal ettikleri düşüncesine isyan ederek, geri çekildiği evrensel toplumsal mücadelenin bin bir belirtisinden yalnızca bir tanesidir” (Marx, 2006: 14).

İntihar Üzerine adlı eserinde, intiharın toplumsal düşünüş ve davranışlardan meydana geldiğini ifade eden Marx, toplumsal normlar karşısında bireylerin yaşamış olduğu sıkıntı ve baskıları dile getirir. Zihinsel veya fiziksel diyebileceğimiz bu baskının tüm toplum tarafından orantısız bir şekilde uygulanması, intihar sürecinin hızlanmasına neden olmuştur.

2.3. EMİLE DURKHEİM VE İNTİHAR TÜRLERİ

Emile Durkheim 19. Yüzyılda yaşamış klasik sosyolojinin önemli isimlerinden birisidir. Kendisinden sonra gelen birçok düşünüre esin kaynağı olan Durkheim (2013: 37-39) sosyolojiyi toplumsal olguların belirli bir yöntem kullanılarak incelenmesi olarak

tanımlamıştır. Toplumsal olgu, bireyin dışında yer alan ve bir zorlayıcı gücü olan, bu güç aracılığıyla da kendini bireye dayatan davranış, düşünüş ve duyuş biçimleridir. Dolayısıyla birey ve toplumun karşılıklı bir araya getirdiği bu toplumsal olguların gözlemlenerek incelenmesi, sosyolojinin tanımı olarak ifade edilebilir.

Birey ve toplum arasındaki ilişkileri inceleyen Durkheim'in asıl amacı toplumsal düzeni sağlayan yöntemlerin neler olduğunu ortaya koymaktır. Özellikle 18. Yüzyılda başlayan modernleşme hareketleri ile birlikte toplumsal boyutta meydana gelen ilişkiler ağı, Durkheim'in toplum sınıflandırması için önemli bir referans sağlamıştır. Durkheim, toplum sınıflandırmasını organik ve mekanik kavramları üzerinden açıklamaya çalışmıştır. Geleneksel ve modern toplum tipolojileri bu kavramlar üzerinden anlaşılmalıdır. (Durkheim, 2013: 180).

Mekanik ve organik toplumlar birbirinden farklı özellikler sergilemektedir. Raymond Aron (2010: 230) Durkheim'in ifadelerinden yola çıkarak mekanik toplumlarda bireylerin aynı duyguları hissetmeleri, aynı kutsala inanmaları ve daha birçok durumda aynı özellikleri göstermelerinden dolayı birbirinden ayırt edilmesinin zor olduğunu ifade etmiştir. Organik toplumlarda ise bireyler birbirinden farklıdır ve benzerlik oranları oldukça düşüktür. Bu toplum türlerinin geleneksel ve modern dönemlerdeki toplumların özellikleri olduğu anlaşılmaktadır. Geleneksel dönemlerde aynı kültür ve inancı paylaşan insanlar arasında kolektif bir yapılanmanın olduğunu, modern dönemlerde ise bireyler arası ilişkilerin ve benzerliklerin yok olduğu ve düzensizliğin başladığını söyleyebiliriz. Bu noktada organik toplumlarda bu düzensizliğin giderilmesi için Durkheim (2013: 180), iş bölümü ve uzmanlaşmanın gerçekleşmesi gerektiğini dolayısıyla herkesin kendi özel eylem alanına sahip olacağı, aynı zamanda toplumsal bir bütünlük içerisinde hareket edeceğini ifade etmiştir.

Durkheim'in toplumsal bir olguyu açıklarken kullandığı yöntemlerin daha önceki eserler ile benzerlik gösterdiğini belirten Raymond Aron (2010: 259-260) başlangıçta olgunun tanımını ikinci aşamada önceki yorumların çürütülmesi ve son olarak incelenen olgunun tamamen sosyolojik bir açıklamasını yaptığını belirtir. Çalışmamızın başucu kitabı niteliğini taşıyan "İntihar Toplum Bilimsel Bir İnceleme" adlı eserinde de aynı yöntemin uygulandığını görmekteyiz. İntihar sözcüğünün nasıl bir anlam ifade ettiği

veya etmesi gerektiği ile ilgili Durkheim linguistik bir çalışmanın yapılması gerektiğinden bahsetmiştir. Durkheim'a göre,

''Günlük dilin sözcükleri ve bunların anlatmakta oldukları kavramlar daima belirsizdirler ve onları başka bir işlemden geçirmeden kullanmak bilgin kişi için karışıklığa neden olmaktadır. Çünkü bir sözcüğün anlamı, konuşma sırasında duyulan gereksinime göre bir durumdan öbürüne değişebilmektedir. Dolayısıyla meydana gelen anlamlar kümesi üzerinde karşılaştırmalı bir açıklama yoluna gidilmelidir. Böyle yapıldığı takdirde bilimsel bir çalışma amacına ulaşabilir'' (2011: 21).

Herhangi bir kavramın günlük dilde ifade edebileceği anlamların toplanarak bir küme haline getirilmesi ve bu küme içerisinde özelden genele herkesin anlayabileceği bir tanımın yapılması gerekmektedir. Böyle yapıldığı takdirde intihar kavramının olgu kümeleri olan diğer ölüm biçimlerinin araştırılması, intiharın tanımında bizlere fayda sağlayacaktır. Durkheim'a göre intihar, ölen kişi tarafından ölümle sonuçlanacağı bilinerek yapılan olumlu ya da olumsuz bir edimin, doğrudan ya da dolaylı bir sonucu olan her ölüm olayıdır (2011: 25). Burada ölümle sonuçlanacağı bilinerek ifadesi, diğer ölüm biçimlerinden ayrıldığına dair önemli bir kriterdir. Durkheim bu edimin bilinçli olarak yapıldığını ifade eder. Yani kurban, kendisini böyle davranmaya hangi neden götürmüş olursa olsun, bu davranışta bulunurken sonucunun ne olacağını bilmektedir. Hayatı çekilmez bir yer olarak görüp kafasına silah dayayan akli başında biri ile sanrılı (halüsinasyon gören) birinin önünü düz görerek pencereden atlaması aynı şeyin istendiği anlamını vermez. Olumlu ve olumsuz edim ifadesini intihar teşebbüsünün lehte veya aleyhte sonuçlanmasını sağlayan eylemler olarak anlayabiliriz. Nitekim Aron (2010: 238) olumlu eylemi, insanın şakağına bir kurşun sıkması olarak görürken, olumsuz eylemi de yanan bir evi terk etmemek ya da açlıktan ölene kadar yemeyi bırakma olarak ifade etmektedir. Durkheim tanımlamasındaki bir diğer ifade ise doğrudan ya da dolaylı ifadesidir. Bu ifade de olumlu ya da olumsuz ifadesine benzer özellikler göstermektedir. Elindeki tabancayı şakağına dayayıp ateşleyen birinin intiharı doğrudan, yemek yemeyi reddederek bu eylem sonucu ölümün biyolojik yollarla zamana yayılması ise dolaylı intihara örnek gösterilebilir.

İntihar eylemi farklı şekillerde gerçekleşebilir. Bunun için belirlenmiş bir düzen ya da sıralama öngörülemez. Buradaki temel ilke, bireyin bizzat kendi ediminin bir sonucu olmasıdır. Başkası tarafından yapıldığı zaman bu intihar değil cinayet olacaktır. Birey fiziksel bir edim (ası, ateşli silah vs.) yolu ile kendini öldürebileceği gibi bazı temel ihtiyaçların (beslenme) karşılanmasını reddederek de ölmeyi isteyebilir. Ayrıca bireyin intihar etmek için gerçekleştirdiği edimin, ölümden hemen önce olması da şart değildir. Edim (eylem) meydana geldikten çok zaman sonra da intihar gerçekleşebilir. Durkheim buna ölümlerle cezalandırılacağını bildiği halde yapılmaması gereken bir davranışın ifa edilmesi olarak değerlendirir. Tüm bu farklı olasılık ya da türevlerin bir araya gelmesi bizi Durkheim'ın temel aldığı tanıma götürmektedir.

Durkheim, intihar olayının sadece bireyi etkilediğini ve şahsi durumlar neticesinde meydana geldiği düşüncesini reddederek intiharın toplumsal bir olayın sonucu olduğunu ifade etmiştir. Ona göre,

‘İntiharlarda yalnızca birbirinden soyutlanmış ve her biri kendi başına incelenmek isteyen özel olaylar görmek yerine, belli bir toplumda, belli süre içinde işlenen tüm intiharlar birlikte göz önüne alınırsa, böylece elde edilen bütünlüğün, bağımsız birimlerin basit bir toplamı, bir derlemesi olmayıp, kendi bütünlüğü ve bireyliği, dolayısıyla kendine özgü niteliği olan yeni, kendi başına bir tür olduğu ve bundan başka bu niteliğin çok geniş bir ölçüde toplumsal olduğu görülür’ (2011: 28).

Herhangi bir olayın toplumsal nitelikte olabilmesi için, toplumun tümünü ilgilendiren ve etkileyen bir yeterliliğe sahip olması gerekir. Bu yeterliliği ve ilgiyi toplumsal oranlar üzerinden veren Durkheim (2011: 30) toplumların tarihin her anında intihar konusunda belli bir eğilime sahip olduğunu, bu eğilimin toplumsal bir oran belirttiğini ve bu oranların istisnai durumlar dışında pek değişmediğini ifade ederek intiharı toplumsal bir incelemenin nesnesi haline getirmiştir. Yine Aron (2010: 239) da bu oranlamaların bir toplumun, bir ilin ya da bir bölgenin belirtici niteliği olduğunu, keyfe bağlı olarak değil belli koşullar altında değiştiğini söyler.

Durkheim, intihara neden olduğu düşünülen toplumdışı etkenleri tek tek değerlendirerek bunların yeterli sebepler olmadığını anlatmaya çalışmıştır. Toplumdışı

bu etkenleri, ruhsal ve fiziksel olarak ayıran Durkheim ruhsal hastalığa ilkin delilik ile başlamıştır. Durkheim'a göre,

‘İntihar, bir deliliğin sonucu olabilir mi sorusuna çoğu ruh hekimi evet cevabını verir. Ancak bu ispatlanması zor bir sorudur. Çünkü her gönüllü ölümden bir akıl hastalığı belirtisi görmek doğru olsaydı, ortaya atılan sorun çözülmüş olur, intihar bireysel sıyrılıktan başka bir şey olmazdı. Yani kendini öldüren herkes delidir sonucu çıkardı. Bu tek konu deliliği için de geçerlidir. Bireyin sadece bir konuda deli olduğu sanılamaz çünkü zihinsel bozuklukları bir bölgeyle sınırlı kalmaz her yere sirayet eder’’ (Durkheim, 2011: 39-52).

Delilerce işlenen intiharlar ile diğer intiharlar arasındaki farkın gerekçelerle ayrt edildiğini görmekteyiz. Delilik dışındaki intiharlar, ortaya çıkan gerekçeler üzerinde düşünülüp karar verilen intiharlardır. Ayrıca Durkheim (2011: 60) istatistiksel verilerden yararlanarak deliliğin az olduğu yerlerde intihar oranlarının daha fazla olduğunu ifade etmiş, deliliğin intihar için yeterli bir sebep olmadığını göstermeye çalışmıştır. Deliliğin bir diğer türü olan sinir zayıflığı ve sarhoşluk da ruh bilimciler tarafından intihara götüren sebepler arasında görülmüştür. Durkheim, sarhoşluğun deliliğe, deliliğin ise intihara götürdüğü tezini de yine alkolün en çok tüketilen yerlerde intiharın daha az görüldüğü tezi ile reddetmiştir.

Durkheim, fiziksel etmen olarak değerlendirilen ırk ve kalıtımın intihara gerekçe gösterilmesini, aynı ırka mensup bireylerin farklı ülkelerdeki farklı intihar oranlarını yansıtmasını sebebiyle reddetmiştir. Ona göre ırkı salt benzerlikleri olan bireyler topluluğu olarak görmek yanlıştır. Aynı inanca ya da mesleğe sahip olan insanların da benzer özellikte davranışlar sergilediği bilinmektedir. (2011: 73). Bir diğer fiziksel etmen ise kozmolojik düzenin belirlediği iklim şartlarıdır. Burada intiharın mevsimsel, gün ve saat olarak saptanması durumu söz konusudur. Bu saptama da elde edilen bulgular (veriler) neticesinde mümkün görünmemektedir.

2.3.1.Bencil İntihar

Durkheim, intiharın tanımı ve toplumdışı olan etkenlerin niteliğini açıkladıktan sonra, sosyal gerekçelere dayandırdığı intiharları sınıflandırmış ve bu intiharların nedenleri üzerine geniş kapsamlı bir çalışma yapmıştır. Bu intihar türlerinden ilki bencil

(egoist) intihardır. Durkheim (2011:235) bencil intiharı bireyin toplum ile dini, ailevi ve siyasi anlamda bütünleşememesi, yeterli bağı kuramaması sonucunda meydana gelen intihar olarak tanımlamıştır. Modernleşme ile birlikte çağdaş toplumlarda meydana gelen değişimlerden etkilenen din, aile ve devlet kurumu, geleneksel dönemde sağladığı bütünleştirici politikaları yerine getirememiş bunun neticesine kopuk bir toplumsallaşma yaşanmıştır. Bu kopukluk zamanla bireyi ötekileştirip çağdaş problemlerle karşı karşıya getirmiş ve kimi durumlarda bireyin intihar eğilimi yaşamasına sebep olabilmektedir. Toplumsal bütünleşmede dinin nasıl bir etki yaratabileceğine dair Avrupa'daki Katolik ve Protestan halkı inceleyen Durkheim göre,

‘‘Hangi ulusal kökenden olursa olsun Protestan kantonlarda intiharlar Katolik kantonlara göre 4-5 kat daha fazladır. Bunun sebebi Protestanlıkta özgür düşünceye dayalı bir eğilimin varoluşu, dini ve geleneksel bağların zayıf olması, Katoliklerde bu tam tersinedir. Katoliklerin inançlarını önceden hazırlanmış bulup, herhangi bir irdelemeden geçirmeksizin kabul ettiği bilinir. Yahudilerin ise Katolıklara göre daha az seyreden bir intihar eğilimleri vardır. Bu onların azınlıkta olup, etraflarının düşmanlarca çevrildiği bir düzende bütünlüklerini korumak için ahlaki bir yaşamın tüm sırlarını uygulamaları ile gerçekleşmiştir’’ (2011:166-171).

Dinsel anlamda özgür düşünceye dayalı yaşamın getirilerine baktığımızda, serbest seçim ve şahsi yorumlamaların, fikirsel çatışmalar ve bölünme meydana getirdiği, bu çatışma alanında da bütünleşme ve kuşatıcılığın yok olduğu görülmektedir. Bütünleşme ve kuşatıcılığın olmadığı yerde birey, rüzgârda savrulan yaprak gibi rotasız ve çaresizdir. Dolayısıyla Durkheim'ın (2011: 171) Katoliklerde inancın yorumlanması bir tarafa bu inancın dayandırıldığı metinlerin incelenmesinin bile yasaklandığını söylemesi, bütünleşik bir yapının var olduğunu ispatlamaktadır.

Durkheim (2011: 186) eğitim olanaklarının yaygınlaştırılmasının intihar üzerinde nasıl bir etki yaratabileceği konusunda da inanç türleri ve cinsiyetleri örnek vermektedir. Protestanların Katoliklerden daha iyi eğitilmiş oldukları halde intiharın Protestan ülkelerde daha sık görülmesinin nedeni eğitilmiş insanların geleneksel inançlarındaki zayıflama ve bunun yol açtığı ahlaki bireyciliktir Ayrıca erkek

intiharlarının kadınlara göre daha fazla olmasını da alınan eğitime bağlı olduğunu söyleyen Durkheim (2011:182-183)'a göre kadınların erkeklere göre eğitim düzeyi bakımından çok geride olması, gelenekçi olan kadın davranışlarının yerleşik inançlara göre düzenlenmesi ve büyük düşünsel gereksinimlerinin olmamasıdır. Burada eğitimin intiharı teşvik edici bir öge haline getirilmemesi gerekmektedir. Nitekim Durkheim, araçsallaşması gereken eğitimin amaç haline getirilmesi durumunda intiharların meydana gelebileceğini ifade etmiştir. Eğitim intiharın nedeni değil ilacı olmalıdır diyen Durkheim (2011: 184) Yahudilerin çok iyi eğitilmiş oldukları halde intihar oranlarının az olmasını, kendilerini kuşatan topluluklardan daha bilgili olmak istemeleri eğitimi de bu noktada araç haline getirmelerine bağlamaktadır.

Bireylerin ailevi anlamda bütünleşme sağlayamadığı durumlarda da bencil intiharlar meydana gelebilmektedir. Yalnızca salt sayılara bakıldığında bekârların evlilere göre daha az intihar ettikleri sonucunu çıkaran Durkheim'a göre,

''Çok erken evlilikler, özellikle erkekler bakımından intihar konusunda ağırlaştırıcı bir etkide bulunmaktadır. Ayrıca çok genç yaşlardaki evli erkek ve kadınlarda, aynı yaşlardaki bekâr erkek ve kadınlara göre çok daha yüksek bir ölüm oranı bulunmaktadır. Dullar evlilere göre daha çok ama bekârlara göre daha az kendilerini öldürmektedirler. Dul kadınlar dul erkeklere göre daha fazla intihar ederler, bunun sebebi kadınların yaşamda karşılaştığı sorunların üstesinden gelememeleridir. Çocuksuz evli kadınlar, bekâr kadınlara göre kendilerini daha çok öldürmektedir. Burada aile topluluğunun kendi başına kadınlar için zor olduğu görülmektedir'' (2011: 198-215).

Durkheim (2011: 226-227) intihar eğilimini gideren şeyin kalabalık aile ortamları olduğunu söyler. Az üyeli bir ailede ortak duygular ve anılar çok yoğun olamazlar. Dolayısıyla bir aile ne kadar kalabalık olursa orada boşalan tutkuların şiddetinde de o derece azalma görülür. Durkheim, dinsel bir topluluk ile aile topluluğunun intiharı önleyebileceğini ifade etmiştir. Bu kurumlara düşen temel görev, bireyin bütünden kopmasını engellemektir.

İntihar olayları, siyasal topluluklar veya devletler tarafından da önlenmektedir. Tarihi veriler oluşma ve merkezileşme aşamasındaki toplumlarda intiharların seyrek

yaşandığını, bu toplumlarda çözülmenin başlaması ile birlikte artışın meydana geldiğini göstermiştir. Durkheim bu duruma örnek olarak eski Yunan ve Roma'daki kent devletlerinin örgütlenmelerini kaybettikten sonra çöküşlerini ve bunun sonucunda intiharların artışını göstermektedir. Yine Osmanlı İmparatorluğunun da Fransız Devriminden hemen önce toplumsal birlikteliğini kaybetmesi, intiharların artışına neden olmuş ve dönemin yazarları tarafından eserlere konu edilmiştir (2011: 228).

Siyasal ve sosyal alanda meydana gelen herhangi bir bütünleşme veya çözülme intihar oranlarında ciddi oynamalar yapmaktadır. Durkheim, yaşanan devrimlerin, seçimlerin veya savaşların intihar oranlarını iki farklı şekilde etkilediğini ifade etmiştir. İlk durumda ulusal duyguların kabarması sonucu intihar oranları düşerken, ikinci durumda yeniliğe kapalı olan toplumun bunalıma girmesi sonucu intihar oranları artmaktadır (2011: 229-232).

Bencil intiharı Durkheim'ın düşünceleri çerçevesinde özetlediğimizde, intiharların din, aile ve siyasal-sosyal toplumun bütünleşme ölçüsüyle ters orantılı olduğunu görmekteyiz. Bireyin toplumsal bütünleşmeden ayrılıp veya ayıklandığı durumlarda intiharların oranında artışlar meydana gelmektedir. Dolayısıyla bireyin toplumun bir parçası olduğu, yalnız ve bencil yapının insan doğasıyla çeliştiği görülmektedir.

2.3.2. Elcil İntihar

İntihar olayları bireyin sadece bağlı olduğu grup tarafından korunmadığı ya da toplumsal bağların gevşek olduğu zamanlarda değil, tersine topluma çok bağlı olduğu zamanlarda da gerçekleşmektedir. Durkheim (2011: 245-248) elcil intiharı yeterince bütünleşememe, aşırı toplumsallaşma olarak tanımlamıştır. Bireyin kendisini öldürmesi, bunu bir hak olarak görmesinden dolayı değil, kendisi için bir ödev olarak görmesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle bireyin yaptığı eylemi sorgulaması düşünülemez.

Elcil intihara toplumun birçok alanlarında rastlamak mümkündür. Durkheim (2011: 246) bu intiharların daha çok ilkel topluluklarda yaşandığını belirtmiş ve Danimarkalı savaşçıların hastalık ya da yaşlanma nedeniyle yatakta ölmelerini utanç kaynağı olarak gördüğü için canlarına kıydıklarını söylemiştir. Hayatı boyunca cesaretleri, kahramanlıkları, başarıları ve övgüleri ile bilinen savaşçıların hastalanmaları, yaşlarının ilerleyip savaşamayacak duruma gelmeleri, statülerini kaybetmeleri, ölümle giderilecek bir durum olarak telakki edilmiştir. Yine Japonya'da

bir gelenek olarak sürdürülen hara-kiri veya diğer intihar türleri Sugiyama Lebra'ya göre görevini layıkıyla yapmayan ya da ahlak dışı bir davranışı deşifre olan kişinin düştüğü onursuz durumdan kurtulmak için meydana gelmektedir. Burada kişinin kendisini toplumsal konumu ve rolüyle saptantı derecesinde özdeşleştirmesi ya da bu konum ve role atfettiği önem durumu söz konusudur (Cevizoğlu, 2018: 116-117'den alıntı).

Bu intihar türünün görüldüğü bir diğer alan aile kurumudur. Durkheim (2011: 247) Hindu geleneklerinde kocası ölen kadının kendisini öldürmesinin toplum tarafından dikte edildiğini, 1817 yılında 706 dul kadının canına kıydığını, 1821 yılında ise bu sayının 2336 olarak saptandığını ifade etmiştir. Elcil intihar ile egoist(bencil) intihar arasındaki sebeplerin tamamen farklı olduğunu ifade eden Durkheim'a göre,

''Bencil intihar aşırı bireyselleşmeden, elcil intihar ise aşırı toplumsallaşmadan kaynaklanır. Bencil intiharda onur kırılması söz konusu iken, elcil intiharda saygınlık kazanma amacı vardır. Elcil intiharda birey toplumun istekleri karşısında daha az korunmuş, kişisel varlığınsan soyunmuş durumdadır. Bencil intiharda birey bağlanabileceği hiçbir amaç göremeyip kendini bir işe yaramaz, varlık nedeninden yoksun olduğunu bildiğinden yaşamdan kopmakta, elcil intiharda ise, bir amaca sahip olduğu ama bu amaç yaşamın dışında yer aldığından ve yaşam ona ulaşmasını önleyen bir engel gibi görüldüğü için intihar eder. Bencil intihar kaba bir ahlaka bağlıdır, elcil intihar ise insan kişiliğinin artık hiçbir şeye ast olamayacağı kadar yücelten incelmış ahlakla birlikte gitmektedir. Bencil intiharların olduğu yerde bireylerin yaşamlarına saygı duyulur ancak elcil intiharların yaşandığı yerlerde bu saygı yok olur'' (2011: 250-261).

Elcil ve bencil intiharı birlikte değerlendirdiğimizde, bencil intiharda toplumsal bazı ihtiyaç ve beklentilerin yerine getirilmediğini, elcil intiharda ise bu ihtiyaç ve beklentilerin fazlasıyla dikte edildiğini görmekteyiz. Elcil intiharda dinsel, kültürel, siyasal veya ailevi alanda meydana gelen aşırı bütünleşme, bireyin kendisini öldürmesi ile sonuçlanabilirken, bencil intiharda bu alanlar ile meydana gelen ayrışma bireyi içinden çıkılmaz bir yalnızlığa itip intihar etmesine neden olabilmektedir. Aron (2010: 242) modern toplumlarda bencil intiharın elcil intihara göre daha fazla yaşandığını

ancak üyesi olduğu gruptan ayrılamayan ve kaderin darbelerine karşı koyamayan elcillerin de bencillere göre daha kolay ve tereddütsüz intihar ettiklerini söyler.

2.3.3. Kuralsızlık (Anomi) İntihar

Kuralsızlık intiharı, toplumun inanç, gelenek ve örgütlenme alanında gerçekleşen bozulma veya değişimler neticesinde meydana gelir. Durkheim (2011: 275)'ın ifadesiyle toplumun düzenleyici bir güç olduğunu, bu gücün varlığı ile intiharlar arasında ters bir orantı olduğu ifade edilebilir. Kuralsızlık tarih boyunca siyasal alanın konuları arasında yer almıştır. Thomas Hobbes, J.J. Rousseau ve John Locke gibi düşünürlerin kuralsızlık ve çatışmayı ortadan kaldırmak için toplum sözleşmelerine ihtiyaç duymaları bu duruma örnek olarak gösterilebilmektedir. İnsanların sınırlı kaynaklar içerisinde sınırsız ihtiyaçlara sahip olması çatışma durumuna neden olmaktadır. Bu kısıtlılık ve kuralsızlık sürecinde Hobbes'ın ifadesiyle insanın birbirinin kurdu olmasını engellemek için ihtiyaçlarını sınırlayan ve düzenleyen bir mekanizmanın varlığına ihtiyaç duyulmaktadır.

İhtiyaç ve birey arasındaki ilişkiyi inceleyen Durkheim'e göre,

‘‘Hiçbir canlı varlık gereksinimleri olanaklarıyla yeterli bir orantı içinde olmadıkça mutlu olamaz, hatta yaşayamaz. Başka deyişle, gereksinimleri onun karşılayabileceğinden daha çok şey ya da başka bir şey gerektiriyorsa, sürekli bir sürtüşme içerisinde olurlar ve acı vermeden işleyemezler. Doyurulmayan eğilimler körelirler; yaşama dürtüsü de bütün öbür eğilimlerin bir sonucu olduğundan, o eğilimler zayıflarsa yaşama dürtüsü de zayıflamadan edemez. Dolayısıyla yapılması gereken şey hukuk biçiminde olmasa da toplumun tamamının uyabileceği bir kurallar bütünüdür’’ (2011: 281-286).

Durkheim'in bu tespitinden de anlaşıldığı üzere toplumun doğa durumuna gelmelerini önlemek yine toplumun belirleyeceği, uyulmasının zorunlu olduğu toplumsal normlarla olacaktır. Bu normların etkisinin azalması ya da normlarda yapılan değişiklikler beraberinde kuralsızlığı doğuracak, bu kuralsızlık ise intiharı tetikleyecektir.

Kuralsızlık intiharının birçok toplumsal durum üzerinden gerçekleşebildiği bilinmektedir. Bunlardan ilki ekonomik kriz zamanlarıdır. Ekonomik krizin yaşandığı

yerlerde kamusal servetin azalması sonucunda yoksulluğun artması ve bireylerin ihtiyaçlarını karşılayamaması, intihar sebebi olarak görülmektedir. Ancak Durkheim (2011: 277) yaşamın güçleşmesiyle gönüllü intiharların yaşanabileceği tezine karşılık, refah seviyesine gelinmesine rağmen intiharların yaşandığını belirterek genel bir kanının oluşturulmasının zorluğunu dile getirmiştir. Durkheim burada yoksulluktan kaynaklı bir intihar değil kuralsızlıktan kaynaklı bir intiharın olduğunu ifade eder. Durkheim'e'a göre,

“Yoksulluğun intihara karşı korunma özelliği vardır. Çünkü sahip olduğumuz şeyler bir ölçüde sahip olmayı isteyeceğimiz şeylerin göstergesidir. İnsanın ne kadar az şeyi olursa, isteklerinin çerçevesini sınırsız biçimde genişletmeye de o ölçüde az eğilim duyar. Bu nedenle onu kanaatkâr hale getiren, isteklerinin sınırlılığını belirleyen bir sisteme ihtiyaç duyulur. Bunca dinlerin yoksulluğun yararlarını ve değerlerini yüceltmesi boşuna değildir” (2011: 291).

Sağlam disiplinin bulunmadığı toplumlarda yaşanan acımasız rekabet ortamı, her an hareket halinde olma, gelecek hedeflerinin yok olması gibi durumlar usanç seviyesini arttırırken yaşamın sorgulanmasını da beraberinde getirmektedir. İntiharın en fazla yaşandığı yerlerde bu toplum tipleri bulunmaktadır. Durkheim (2011: 295) özellikle de sanayi ve ticaret işleri ile uğraşan kişilerin bu durumda olduğunu ifade eder. Bu meslek gruplarının yeniliğe veya olası risklere her an hazırlıklı olması gerekmektedir.

Aile içerisinde de kuralsızlıktan kaynaklı intiharların yaşandığı bilinmektedir. Durkheim (2011: 297)'a göre, ailede eşlerden birinin ölmesi ve geride kalanın karşılaştığı bazı durumlara ayak uyduramaması, bireyin intiharı ile sonuçlanan bir istatistik vermektedir. Bu istatistiğin içerisinde dul kadın veya erkeklerle birlikte boşanmış kadın ve erkekler de bulunmaktadır. Boşanmaların sık yaşandığı yerlerde eşlerin birbirleriyle anlaşabilmelerinin mümkün olmadığını ve dolayısıyla kuralsızlıkların yaşandığı bilinmektedir. Buradaki kuralsızlık Durkheim (2011: 314)'ın ifadesiyle çifte özelliktedir. Özne kendini kesinlikle vermediği gibi, hiçbir şeye de kesin biçimde sahip olamamaktadır. Kendi kararsızlığına ek olarak geleceğin de belirsiz oluşu, onu sonu gelmez bir değişime mahkûm etmektedir.

Durkheim'in çalışmasında kısaca değindiği bir intihar türü daha vardır. Fatalist (Kaderci) olarak bilinen bu intihar türü kuralsızlık intiharlarının aksine aşırı düzenlemelerden kaynaklanan intiharlardır. Durkheim (2011: 320) bu intiharların daha çok baskıcı bir disiplinle gelecekleri acımasız bir biçimde engellenmiş, tutkuları şiddetle bastırılmış olanların başvurdukları intihar tipi olarak değerlendirmiştir

Özetle Durkheim'in intihar türlerinin temelinde toplumsal bütünleşme veya ayrışmanın olduğu görölmektedir. Aşırı toplumsal bütünleşme durumlarında elcil ve fatalist (kaderci) intihar türlerine rastlanırken, ayrışmanın yaşandığı durumlarda ise bencil ve anomi (kuralsızlık) intiharlarına rastlanmaktadır. Modern dönemle birlikte toplumsal normların etkisini yitirmesi ve bireylerin kendilerini toplumun karmaşasından soyutlayıp köşelerine çekilmesi ile birlikte bencil ve kuralsızlık intiharlarının meydana geldiği sonucuna varmaktayız.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUŞ İLİNDE MEYDANA GELEN İNTİHAR VAKALARININ İNCELENMESİ

3.1. MUŞ İL MERKEZİNE AİT İNTİHAR BULGULARI

Muş il nüfusu, TÜİK'in 2019 yılı verilerine göre 408.809 kişi olarak kayıtlara geçmiştir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). İl merkezinde intihar ile sonuçlanan vakaların yanında Muş Devlet Hastanesi Acil Servisi ile yapılan görüşmede yıllık ortalama 50 intihar teşebbüsünün yaşandığı belirtilmektedir. İl merkezinde ölüm ile sonuçlanan ve 2005-2019 yıllarını kapsayan 48 intihar vakasının cinsiyet, medeni durum, yaş aralığı, intihar yöntemleri, meslek ve eğitim durumları hakkında tablolar oluşturularak il merkezi hakkında genel bir perspektif ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Tablo 3.1. Muş İl Merkezinde Meydana Gelen İntiharlarda Cinsiyet Durumu

Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)
Erkek	27	56,25
Kadın	21	43,75
Toplam	48	100

Kaynak: Muş İl Emniyet Müdürlüğü (2005-2019).

Tablo 3.1. il merkezinde meydana gelen intihar vakalarının cinsiyet dağılımlarını göstermektedir. Buna göre 2005-2019 yılları arasında gerçekleşen 48 intihar vakasının %56'sının erkekler arasında gerçekleştiğini görmekteyiz. TÜİK'in 2005-2019 yıllarını kapsayan intihar istatistiklerinde, Doğu Anadolu Bölgesinde gerçekleşen 3.983 intihar vakasının %60'ı erkekler tarafından gerçekleşmiştir. TÜİK'in aynı yılları kapsayan ülke geneli verilerine baktığımızda gerçekleşen 45.712 intihar vakasının %72'ye yakını erkekler tarafından meydana gelmiştir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=115&locale=tr>). Durkheim'in (2011: 58) yaptığı araştırma sonuçlarına göre toplam intiharlar arasındaki erkek intiharlarının kadınlara göre daha fazla olduğu, kendini öldüren bir kadına karşılık ortalama dört erkeğin kendini öldürdüğü bilinmektedir. İl merkezinde gerçekleşen intihar vakalarında erkeklerin intihar oranları bölge ve ülke geneli ile paralellik göstermektedir. Geleneksel yaşam tarzlarının kent merkezlerinde azalması ile birlikte erkeklerin dış dünya karşısında kadınlara göre daha savunmasız

oldukları anlaşılmaktadır. Özellikle Durkheim'ın toplumsal ayrışma ve Maurice Halbwachs'ın sosyal izolasyon durumlarının kent merkezinde yaşayan erkekler için daha fazla hissedildiğini bu nedenle kent merkezlerinde erkek intiharlarının kadınlara göre daha fazla gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3.2. Muş İl Merkezinde Meydana Gelen İntiharların Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Sayı	Yüzde (%)
7-18	18	37,5
19-29	16	33,33
30+	14	29,17
Toplam	48	100

Kaynak: Muş İl Emniyet Müdürlüğü (2005-2019).

Tablo 3.2. il merkezinde meydana gelen intihar vakalarının yaş aralığını göstermektedir. Tabloya göre intiharların en fazla yaşandığı grup %37,5 oranla 7-18 yaş aralığındakiler olarak görülmektedir. İkinci sırada %33 oranla 19-29 yaş ve son olarak %29 oranla 30 yaş üzerindekiiler olduğunu görmekteyiz. TÜİK verilerine göre Doğu Anadolu Bölgesinde yaşanan 7-18 yaş aralığı intihar oranları toplam intiharların %29'una, 19-30 yaş aralığı toplam intiharların yaklaşık olarak %30'una, 30 ve üzeri yaş gurubu intiharları ise toplam intiharların %41'ine denk gelmektedir. Ülke geneli verilerde ise 7-18 yaş aralığı toplam intiharların %14,5'ine, 19-30 yaş aralığı %23'e ve son olarak 30 yaş ve üzeri kişiler toplam intiharların %62,5'ini meydana getirmektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). Muş il merkezi ile bölgede çocuk ve genç yaştaki intihar oranları yüksek iken, ülke genelinde orta yaş ile yaşlı kesimin intihar oranlarının yüksek olduğu görülmektedir. Durkheim (2011), çocuk yaştaki intiharların sık yaşanmadığını, yaşanan intihar vakalarının da toplumsal nedenlerin etkisi altına gerçekleştiğini ve en fazla çocuk intiharlarının da kentlerde meydana geldiğini ifade eder. Ona göre kent yaşamı çocuk için hayata erken başlamanın ilk durağıdır. Modernleşme ile birlikte çözülmeye yüz tutan aile yapıları, kentlerde her türlü yaşam biçimlerinin görülmesi ve her türlü imkânların varlığı çocuk ve genç yaştaki intiharların nedeni olarak görülebilmektedir.

Tablo 3.3. Muş İl Merkezinde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı ve Cinsiyet Durumu

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
7-18	18	9	9	50	50
19-29	16	7	9	43,75	56,25
30+	14	11	3	78,57	11,43
Toplam	48				

Kaynak: Muş İl Emniyet Müdürlüğü (2005-2019).

Tablo 3.3'e göre il merkezinde meydana gelen 7-18 yaş aralığındaki intiharlarda kadın ve erkek oranlarının eşit olduğu görülmektedir. 19-29 yaş aralığına baktığımızda %56 oranla kadınların daha fazla intihar ettiğini, 30 yaş ve üzeri intiharlarda ise erkeklerin %79'a yakın oranla daha fazla intihar ettiğini görmekteyiz. TÜİK'in Doğu Anadolu Bölgesi için yayımladığı istatistiklerde 7-18 yaş aralığındaki 1.166 intiharın %54'ü kadınlar arasında, 19-30 yaş aralığında gerçekleşen 1.153 intiharın %40'ı kadınlar ve son olarak 30 yaş üzeri gerçekleşen 1.664 intiharın %29'u kadınlar tarafından gerçekleşmiştir. Ülke geneli verilere baktığımızda 7-18 yaş aralığında gerçekleşen 6.644 intihar vakasının %48'i, 19-30 yaş aralığında gerçekleşen 10.470 intihar vakasının %30'u ve son olarak 30 yaş üzeri gerçekleşen 28.598 intiharın %23'e yakını kadınlar tarafından gerçekleşmiştir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). Bölge ve ülke verilerini özetlediğimizde, çocuk ve genç yaşlardaki intiharların daha çok kadınlar arasında gerçekleştiğini, yaş aralığının artması ile birlikte erkeklerin daha çok intihar ettiğini ifade edebiliriz. Muş ilinin bölge ve ülke ile karşılaştırmasını yaptığımızda 19-30 yaş aralığındakiler dışında diğer verilerin paralel olduğunu görmekteyiz. İl merkezinde yaşayan bu yaş aralığındaki genç kadınların intihar eğilimlerini arttıracak nedenlerin arasında terkedilme, istediği kişi ile evlenememe, ruhsal/psikolojik rahatsızlıklar ve benzeri birçok neden bulunabilmektedir.

Tablo 3.4. Muş İl Merkezinde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum

Medeni Durum	Sayı	Yüzde (%)
Bekâr	27	56,25
Evli	21	43,75
Toplam	48	100

Kaynak: Muş İl Emniyet Müdürlüğü (2005-2019).

Tablo 3.4. il merkezinde meydana gelen intiharların medeni durumlarını göstermektedir. Tabloda resmî kurumlardan alınan veriler neticesinde sadece evli ve bekâr haller gösterilmektedir. Buna göre tabloda gösterilen 48 intihârın %56'sı bekârlar tarafından %44'e yakını da evlilerce gerçekleştirilmiştir. TÜİK'in ülke geneli yayımladığı istatistiklerde meydana gelen intiharların %50'sinin evli kişiler arasından, %38'in de bekalar arasından gerçekleştiği görülmektedir. Geriye kalan %12'lik dilim ise boşanan, dul kalan veya bilinmeyen kesimleri oluşturmaktadır Durkheim (2011)'a göre evli ve bekâr intiharları arasındaki ilişki aile ortaklığına bağlıdır. Aile ortaklığı, bir arada olma, sorumluluk üstlenme gibi durumlar doğurduğundan intiharı azaltan etmenler arasında görülmektedir. Dolayısıyla Durkheim bekâr intiharların evli intiharlara göre daha fazla yaşandığını ifade ederken çocuk faktörünün de altını çizmiştir. Çocuklu ailelerin çocuksuz ailelere göre daha az intihar eğilimi gösterdikleri bilinmektedir. Muş ili ile ülke istatistiklerini karşılaştırdığımızda Muş ili için bekâr intiharların daha fazla olduğunu, bunun da Durkheim'ın düşüncelerine paralel olduğunu ancak ülke geneli verilerde ise evlilerin daha çok intihar ederek Durkheim'ın ifadeleri ile uyuşmadığını görmekteyiz. Aile ortaklığı, birliktelik gibi geleneksel yapının Muş ili gibi yerlerde varlığını kısmen de olsa sürdürmesi evlilerin intihar eğilimlerinin düşük olmasına sebep gösterilebilmektedir.

Tablo 3.5. Muş İl Merkezinde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum ve Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde	
		Evli	Bekâr	Evli	Bekâr
7-18	18	-	18	-	100
19-29	16	8	8	50	50
30+	14	13	1	92,85	7,15
Toplam	48				

Kaynak: Muş İl Emniyet Müdürlüğü (2005-2019).

Tablo 3.5'e göre il merkezinde meydana gelen intihar vakalarında %37,5 oranına sahip 7-18 yaş aralığındaki kişilerin tamamının bekâr olduğu görülmektedir. Yaş aralığının 19-30'a yükselmesi ile birlikte medeni durumların eşitlendiğini, 30 ve üzeri yaş aralığının ise %93'e yakınının evli olduğunu görmekteyiz. TÜİK 2005-2019 yılları arasında il düzeyinde erkeğin ilk evlenme yaşını ortalama 26,5 olarak gösterirken, kadının ilk evlenme yaşını da ortalama 22,5 olarak göstermektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). Bu istatistiklerin sadece resmi nikâhlar neticesinde tutulduğunu, yasal evlilik yaşına erişmeyen çocukların imam nikâhı ile evlenmeleri sonucu yaş ortalamalarının belirtilenin altında olduğunu söyleyebilmekteyiz. Durkheim (2011: 198) erken evliliklerin intihar eğilimi yaratabileceğini, bu evliliklerin bu yaş aralığındaki çocuklarda alışılmadık ve ağır sorumluluklar yüklediğini ifade etmiştir. Nitekim il merkezinde 19-29 yaş aralığında gerçekleşen 16 intihar vakasının yarısının evli kişilerce gerçekleştiğini görmekteyiz. Yaş aralığının artması ile birlikte il merkezinde gerçekleşen intihar vakalarının neredeyse tamamının evli kişilerce gerçekleşmesi, ailevi problemlerden olabileceği gibi toplumsal yaşamda karşılaşılan problemlerin yarattığı bunalımlar da olabilmektedir.

Tablo 3.6. Muş İl Merkezinde Meydana Gelen İntihar Yöntemlerinin Durumu

İntihar Yöntemleri	Sayı	Yüzde (%)
Ası Yöntemi	26	54,16
Ateşli Silah Kullanımı	19	39,58
Yüksekten Atlama	3	6,26
Toplam	48	100

Kaynak: Muş İl Emniyet Müdürlüğü (2005-2019).

Tablo 3.6. il merkezinde meydana gelen intihar yöntemlerinin dağılımını göstermektedir. Buna göre merkezde en çok kullanılan yöntemin %54 oranla ası olduğunu ardından %40'a yakın oranla ateşli silahların kullanıldığını ve son olarak %6 oranla yüksekten atlama yönteminin kullanıldığını görmekteyiz. TÜİK'in 2005-2019 yıllarını kapsayan Doğu Anadolu Bölgesi verilerine göre yaşanan intihar vakalarının %57'sinde ası yönteminin kullanıldığı, ardından %36 ile ateşli silah kullanımı gelmektedir. Ülke geneli istatistiklere bakıldığında da aynı yıl aralıklarını kapsayan intihar vakalarının %57'si ası, %31 oranla da ateşli silah kullanımı gelmektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). Ası ve ateşli silah kullanımının yaygın olması, kesin ölüm sonucunu vermesi ile ilişkilendirilmiştir.. Nitekim XY ile yapılan görüşmede il hastanesine gelen intihar olaylarının %80'ninin kimyasal ilaç kullanımı ile ilgili olduğu ve çoğunun da tedavi süresinin kısa bir zaman diliminde gerçekleştiği öğrenilmiştir. Buradaki yöntem seçiminin kişinin amacı ile paralel olduğunu düşünülmektedir.

Tablo 3.7. Muş İl Merkezinde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Cinsiyet Durumu

İntihar Yöntemleri	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Ası Yöntemi	26	14	12	53,84	46,16
Ateşli Silah Kullanımı	19	10	9	52,63	47,27
Yüksekten Atlama	3	3	0	100	-
Toplam	48				

Kaynak: Muş İl Emniyet Müdürlüğü (2005-2019).

Tablo 3.7 il merkezinde gerçekleşen intihar yöntemlerinin cinsiyete göre dağılımını göstermektedir. Muş'ta ası yöntemi ile gerçekleşen 26 intihar vakasının %53'ü, ateşli silahlar ile gerçekleşirken, 19 intihar vakasının da %52'si erkekler tarafından gerçekleşmiştir. Yüksekten atlama yönteminde ise sadece erkeklerin olduğu görülmektedir. TÜİK'in Doğu Anadolu Bölgesi istatistiklerinde ası yöntemi ile gerçekleşen 2.022 intihar vakasının yaklaşık olarak %69'u, ateşli silahlarla gerçekleşen 1307 intihar vakasının yaklaşık olarak %67'si ve son olarak yüksekten atlama ile yapılan 197 intihar vakasının yaklaşık olarak %60'ı erkekler tarafından gerçekleşmiştir. Ülke düzeyindeki istatistiklerin de bölge ile paralel olduğu bilinmektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). Muş ilini bölge ve ülke geneli verilerle karşılaştırdığımızda kullanılan ası ve ateşli silah yöntemlerin neredeyse birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu da Muş ilinde silah kullanımının veya temininin kadınlar arasında yaygın olduğunu göstermektedir. Ayrıca kadınların bu gibi kesin sonuç verdiği bilinen yöntemleri kullanması da almış olduğu kararlardan taviz vermediklerini göstermektedir.

Tablo 3.8. Muş İl Merkezinde Meydana Gelen İntiharlarda Meslek Durumları

Meslekler	Sayı	Yüzde (%)
İşsiz	15	31,27
Ev Hanımı	13	27,08
İşçi	10	20,83
Memur	6	12,50
Öğrenci	2	4,16
Emekli	2	4,16
Toplam	48	100

Kaynak: Muş İl Emniyet Müdürlüğü (2005-2019).

Tablo 3.8'e göre il merkezinde meydana gelen intiharların %31'i işsizler tarafından gerçekleşmiştir. İşsizlik tüm dünyanın üzerinde durduğu sosyal problemlerden biri haline gelmiştir. Nurşen Adak'ın (2010: 110) ifadesiyle işsizlik, doğurduğu sonuçlar itibariyle sadece bireyi değil aileyi ve toplumu da etkilemektedir. Ailenin gelir kaynağının olmayışı aile içi ilişkilerin zedelenmesine, aile bağlarının kopmasına neden olmakta, bununla birlikte yoksulluğu beraberinde getirip suç işleme olaylarını arttırarak toplumsal sorunlara sebep olabilmektedir. TÜİK'in 2019 yılı için yaptığı istatistiklerde ülke geneli işsizlik oranının %14,70 olduğu bilinmektedir. Bu da yaklaşık olarak 2019 yılı için ülkede 4,5 milyon kişinin işsiz olduğunu göstermektedir. 2019 yılı Doğu Anadolu Bölgesi için yayımlanan işsizlik istatistikleri oranlarının ise %15,45 olduğu bilinmektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). Böylesi bir durumda bölge ve muş il merkezinde yaşayıp herhangi bir gelir sağlamak zorluk çeken bireylerin psikolojik sıkıntılar çekebileceği ve intihar eğilimleri gösterebileceği söylenebilmektedir. İl merkezinde yaşanan intiharlarda diğer meslek kesimlerini oluşturanların sırası ile ev hanımları, işçi, memur, öğrenci ve emekli oldukları görülmektedir.

Tablo 3.9. Muş İl Merkezinde Meydana Gelen İntiharlarda Meslek ve Cinsiyet Durumu

Meslekler	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
İşsiz	15	9	6	60	40
Ev Hanımı	13	-	13	-	100
İşçi	10	10	-	100	-
Memur	6	6	-	100	-
Öğrenci	2	-	2	-	100
Emekli	2	2	-	100	-
Toplam	48				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.9 'a göre Muş il merkezinde meydana gelen intiharlarda işsiz kesimin %40'ını kadınlar, %60'lık dilimi de erkekler oluşturmaktadır. İşsiz olarak kayıtlara geçen kadın ve erkek sayılarının bir kısmının okul ile ilişkisi olmayan kişilerden oluştuğu düşünülmektedir. Aksi halde işsiz statüsü yerine öğrenci kategorisine alınmaları gerekirdi. İl merkezinde işçi kesimi tarafından gerçekleşen intiharların tamamı erkekler tarafından meydana gelmiştir. Ağır iş gücü koşulları ve istenilen ücretlerin sağlanamaması nedeniyle geçim sıkıntıları yaşanabilmekte ve intihar eğilimleri artabilmektedir. Yine memur ve emekli kesimin de genelde erkekler olduğu görülmektedir. Ancak öğrenci kesimini oluşturan 2 intihar vakasının kadınlar arasında meydana geldiğini görmekteyiz. Bu da il merkezinde erkek öğrencilerin intihara eğilimlerinin kadınlara göre daha düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.10. Muş İl Merkezinde Meydana Gelen İntiharlarda Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde (%)
İlkokul	19	39,58
Ortaokul	16	33,33
Lise	10	20,84
Lisans	3	6,25
Toplam	48	100

Kaynak: Muş İl Emniyet Müdürlüğü (2005-2019).

Tablo 3.10 il merkezinde intihar eden kişilerin eğitim durumunu göstermektedir. Buna göre intiharların en fazla ilkokul öğrenimi gören kişilerce gerçekleştiğini görmekteyiz. Bu oranın öğrenim durumunun yükselmesi ile birlikte azaldığı görülmektedir. TÜİK'in 2005-2019 yıllarını kapsayan istatistiklerinde Doğu Anadolu bölgesinde ilkokul öğrenimi görenlerce gerçekleşen intihar oranı %51, ortaokul öğrenimi görenlerce gerçekleşen intihar oranı yaklaşık olarak %7, lise öğrenimi görenlerin intihar oranı %13 ve son olarak lisans öğrenimi görenlerin ise %5 oranında intihar ettikleri bilinmektedir. Geriye kalan %24'lük kesimi ise okuma yazma bilmeyen, okuma yazma bildiği halde okul bitirmeyen veya öğrenim durumları bilinmeyenler oluşturmaktadır. Ülke geneli istatistiklerde ise ilkokul öğrenimi gören kişilerce gerçekleşen intihar oranı yaklaşık olarak %32, ortaokul öğrenimi görenlerin yaklaşık olarak %9, lise öğrenimi görenlerin %18 ve son olarak lisans öğrenimi görenlerin gerçekleştirdiği intihar oranının %8,5 olduğu bilinmektedir. Yine geriye kalan %32'lik kesimini diğerleri oluşturmaktadır. (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). Muş ili ile bölge ve ülke verilerini karşılaştırdığımızda ilkokul öğrenimi görenlerin hem Muş ili hem de bölge ve ülkede daha fazla intihar ettikleri, ortaokul ve lise öğrenimi gören kişilerin en fazla Muş ilinde intihar ettikleri, lisan öğrenimi gören kişilerin ise ülke genelinde daha fazla intihar ettiği saptanmıştır. Özellikle ortaokul ve lise öğrenimine devam edenlerin çoğunun adolesan (ergenlik) dönemlerinde olması ve duygusal anlamda daha kırılgan olduklarının bilinmesi nedeniyle intihar eğilimlerinin daha yüksek olduğu ifade edilebilmektedir. Tüm bu istatistikler neticesinde bölge ve ülke genelinde öğrenim durumunun yükselmesi ile

birlikte intihar oranlarında azalma ve artma yaşanırken, Muş ilinde öğrenim durumunun artması ile birlikte intihar oranlarının düştüğü gözlemlenmiştir.

Tablo 3.11. Muş İl Merkezinde Meydana Gelen İntiharlarda Eğitim ve Cinsiyet Durumları

Meslekler	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
İlkokul	19	9	10	47,36	52,64
Ortaokul	16	9	7	56,25	43,75
Lise	10	6	4	60	40
Lisans	3	3	-	100	-
Toplam	48				

Kaynak: Muş İl Emniyet Müdürlüğü (2005-2019).

Tablo 3.11'e göre il merkezinde ilkokul öğrenimi gören 19 intihar vakasının yaklaşık olarak %53'ü, ortaokul öğrenimi gören 16 intihar vakasının yaklaşık olarak %44'ü, lise öğrenimi gören 10 intihar vakasının da %40'ı kadınlar tarafından gerçekleşmiştir. Bu verilerden yola çıkarak kadınlarda öğrenim durumunun artması ile birlikte intiharların hızla azaldığını, erkeklerde ise bu durumun kademeli olarak düştüğünü ifade edebiliriz. TÜİK'in Doğu Anadolu Bölgesi istatistiklerinde ilkokul öğrenimi görenlerin gerçekleştirdiği 2.045 intihar vakasının %59,5'i, ortaokul öğrenimini görenlerin gerçekleştirdiği 268 intihar vakasının %66'sı, lise öğrenimi görenlerin gerçekleştirdiği 528 intihar vakasının yaklaşık olarak %80,5'i ve son olarak yükseköğrenim görenlerin gerçekleştirdiği 208 intihar vakasının %73,5'i erkekler tarafından meydana gelmiştir. Ülke istatistiklerinde ise ilkokul öğrenimi görenlerin gerçekleştirdiği 22.806 intihar vakasının yaklaşık olarak %29'u, ortaokul öğrenimi görenlerin gerçekleştirdiği 4.060 intihar vakasının %76'sı, lise öğrenimi görenlerin gerçekleştirdiği 8.320 intihar vakasının %80'i ve son olarak lisans öğrenimi görenlerin gerçekleştirdiği 3.881 intihar vakasının yaklaşık olarak %80'i erkekler tarafından gerçekleştirilmiştir. Genel bir karşılaştırma yaptığımızda Muş ili ve ülke genlinde ilkokul öğrenimi gören kadınların erkeklerden daha fazla intihar ettiği gözlemlenirken, öğrenim

durumunun artması ile birlikte hem Muş ili hem de bölge ve ülke genelinde kadın intihar oranlarının düştüğü saptanmıştır.

3.2. MUŞ İL MERKEZİNE BAĞLI BELDE VE KÖYLERİN İNTİHAR BULGULARI

Muş İl Jandarma Komutanlığından alınan veriler neticesinde 2005-2019 yıllarını kapsayan süreçte toplamda 53 intihar vakası yaşanmıştır. Bu da il merkezine bağlı belde ve köylerde gerçekleşen intihar vakalarının sayısal olarak il merkezinin üzerinde bir seyir izlediğini göstermektedir. Ayrıca oluşturulan demografik bilgiler neticesinde Muş il merkezine bağlı belde ve köylerin cinsiyet, medeni durum, yaş aralıkları ve intihar yöntemlerinin il merkezine yakın olması nedeni ile paralel olduğu saptanmıştır.

Tablo 3.12. Muş İl Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Cinsiyet Durumu

Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)
Erkek	29	54,71
Kadın	24	45,29
Toplam	53	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.12 Muş il merkezine bağlı belde ve köylerde meydana gelen intiharların cinsiyet dağılımlarını göstermektedir. Erkek intiharlarının toplam intiharlar arasında yaklaşık olarak %55'lik bir orana sahip olduğunu görmekteyiz. İl merkezi ile merkeze bağlı belde ve köylerde erkek intiharlarının kadınlara nazaran daha fazla gerçekleştiği görülmektedir. TÜİK Doğu Anadolu Bölgesinde gerçekleşen erkek intihar oranını %60olarak verirken, ülke geneli istatistikleri ise %72 olarak açıklamıştır. Şehir merkezine bağlı belde ve köylerde gerçekleşen intiharları bölge, ülke ve il merkezi ile karşılaştırdığımızda, hepsinde de erkek intiharlarının fazla olduğu görülmektedir ancak il merkezine bağlı belde ve köylerdeki erkek ile kadın intiharları arasında ciddi bir farkın olmadığını ifade edebiliriz.

Tablo 3.13. Muş İl Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Sayı	Yüzde (%)
7-18	29	54,71
19-29	13	24,55
30-44	5	9,43
45-64	5	9,43
65+	1	1,88
Toplam	53	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.13'e göre intiharların en fazla yaşandığı yaş aralığı 7-18 olarak görülmektedir. İkinci sırada 13 intihar vakası ile 19-29 yaş aralığı, ardından sırası ile 30-44, 45-64 yaş aralıklarının geldiği görülmektedir. 7-29 yaş aralığını genel olarak verdiğimizde toplam intiharların yaklaşık olarak %79'unu oluşturduğunu görmekteyiz. TÜİK Doğu Anadolu Bölgesin 7-29 yaş aralığı intihar oranını %58, ülke geneli verileri ise %37'yi göstermektedir. Bu da şehir merkezine bağlı belde ve köylerde çocuk ve genç yaştaki intiharlarının bölge ve ülke oranlarının üstünde olduğunu göstermektedir. Yine il merkezi ile karşılaştırıldığında, yaş aralıkları arasındaki sabit artış ve azalışın merkeze bağlı belde ve köylerde gerçekleşmediğini, intihar oranlarının en fazla ilk iki yaş gruplarında meydana geldiğini görmekteyiz.

Tablo 3.14. Muş İl Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı ve Cinsiyet Durumu

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
7-18	29	14	15	48,27	51,73
19-29	13	6	7	46,15	53,85
30-44	5	4	1	80	20
45-64	5	4	1	80	20
65+	1	1	-	100	-
Toplam	53				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.14 merkeze bağlı belde ve köylerde gerçekleşen intiharlarda yaş aralığı ile cinsiyet dağılımlarını göstermektedir. Buna göre 29 intihar vakasının gerçekleştiği 7-18 yaş aralığındaki kişilerde kadınların oranı yaklaşık olarak %52'yi göstermektedir. 7-18 ile 19-29 yaş aralıklarında bulunan kişilerin çoğunlukla kadın olduğu, yaş aralıklarının artması ile birlikte çoğunluğun erkeklere döndüğü gözlemlenmiştir. TÜİK, Doğu Anadolu bölgesinde meydana gelen 7-29 yaş aralığındaki intiharların %52'sinin, ülke genelinde ise yaklaşık olarak %63'ünün erkekler tarafından gerçekleştiğini belirtmiştir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). İl merkezine bağlı belde ve köylerde ise 7-29 yaş aralığında gerçekleşen 42 intihar vakasının %47,5'inin erkekler tarafından gerçekleştiği saptanmıştır. Dolayısıyla merkeze bağlı belde ve köylerde, 7-29 yaş aralığında bulunan kadınların bölge ve ülke verilerine göre daha fazla intihar ettiği anlaşılmaktadır. Yaş aralıklarının artması ile birlikte merkeze bağlı belde ve köyler ile bölge ve ülke verilerinde erkek intihar oranlarının arttığı saptanmıştır.

Tablo 3.15. Muş İl Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum

Medeni Durum	Sayı	Yüzde (%)
Bekâr	39	73,58
Evli	14	26,42
Toplam	53	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.15'e göre şehir merkezine bağlı belde ve köylerde gerçekleşen intiharların %73'ü bekârlar arasında gerçekleşmiştir. Şehir merkezi ile karşılaştırıldığında bekâr oranlarının daha fazla olduğu görülmektedir. TÜİK'in ülke geneli yayımladığı istatistiklerde evli kişilerce gerçekleşen intiharlar tüm intiharların yarısını oluştururken, geriye kalan %50'lik kısmının ise bekârlar, boşananlar ve dullar arasında gerçekleştiği belirtilmektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). Dolayısıyla Muş il merkezine bağlı belde ve köylerdeki medeni durum verilerinin ülke verileri ile uyuşmadığı görülmektedir.

Tablo 3.16. Muş İl Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum ve Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Evli	Bekâr	Evli	Bekâr
7-18	29	1	28	3,44	96,56
19-29	13	3	10	23,07	76,93
30-44	5	5	-	100	-
45-64	5	4	1	80	20
65+	1	1	-	100	-
Toplam	53				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.16'ya göre 7-29 yaş aralığını oluşturan bireylerin %90'ının bekâr olduğunu görmekteyiz. Resmi veriler dışında belde ve köylerde sadece imam nikâhı ile

gerçekleşen evliliklerin olduğu da bilinmektedir. Ancak bu tür evliliklerin az olduğu düşünüldüğünden merkeze bağlı belde ve köylerde evlenme yaşının düşük olamadığı kanısına varılmaktadır. Bu da gerçekleşen intihar vakalarının erken veya istenmeyen evlilikler ile ilgili olmadığını göstermektedir. Tabloda 45-64 yaş aralığında bulunan bir kişinin bekâr olma sebebinin ise jandarmadan alınan raporlar neticesinde akli dengesinin yerinde olmaması olarak gösterilmiştir.

Tablo 3.17. Muş İl Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri

İntihar Yöntemleri	Sayı	Yüzde (%)
Ası Yöntemi	28	52,83
Ateşli Silah Kullanımı	21	39,63
Kimyasal İlaç Kullanımı	2	3,77
Araç Önüne Atlama	2	3,77
Toplam	53	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.17 intihar yöntemlerinin dağılımını göstermektedir. Buna göre il merkezine bağlı belde ve köylerde meydana gelen ası ve ateşli silah yönteminin şehir merkezi, bölge ve ülke istatistikleri ile paralel olduğunu görmekteyiz. Kullanılan diğer yöntemlere baktığımızda 2 kimyasal ilaç kullanımının olduğunu, 2 kişinin de araç önüne atlamak suretiyle intihar ettiklerini görmekteyiz. Araç önüne atlayarak intihar eden bireylerin jandarmadan alınan raporlar neticesinde birbirleri ile ilgili oldukları anlaşılmıştır. Evlenmek isteyen bu şahısların talepleri aileleri tarafından kabul edilmeyince araç önüne atlayarak intihar etmişlerdir.

Tablo 3.18. Muş İl Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Cinsiyet

İntihar Yöntemleri	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Ası	28	17	11	60,71	39,29
Ateşli Silah	21	11	10	52,38	47,62
Kimyasal İlaç	2	-	2	-	100
Araç Önüne Atlama	2	1	1	50	50
Toplam	53				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.18 intihar yöntemlerinin cinsiyete göre dağılımını vermektedir. En fazla kullanılan ası yönteminin %52 oranla erkekler tarafından gerçekleştirildiği, ikinci sırada kullanılan ateşli silah yönteminin de %60 oranla erkekler arasında gerçekleştiğini görmekteyiz. Yöntem ve cinsiyetlerin şehir merkezi, bölge ve ülke geneli istatistikler ile paralel olduğu görülmektedir. Kimyasal ilaç kullanan iki kişinin de kadın olduğu görülmektedir. Erkeklerin en çok kullandığı ası ve ateşli silah yönteminde kadınlara göre fazla olması, yöntem araçlarına daha kolay ulaşabildiklerini göstermektedir.

Tablo 3.19. Muş İl Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Ateşli Silah	Ası	Kimyasal İlaç	Araç Önüne Atlama
7-18	29	12	16	1	-
19-29	13	7	3	1	2
30-44	5	-	5	-	-
45-64	5	2	3	-	-
65+	1	-	1	-	-
Toplam	53				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.19'a göre ası ve ateşli silah yöntemini en çok kullanan kişilerin 30 yaş ve altı olduğu görülmektedir. Yaş aralığının artması ile birlikte ateşli silah kullanımının

azaldığı, ası yönteminin ise devam ettiği gözlemlenmektedir. Şehir merkezine bağlı belde ve köylerde kullanılan kimyasal ilaç yönteminin ise biri 14 diğeri 25 yaşındaki kişilerce gerçekleştirildiği alınan veriler sonucunda tespit edilmiştir.

Tablo 3.20. Muş İl Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Meslek Durumları

Meslek Durumları	Sayı	Yüzde (%)
Ev Hanımı	20	37,73
Öğrenci	12	22,64
Çiftçi	10	18,86
Serbest	6	11,35
İşçi	2	3,77
İşsiz	2	3,77
Çoban	1	1,88
Toplam	53	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.20 belde ve köylerde gerçekleşen intiharların meslek durumlarını göstermektedir. Buna göre en fazla intiharların yaşandığı kişilerin ev hanımları olduğu görülmektedir. Ancak ev hanımları olarak gösterilen 20 intihar vakasında 15 kişinin henüz bekâr ve büyük çoğunluğunun da 20 yaş altı olduğu saptanmıştır. Bu da bu yaş aralığındaki kız çocukları ve yetişkinlerin okul ile ilişkisinin olmadığını dolayısıyla öğrenci olarak raporlara geçmediğini göstermektedir. İkinci sırada öğrenciler yer almaktadır. Öğrencilerin de yaklaşık olarak %67'sinin erkek olduğu bilinmektedir. Şehir merkezine bağlı belde ve köylerde gerçekleşen çiftçi intiharlarının bir kısmının ekonomik sıkıntılardan dolayı meydana geldiği jandarma raporları neticesinde öğrenilmiştir.

Tablo 3.21. Muş İl Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharların Nedenleri

İntihar Nedenleri	Sayı	Yüzde (%)
Belirlenememiş Nedenler	40	75,50
Ruhsal/Psikolojik Rahatsızlıklar	6	11,32
Fiziki Rahatsızlıklar	2	3,77
Hissi Duygular ve İstedığı Kişi ile Evlenememe	2	3,77
Terkedilme ve Ayrılma	1	1,88
Aile İçi Şiddet ve Çatışma	1	1,88
Aile İçi Sorunlar ve Geçimsizlik	1	1,88
Toplam	53	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.21, meydana gelen intihar vakalarının nedenlerini göstermektedir. Şehir merkezine bağlı belde ve köylerde gerçekleşen intiharların %75'inin belirlenememiş nedenler olduğu saptanmıştır. İkinci sırada ise %6 oran ile ruhsal/psikolojik hastalıkların geldiğini görmekteyiz. İstedığı kişi ile evlenememe nedenine dayalı gerçekleşen iki intihar vakasının daha önce de belirtildiği gibi birbiri ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Şahıslar ailelerinin evliliklerini onaylamaması sonucu araç önüne atlayarak intihar etmişlerdir.

Tablo 3.22. Muş İl Merkezine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri ve Cinsiyet Durumu

İntihar Nedenleri	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Diğer Nedenler	40	23	17	57,50	42,50
Ruhsal/Psikolojik Rahatsızlıklar	6	2	4	33,33	66,67
Hissi Duygular ve İstedığı Kişi ile Evlenememe	2	1	1	50	50
Fiziki Rahatsızlıklar	2	2	-	100	-
Terkedilme ve Ayrılma	1	-	1	-	100
Aile İçi Sorunlar ve Geçimsizlik	1	1	-	100	-
Aile İçi Şiddet ve Çatışma	1	-	1	-	100
Toplam	53				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019)

Tablo 3.22’de intihar nedenlerinin cinsiyet durumu gösterilmektedir. Tabloya göre diğer nedenler olarak belirtilen intiharların çoğu erkekler arasında gerçekleşmiştir. İkinci sırada yer alan ruhsal/psikolojik hastalıklardan kaynaklı intiharların ise yaklaşık olarak %67’sinin kadınlar tarafından gerçekleştiği, yine terkedilme veya ayrılma durumları ile aile içerisinde yaşanan şiddet olaylarında kadınların daha fazla etkilenerek intihar ettiğini, fiziksel rahatsızlıklarda ise erkeklerin kadınlara göre daha fazla intihar eğilimi gösterdiklerini ifade edebiliriz.

3.3. BULANIK İLÇESİNE BAĞLI BELDE VE KÖYLERİN İNTİHAR BULGULARI

Bulanık 2019 nüfus verilerine göre 80.643 kişi ile Muş’un en büyük ilçesidir. Bu nüfusun %51’ni erkekler oluşturmaktadır. Toplam nüfusun %58’ini genç nüfus,

%34,71'ini orta yaş ve %7,29'unu da yaşlılar oluşturmaktadır. İlçenin eğitim durumuna bakıldığında ilk ve ortaokul, orta öğretim ve dengi meslek liselerinin aralarında bulunduğu 148 okul/kurum, 932 adet derslik, 1220 öğretmen mevcuttur. Ayrıca 21.600 kişilik öğrenci sayısı toplam nüfusun %26,78'ini oluşturmaktadır (<http://bulanik.meb.gov.tr/>). İlçe ekonomisinin büyük kısmı tarım ve hayvancılık üzerinden sağlanmaktadır.

Tablo 3. 23. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Cinsiyet Durumu

Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)
Kadın	36	64
Erkek	21	36
Toplam	57	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.23'te Bulanık ilçesi belde ve köylerinde gerçekleşen intihar vakalarının cinsiyet durumu verilmiştir. Buna göre 2005-2019 yılları arasında gerçekleşen 57 intihar vakasının %64'ünü kadınlar oluşturmaktadır. 2005-2019 yılları arasında Doğu Anadolu Bölgesinde yaşanan intihar vakalarının %60'ı erkekler yine aynı yıllar arası Türkiye genelinde yaşanan intihar vakalarının %72'sini erkekler oluşturmaktadır (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=115&locale=tr>). Bulanık ilçesine bağlı belde ve köyleri il merkezi, merkeze bağlı belde ve köyler ile karşılaştığımızda kadın intiharların daha fazla olduğunu görmekteyiz. Kapalı toplum yapılarının görüldü yerlerde kadınların daha fazla baskı ve şiddete maruz kaldıkları bilinmektedir. Ateş (2020: 10) kadına yönelik şiddet araştırmalarında kadınların %39,3'ünün fiziksel şiddete, %15,3'ünün cinsel şiddete, %41,9'unun ise hem fiziksel hem de cinsel şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Dolayısıyla baskı ve şiddet kadınlarda intihar eğilimi yaratabilmektedir.

Tablo 3.24. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Sayı	Yüzde (%)
7-18	24	42,10
19-29	21	36,84
30-44	10	17,56
45-64	1	1,75
65+	1	1,75
Toplam	57	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.24'e göre intiharların en fazla görüldüğü yaş aralığı 7-18'dir. Bu yaş gruplarının temel özellikleri ergenlik dönemlerinde olmalarıdır. Bu yaş aralığındaki bireylerin intihar düşünceleri ne sahip olmaları Nichols Pasko'ya göre kaçış, kendini cezalandırma ve dayanılmaz durumlarını düzenleme nedenlerine dayanmaktadır (Suvarlı: 1995: 91). Özellikle duygusal gelişim dönemlerinin başlangıcında olan bu bireylerin ergenlik dönemlerinde sosyal çevresi ile olan ilişkilerinin istenilen düzeyde olamaması, aile içindeki bireylerle yaşanan çatışma, okul başarısızlığı, cinsel istismara maruz kalma, madde bağımlılığı, kız veya erkek arkadaşlarından ayrılma, istediği kişi ile evlenememe gibi durumlardan kaçış veya kendini cezalandırma intihara götüren nedenler arasında görülebilmektedir. TÜİK'in bölgesel (Doğu Anadolu Bölgesi) istatistiklerine baktığımızda, 7-18 yaş aralığındaki kişilerin toplam intiharlar içindeki oranlarının %29 olduğunu, ülke genelinde ise bu oranın %14,5 olarak verildiğini görmekteyiz (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=115&locale=tr>).

Tablo 3.25. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı ve Cinsiyet Durumu

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
7-18	24	7	17	29,16	70,84
19-29	21	5	16	23,80	76,20
30-44	10	7	3	70	30
45-64	1	1	-	100	-
65+	1	1	-	100	-
Toplam	57				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.25 yaş aralıklarının cinsiyete göre dağılımını vermiştir. Buna göre intiharların en fazla yaşandığı 7-18 ile 19-29 yaş gruplarının cinsiyetlerine baktığımızda %73 oranında kadınların olduğunu görmekteyiz. Jandarmadan alınan veriler neticesinde bu yaş aralığındaki kadınların intihar nedenleri olarak aile içindeki sorunların ve hissi duyguların ağırlıklı olduğu saptanmıştır. Eşi, nişanlısı veya erkek arkadaşı ile yaşanan tartışma, kavga, şiddet veya istenilmeyen evliliklerin kadınlarda daha fazla intihara yol açtığı saptanmıştır. Ine Nnadi'ye göre erken yaşta evlendirilen kız çocuklarının eğitimden yoksun olmaları cinsel taciz ve istismar, cinsel ilişkiye zorlanma, eşi ve yakınlarının şiddetine maruz kalmaları onları savunmasız bırakmakta ve intihara yönlendirebilmektedir (Sarıpınar, 2015: 154). Yine dünya Sağlık Örgütünün yayımladığı raporda dünya üzerinde her 6 kadından birinin şiddete maruz kaldığını ve şiddet gören kadınların intihar eğilimlerinin arttığı ifade edilmiştir (<https://www.who.int/>). Doğu Anadolu Bölgesi istatistiklerine baktığımızda, 7-18 ile 19-29 yaş aralığında bulunan kadınların intihar oranı %47 iken, ülke genelinde ise %37 dolaylarında olduğu görülmektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=115&locale=tr>). Sonuç olarak Bulanık ilçesine bağlı belde ve köylerde 7-29 yaş aralığında bulunan kadınların intihar oranları hem şehir merkezi hem de bölge ve ülke geneli oranlarının çok üstünde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.26. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum

Medeni Durum	Sayı	Yüzde (%)
Bekâr	43	75,44
Evli	14	25,56
Toplam	57	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.26 İntihar vakalarının medeni durumunu göstermektedir. Buradaki medeni durum verileri, resmi nikâhın olup olmaması yöntemine göre hazırlanmış olup imam nikâhı ile olan evlilikler dikkate alınmamıştır. Bu açıdan medeni durumu gösteren resmi rakamlara ihtiyatlı yaklaşmak gerekmektedir. Tabloya göre Bulanık ilçesinde gerçekleşen 57 intihar vakasının %75'i bekârlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Durkheim (2011), bekâr intiharların evli intiharların göre daha fazla olduğunu ifade eder. Durkheim'ın bu ifadelerine baktığımızda modernleşme ile birlikte hem nicel hem de nitel anlamda çözülen veya ortadan kaldırılmaya çalışılan aile ve aile ortaklığının, bireyselliğin ve diğer aile fertlerine karşı kayıtsızlığın temel nedeni olarak görüldüğü açıktır. Ancak günümüzde yaşanan intiharların en çok bekârlar arasında yaşandığını ifade etmek yanlış olacaktır. Nitekim TÜİK'in ülke geneli verilerine baktığımızda intihar edenlerin %33'ünün bekâr %50'sine yakınının evli olduğu görülmektedir. Bu da Durkheim'ın düşüncesinin aksine bir eğilimin olduğunu göstermektedir. Günümüzdeki evli intiharların altında yatan sebeplerin çoğu aile bütünlüğünün yitirilmesi ile birlikte yaşanan ruhsal bunalımlar terkedilme, aldatılma, geçim sıkıntısı olduğu düşünülmektedir. Yaşanan bekâr intiharlarının çoğunluğunda da aile içi sorunlar ruhsal bunalımlar ve hissi duygular yatmaktadır.

Tablo 3.27. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum ve Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Evli	Bekâr	Evli	Bekâr
7-18	24	-	24	-	100
19-29	21	5	16	23,80	76,20
30-44	10	7	3	70	30
45-64	1	1	-	100	-
65+	1	1	-	100	-
Toplam	57				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.27’de yaş gruplarının medeni durumları verilmiştir. Buna göre 7-18 yaş aralığında bulunanların tamamının bekâr olduğu, 19-29 yaş aralığında bulunan kişilerin ise %23’ünün evli olduğu görülmektedir. Bulanık ilçesine bağlı belde ve köyleri il merkezi ve merkeze bağlı belde ve köylerle karşılaştırdığımızda 7-29 yaş aralığındakilerin evlenme oranlarının merkeze bağlı belde ve köylerden fazla olduğu, il merkezinden ise düşük olduğu saptanmıştır. Erken yaştaki evliliklerde meydana gelen intihar vakalarının sebebinin istediği kişi ile evlenememe, şiddete maruz kalma, geçimsizlik, sorumluluk alma ve hayat standartlarının değişmesi olarak görülebilmektedir.

Tablo 3.28. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri

İntihar Yöntemleri	Sayı	Yüzde (%)
Ası Yöntemi	28	49,14
Ateşli Silah Kullanımı	26	45,61
Kimyasal İlaç Kullanımı	2	3,50
Suya Atlama	1	1,75
Toplam	57	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.28. Bulanık ilçesine bağlı belde ve köylerde gerçekleşen intihar yöntemlerini göstermektedir. Ası %49,14 ile bölgede en fazla gerçekleşen yöntemlerden birisidir. Ası yönteminin ardından %45,61 ile ateşli silah kullanımı gelmektedir. İl merkezi ile merkeze bağlı belde ve köylerle karşılaştırıldığında kullanılan ilk iki yöntemin paralel olduğunu görmekteyiz. Bunların dışında kullanılan bir diğer yöntem ise kimyasal ilaçtır. Kimyasal ilaç kullanımı kesin ölüm ile sonuçlanabilecek yöntemler arasında gösterilmemektedir Buradaki teşebbüs çoğunlukla mesaj özelliği taşımaktadır.

Tablo 3.29. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Cinsiyet Durumu

İntihar Yöntemleri	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Ası Yöntemi	28	12	16	42,85	57,15
Ateşli Silah Kullanımı	26	8	18	30,76	69,24
Kimyasal İlaç Kullanımı	2	1	1	50	50
Suya Atlama	1	-	1	-	100
Toplam	57				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.29’da intihar yönteminin cinsiyete göre dağılımı verilmiştir. İlçede ateşli silah kullanımı ile ası yönteminin daha çok kadınlar arasında kullanıldığını görmekteyiz TÜİK’in verilerine baktığımızda 2005-2019 yılları arasında Doğu Anadolu Bölgesinde ateşli silah kullanımı ile meydana gelen erkek intiharları%66,5 iken,ülke geneli verilerin ise %83 olduğu belirtilmiştir. Bölge ve ülke geneli veriler, ası yönteminin de daha çok erkekler tarafından kullanıldığını göstermektedir. Ası yönteminin bölgesel dağılımında erkeklerin oranı %59 iken ülke geneli verilerde %72’yi göstermektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>).

Tablo 3.30. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Ateşli Silah	Ası	Kimyasal İlaç	Suya Atlama
7-18	24	13	10	1	-
19-29	21	9	11	-	1
30-44	10	3	7	-	-
45-64	1	-	-	1	-
65+	1	1	-	-	-
Toplam	57				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.30’da intihar yönteminin yaş aralığına göre dağılımları verilmiştir. Veriler incelendiğinde 7-18 yaş aralığında intihar eden kişilerin daha çok ateşli silah yöntemini kullandıkları görülmektedir. Dolayısıyla bu yaş aralığında bulunan kişilerin ateşli silahlara ulaşma noktasında problem yaşamadıkları görülmektedir. 19-29 yaş aralığında bulunanların ise ası yöntemini tercih ettikleri saptanmıştır. Yaş aralığının artması ile birlikte ası yönteminin azaldığı, ateşli silah yönteminin ise devam ettiği görülmektedir. TÜİK’in ülke genelinde verdiği istatistiklere baktığımızda 7-18 yaş aralığında gerçekleşen intihar vakalarının %43’nün ası, %30’unun da ateşli silah yöntemi ile gerçekleştiği bilinmektedir. Yine ülke genelinde 19-29 yaş aralığında gerçekleşen intiharların da hemen hemen aynı oranlarda olduğu saptanmıştır (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). Diğer intihar yöntemlerinin ise sık yaşanmadığı ve farklı yaş aralıklarında meydana geldiği görülmektedir.

Tablo 3.31. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Meslek Durumları

Meslek Durumları	Sayı	Yüzde (%)
Ev Hanımı	30	52,63
Öğrenci	10	17,59
Çiftçi	9	15,78
İşsiz	4	7
Serbest	2	3,50
Çoban	1	1,75
Memur	1	1,75
Toplam	57	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.31’de intihar eden bireylerin meslek durumlarına göre en fazla intihar eden kesimin %52 üzeri oranla ev hanımlarının olduğu görülmektedir. İlçede meydana gelen intiharlarda ikinci kesimi öğrenciler oluşturmaktadır. Diğer bir kesimi çiftçiler oluşturmaktadır. Çiftçilerin intiharlarının sebepleri arasında maddi imkânsızlıkların olduğu düşünülmektedir. Aşırı borçlanma ve bu borcunu ödeyecek imkânlarla sahip olamaması intihara götüren sebepler arasında görülebilmektedir. Bulanık kırsalını merkez kırsalı ile karşılaştırdığımızda Bulanık kırsalında ev hanımlarının intihar oranlarının merkez kırsalına göre daha fazla olduğu, öğrenci ve çiftçi intihar oranlarında ise Bulanık kırsalının merkez kırsala göre daha fazla olduğu saptanmıştır.

Tablo 3.32. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri

İntihar Nedenleri	Sayı	Yüzde (%)
Diğer Nedenler	35	61,42
Aile İçi Şiddet ve Çatışma	4	7
Fiziki Rahatsızlıklar	4	7
Ruhsal/Psikolojik Rahatsızlıklar	4	7
Ekonomik Nedenler	3	5,27
Aile İçi Sorunlar ve Geçimsizlik	3	5,27
Aile Yakınının Vefatı	2	3,52
Terkedilme veya Ayrılma	2	3,52
Toplam	57	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.32’de intihar nedenlerinin dağılımı verilmiştir. Temin edilen verilerde intihar vakalarının %61’i diğer nedenler veya nedeni bilinmeyen olarak belirtilmiştir. Psikolojik/ruhsal, fiziksel rahatsızlıklar ile aile içi şiddet ve çatışma nedeniyle yaşanan intihar oranlarının aynı olduğunu görmekteyiz. Ardından aile içi sorunlar ve geçimsizlik ile ekonomik nedenler gelmektedir. TÜİK’in verdiği bölgesel istatistiklere baktığımızda aile içerisindeki sorunlar, geçimsizlik ve şiddetten kaynaklanan intihar oranı % 8,3, ülke genelinde ise %8,6 olduğu saptanmıştır. Fiziki rahatsızlık ile ruhsal/psikolojik hastalıklardan kaynaklı intihar oranı Bulanık’ta %14 iken bu oranın bölgede %13,33 ülke genelinde ise %20 olduğu belirtilmiştir. Son olarak ekonomik nedenler ve işsizlikten kaynaklı intihar oranı Bulanık kırsalında %5,27, bölgede %5,21, ülke genelinde ise %10 olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla ekonomik nedenli intiharların ülke genelinde daha fazla yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3.33. Bulanık İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri ve Cinsiyet Durumu

İntihar Yöntemleri	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Diğer Nedenler	35	11	24	31,42	68,52
Aile İçi Şiddet ve Çatışma	4	-	4	-	100
Fiziki Rahatsızlıklar	4	3	1	75	25
Ruhsal/Psikolojik Rahatsızlıklar	4	2	2	50	50
Ekonomik Nedenler	3	3	-	100	-
Aile İçi Sorunlar ve Geçimsizlik	3	1	2	33,33	66,67
Aile Yakınının Vefatı	2	1	1	50	50
Terkedilme veya Ayrılma	2	-	2	-	100
Toplam	57				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.33'te intihar nedenlerinin cinsiyete göre dağılımı verilmiştir. Verileri incelediğimizde ailevi sorunlar ile terkedilme durumlarından kadınların daha çok etkilendiği ve intihar ettiğini görmekteyiz. Ekonomik nedenler, geçim sıkıntıları gibi nedenlerden dolayı ise erkeklerin kadınlara nazaran daha fazla intihar ettiği görülmektedir. Bölgesel verileri incelediğimizde ise aile içi sorun ve geçimsizlikte kadınların intihar oranının %54 olduğu, ülke genelindeki kadın oranının ise %38 olduğu görülmektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). Dolayısıyla Doğu Anadolu Bölgesinde kadınların ailevi sorunlardan dolayı intihar etme eğilimlerinin, ülke geneline göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.4. MALAZGİRT İLÇESİNE BAĞLI BELDE VE KÖYLERİN İNTİHAR BULGULARI

Malazgirt ilçesi TÜİK'in 2019 yılı verilerine göre 50.926 kişilik nüfusu ile Muş'un ikinci büyük ilçesidir. Nüfusun yaklaşık olarak %48'ini kadınlar %52'sini erkekler oluşturmaktadır. Genç nüfus %57, orta yaş %34, yaşlı kesim ise nüfusun %9'unu meydana getirmiştir. Eğitim-Öğretim durumuna baktığımızda ilçede 135 okul/kurum, 663 derslik ve 14.211 öğrencinin olduğu bilinmektedir (<http://malazgirt.meb.gov.tr/>) Öğrenci sayısı nüfusun yaklaşık olarak %28'ini oluşturmaktadır. İlçenin ekonomisi tarım ve hayvancılığın yanında son yıllarda turizm üzerinden de sağlanmaktadır.

Tablo 3.34. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Cinsiyet Durumu

Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)
Kadın	20	54,05
Erkek	17	45,95
Toplam	37	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.34 Malazgirt ilçesinde meydana gelen intihar vakalarının cinsiyete göre dağılımını vermiştir. Buna göre ilçede 2005-2019 yıllarında meydana gelen 38 intihar vakasının %52'sini kadınlar oluşturmaktadır. TÜİK'in Doğu Anadolu Bölgesi ve ülke geneli verdiği istatistiklerin tersine seyir izleyen ilçe, Bulanık ile karşılaştırıldığında kadın intihar oranlarında düşüşün yaşandığı, erkek intihar oranlarında ise artışın olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 3.35. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Sayı	Yüzde (%)
7-18	18	48,64
19-29	12	32,43
30-44	5	13,53
45-64	2	5,40
Toplam	37	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.35'te intihar vakalarının yaş aralıkları verilmiştir. Buna göre Malazgirt ilçesinde 7-18 yaş aralığındaki intiharlar toplam intiharların neredeyse yarısını oluşturmaktadır. Doğu Anadolu Bölgesinde 7-18 yaş aralığı intihar oranları %29 iken, ülke geneli istatistikler ise %14,5'i göstermektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). Yaş gruplarının artması ile birlikte ilçede intihar oranlarının düştüğü gözlemlenmekte, özellikle 55 yaş üzeri intiharlara rastlanmamaktadır.

Tablo 3.36. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı ve Cinsiyet Durumu

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
7-18	18	9	9	50	50
19-29	12	5	7	41,66	58,34
30-44	5	1	4	20	80
45-64	2	2	-	100	-
Toplam	37				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.36'ya göre Malazgirt ilçesinde meydana gelen 7-29 yaş aralığındaki intiharların %53'ünü kadınlar oluşturmaktadır. İlçeyi Doğu Anadolu ve ülke istatistikleri ile karşılaştırdığımızda 7-29 yaş aralığındaki kadın intihar oranlarının bölgede %47,5, ülke genelinde ise %37 olduğu saptanmıştır. Kadınlarda yaş aralıklarının artması ile birlikte intiharların görülmediği, erkeklerde yaş aralığının artması ile birlikte intiharların devam ettiği görülmektedir.

Tablo 3.37. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum

Medeni Durum	Sayı	Yüzde (%)
Bekâr	29	78,37
Evli	8	21,63
Toplam	37	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.37 Malazgirt ilçesinde meydana gelen intihar vakalarının medeni durumunu göstermektedir. İlçede meydana gelen 37 intihar vakalarının %78'ini bekârlar oluşturmaktadır. Bekâr intihar oranlarının %33 olduğu ülke geneli istatistiklere ters düşen Malazgirt kırsalı, Durkheim (2011)'ın bekâr intiharlarının daha fazla olduğu düşüncesine paralellik göstermektedir. Sarıpınar (2015: 155)'ın ifadesiyle modern yaşam tarzlarına uyum sağlamaya çalışan gençler ile aile büyükleri arasında çatışma yaratmakta, bu çatışma sonucunda ise intihar eğilimi artabilmektedir.

Tablo 3.38. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum ve Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Evli	Bekâr	Evli	Bekâr
7-18	18	-	18	-	100
19-29	12	3	9	25	75
30-44	5	3	2	60	40
45-64	2	2	-	100	-
Toplam	37				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019)

Tablo 3.38, yaş aralığı ve medeni durumlarını göstermektedir. Resmi nikâhın esas alınarak oluşturulduğu medeni durum verileri 7-18 yaş aralığındakilerin tamamının bekâr olduğunu göstermektedir. Yaş aralığının artması ile birlikte intihar eğilimlerinin evliler arasında daha yaygınlaştığını görmekteyiz. 30-44 yaş aralığında bulunan 2 kişinin bekâr olması, istediği kişi ile evlenememe olabileceği gibi fiziki veya psikolojik/ruhsal rahatsızlıklarından da kaynaklanabilmektedir.

Tablo 3.39. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri

İntihar Yöntemleri	Sayı	Yüzde (%)
Ası Yöntemi	19	51,35
Ateşli Silah Kullanımı	16	43,25
Kimyasal İlaç Kullanımı	2	5,40
Toplam	37	100

Tablo 3.39 İlçede meydana gelen intihar yöntemlerini göstermektedir. Ası yönteminin %51 oranla yaşandığı ilçede, ateşli silah kullanımı %43 oranla ikinci sırada, kimyasal ilaç kullanımının da %5 oranla üçüncü sırada yer aldığı saptanmıştır. Bölge ve ülke geneli verilerle paralellik gösteren intihar yöntemlerini Bulanık kırsalı ile karşılaştırdığımızda ası yönteminde artışların yaşandığı, ateşli silah kullanımında ise düşüşün yaşandığı belirlenmiştir. Ayrıca Malazgirt kırsalında ası, ateşli silah ve kimyasal ilaç kullanımı dışında başka yöntemlerin kullanılmadığı görülmektedir.

Tablo 3.40. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Cinsiyet Durumu

İntihar Yöntemleri	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Ası Yöntemi	19	11	8	57,89	42,11
Ateşli Silah Kullanımı	16	6	10	37,5	62,5
Kimyasal İlaç Kullanımı	2	-	2	-	100
Toplam	37				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.40'a göre ilçede ası yöntemi ile gerçekleşen intiharların %58'e yakını erkekler arasında, ateşli silah kullanımının %62,5'i ise kadınlar arasında meydana gelmiştir.TÜİK'in Doğu Anadolu Bölgesinde verdiği istatistiklere göre kadınların ası yöntemini %41, ateşli silahları ise %50 oranla kullandıkları belirtilmiştir. Ülke geneli verilerde ise ası yöntemi%28, ateşli silah kullanımının %16 olduğu saptanmıştır(<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). Bölgesel veriler ülke geneline nazaran kadınların ateşli silahlara daha meyilli olduklarını veya temin etmede kolaylık yaşadıklarını göstermektedir.

Tablo 3.41. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Ateşli Silah	Ası	Kimyasal İlaç
7-18	18	10	8	-
19-29	12	4	7	1
30-44	5	1	3	1
45-64	2	1	1	-
Toplam	37			

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019)

Tablo 3.41'e göre ilçede meydana gelen intihar yöntemlerinde 7-18 yaş aralığındaki kişilerin %55 oran ile ateşli silahları kullandıkları, 19-29 yaş aralığındakilerin ise %58 oran ile ası yöntemini tercih ettiklerini görülmektedir. Bulanık ilçesinde olduğu gibi yaş aralığının artması ile birlikte ası yönteminin kullanıldığı saptanmıştır. Ülke geneli veriler ise 7-18 ile 19-29 yaş aralığındakilerin Bulanık ve Malazgirt kırsallarının aksine ası yöntemini daha çok tercih ettiklerini göstermektedir. Buradaki temel faktörün bölgede ateşli silah bulundurmanın ve kullanımının yaygın hale gelmesidir.

Tablo 3.42. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Meslek Durumları

Meslek Durumları	Sayı	Yüzde (%)
Ev Hanımı	18	48,67
Çiftçi	7	18,91
Öğrenci	6	16,21
Serbest	4	10,81
Muhtar	1	2,70
Çoban	1	2,70
Toplam	37	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019)

Tablo 3.42’ye göre ilçede meydana gelen intiharlarda ilk sırayı yaklaşık olarak %49 oran ile ev hanımları almaktadır. İkinci sırada ise yaklaşık olarak %19 oranla çiftçiler gelmektedir. Bulanık ilçesine bağlı belde ve köylerle karşılaştırma yapıldığında ev hanımlarının intihar oranlarında bir düşüşün yaşandığı, çiftçi intiharlarında ise az da olsa bir artışın meydana geldiği saptanmıştır.

Tablo 3.43. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharların Nedenleri

İntihar Nedenleri	Sayı	Yüzde (%)
Diğer Nedenler	26	70,30
Aile İçi Sorunlar ve Geçimsizlik	3	8,10
Aile İçi Şiddet ve Çatışma	2	5,40
Ekonomik Nedenler	2	5,40
Hissi Duygular ve İstedığı Kişi ile Evlenememe	2	5,40
Ruhsal/Psikolojik Rahatsızlıklar	1	2,70
Terkedilme veya Ayrılma	1	2,70
Toplam	37	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.43 ilçede meydana gelen intihar nedenlerini göstermektedir. Buna göre nedeni belirtilmeyen veya diğer nedenler olarak kayıtlara geçen intihar vakaları %70 ile ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada %8 oranla aile içi sorunlar ve geçimsizlik gelmektedir. Ardından sırasıyla aile içi şiddet, ekonomik nedenler, istediği kişi ile evlenememe gibi sebepler gelmektedir. İlçe kırsalının TÜİK'in bölge ve ülke geneli için verdiği aile içi sorun ve çatışmalardan kaynaklı intihar oranlarına paralellik gösterdiği, ekonomik nedenli intihar oranlarının ise altında olduğu saptanmıştır. (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>).

Tablo 3.44. Malazgirt İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri ve Cinsiyet Durumu

İntihar Yöntemleri	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Diğer Nedenler	26	12	14	46,15	53,85
Aile İçi Sorunlar ve Geçimsizlik	3	-	3	-	100
Aile İçi Şiddet ve Çatışma	2	1	1	50	50
Hissi Duygular ve İsteddiği Kişi ile Evlenememe	2	1	1	50	50
Ekonomik Nedenler	2	2	-	100	-
Ruhsal/Psikolojik Rahatsızlıklar	1	-	1	-	100
Terkedilme veya Ayrılma	1	1	-	100	-
Toplam	37				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.44 intihar nedenlerinin cinsiyet dağılımını göstermektedir. Diğer nedenler olarak belirtilenler arasında kadın ve erkek intiharlarının neredeyse birbirine eşit olduğunu görmekteyiz. Aile içi sorunlar ve geçimsizlikten kaynaklanan intiharların

tamamının kadınlar arasında gerçekleştiği, görülmektedir. Aile içi şiddet, çatışma ve istediği kişi ile evlenememe nedenlerine dayanan intiharlarda erkek ve kadınların aynı oranlara sahip olduğu görülürken ekonomik nedenlerden dolayı meydana gelen intiharların tamamının da erkekler tarafından gerçekleştiği saptanmıştır. Bu da daha önce belirtildiği gibi geleneksel ve ataerkil yapılara sahip yerlerde ekonomik ihtiyaçların erkeğin ödevi olduğunu göstermektedir.

3.5. VARTO İLÇESİNE BAĞLI BELDE VE KÖYLERİN İNTİHAR BULGULARI

Varto 2019 nüfus verilerine göre 30.897 kişilik nüfusu ile Muş'un üçüncü büyük ilçesidir. Bu nüfusun %50,58'ini erkekler %49,42'sini kadınlar oluşturmaktadır. Yine bu nüfusun %47'sini genç nüfus, %38'ini orta yaş nüfus ve %13'ünü yaşlı nüfus meydana getirmektedir. Diğer dört ilçe ile karşılaştırıldığında yaşlı nüfus oranının en fazla olduğu ilçe Varto'dur. Eğitim-öğretim durumuna bakıldığında ilçede 67 okul/kurum, 387 adet derslik ve 6963 öğrenci sayısı bulunmaktadır. Öğrenci sayısı toplam nüfusun %22,5'ini oluşturmaktadır (<https://varto.meb.gov.tr/>).

Tablo 3.45. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Cinsiyet Durumu

Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)
Erkek	20	66,67
Kadın	10	33,33
Toplam	30	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.45 Varto'da meydana gelen intiharların cinsiyetlerini göstermektedir. Buna göre 2005-2019 yılları arasında meydana gelen 30 intihar vakasının %66,66'sı erkekler tarafından gerçekleşmiştir. Bu da ilçede erkek intiharlarının kadın intiharlarının iki katı olduğunu göstermektedir. Varto kırsalının Doğu Anadolu Bölgesi ve ülke genelinde yaşanan erkek intihar oranları ile paralel olduğu görülmektedir. Ataerkil yapıda kadınların şiddet ve baskıya maruz kalmaları intihar eğilimlerini artırırken, bu yapının seyrek görüldüğü yerlerde şiddetten kaynaklı intiharlarda düşüş

görülebilmektedir. Dolayısıyla Ataerkil yapının olmadığı yerlerde elcil intihar olasılığı düşük iken, bencil veya kuralsızlık intiharlarının yüksek olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 3.46. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Sayı	Yüzde (%)
7-18	8	26,66
19-29	13	43,34
30-44	3	10
45-64	3	10
65+	3	10
Toplam	30	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.46'ya göre ilçede meydana gelen intiharların yaş aralığına baktığımızda, 7-29 yaş gruplarının toplam intiharlar arasındaki oranının %70 olduğunu görmekteyiz. TÜİK bu yaş aralığında bulunan kimselerin bölgedeki intihar oranını %58 olarak belirlerken ülke geneli oranlarının ise %37 olduğunu saptamıştır (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=115&locale=tr>). İlçede yaş gurubunun artması ile birlikte intihar vakalarının devam ettiğini görmekteyiz. Alınan veriler sonucunda ilçede biri 90 diğeri 92 yaşında iki intihar vakası gerçekleşmiştir. Bu yaştaki insanların intihar sebeplerinin ya ağır hastalıklardan kaynaklandığı ya da terkedilme, yalnız yaşama gibi durumlardan dolayı meydana geldiği düşünülmektedir.

Tablo 3.47. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı ve Cinsiyet Durumu

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
7-18	8	5	3	62,50	37,50
19-29	13	10	3	76,92	23,08
30-44	3	2	1	66,66	33,37
45-64	3	2	1	66,66	633,34
65+	3	1	2	33,33	66,67
Toplam	30				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.47’de intihar edenlerin yaş aralıkları ve cinsiyet durumları verilmiştir. Buna göre en fazla intiharların yaşandığı 7-29 yaş gruplarına baktığımızda erkeklerin daha fazla intihar ettiğini görmekteyiz. Özellikle 19-29 yaş aralığında bulunan yetişkin erkeklerin intihar oranlarının fazla olması, tutulan raporlar sonucunda ruhsal/psikolojik hastalık nedenlerine bağlanmıştır. Yaş aralığının artması ile birlikte erkeklerin intihar oranlarının kadınlara nazaran yine fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 3.48. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum

Medeni Durum	Sayı	Yüzde (%)
Bekâr	20	66,67
Evli	10	33,33
Toplam	30	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.48’e göre ilçede gerçekleşen intihar vakalarında bekârların evlilerin iki katı olduğu görülmektedir. Bekârlar arasında yaşanan bu intihar oranları, Durkheim’ın teorisi ve bölge verileri ile paralellik gösterirken, ülke geneli verilerinin aksine bir seyir izlemektedir. İlçe kırsalında meydana gelen bekâr intiharlarının bir kısmının imam

nikâhlı ve yaş itibari ile küçük olduğu bilindiğinden bu kişilerin ağır sorumluluklar altına girmesi veya istemediği bir evlilik gerçekleştirmesi intihar eğilimi doğuran önemli sebepler arasında gösterilebilmektedir

Tablo 3.49. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum ve Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Evli	Bekâr	Evli	Bekâr
7-18	8	-	8	-	100
19-29	13	1	12	7,69	82,31
30-44	3	3	-	100	-
45-64	3	3	-	100	-
65+	3	3	-	100	-
Toplam	30				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.49’da yaş aralıkları ve medeni durumlar verilmiştir. Buna göre ilçede intihar vakalarının en çok görüldüğü 7-29 yaş aralığında bulunanların neredeyse tamamının bekâr olduğu görülmektedir. İlçedeki intiharların %30’unu oluşturan 30 yaş ve üzeri kişilerin ise tamamının evli olduğu saptanmıştır. Varto kırsalını diğer ilçe kırsalları ile karşılaştırıldığında 30 yaş ve üzerinde bekâr intiharlarının yaşanmadığı görülmektedir.

Tablo 3.50. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri

İntihar Yöntemleri	Sayı	Yüzde (%)
Ası Yöntemi	18	60
Ateşli Silah Kullanımı	12	40
Toplam	30	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.50 ilçede meydana gelen intihar yöntemlerini göstermektedir. Diğer ilçelerin belde ve köylerinde de meydana gele intihar yöntemlerinin oranları ile

paralellik gösteren Varto'da, ası yöntemi %60 oranı ile ilk sırada yer almaktadır. Diğer bir yöntem olan ateşli silah %40 oran ile ikinci sırada yer almaktadır. İlçe kırsalında Jandarmadan alınan veriler neticesinde 2005-2019 yılları arasında meydana gelen intiharlarda ası ve ateşli silah dışında başka bir yöntemin kullanılmadığı görülmektedir.

Tablo 3.51. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Cinsiyet Durumu

İntihar Yöntemleri	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Ası Yöntemi	18	10	8	55,55	44,45
Ateşli Silah Kullanımı	12	10	2	83,33	16,67
Toplam	30				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.51 intihar yöntemlerinin cinsiyete göre dağılımını vermiştir. Buna göre ilçe kırsalında ası yöntemi ile gerçekleşen 18 intihar vakasının yaklaşık olarak %44'ü kadınlar tarafından gerçekleşmiştir. Diğer bir yöntem olan ateşli silahlarda ise 12 intihar vakasının %83'ü erkekler tarafından meydana gelmiştir. Kadınların ateşli silahlardaki oranının düşük olması, silahları temin etmede zorluk yaşadıkları şeklinde değerlendirilebilmektedir.

Tablo 3.52. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Ateşli Silah	Ası
7-18	8	2	6
19-29	13	7	6
30-44	3	2	1
45-64	3	-	3
65+	3	1	2
Toplam	30		

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.52. intihar yöntemlerinin yaş aralıklarına göre dağılımını vermiştir. İlçede meydana gelen 7-18 yaş aralığındaki kişilerce meydana gelen intiharlarda %75 oranında ası yöntemi kullanılırken, 19-29 yaş aralığında bulunanların ise yaklaşık olarak %54 oranında ateşli silahları kullandığını görmekteyiz. Bulanık ve Malazgirt ile karşılaştırdığımızda 7-18 yaş aralığındaki kişilerin ateşli silah yerine ası yöntemini tercih ettikleri görülmektedir. Burada ateşli silahlara ulaşım veya kullanımı noktasında bir engelin olduğu düşünülmektedir. Yaş ortalamasının biraz daha yükselmesi ile birlikte intihar yönteminin daha çok ası ile meydana geldiğini görmekteyiz.

Tablo 3.53. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Meslek Durumları

Meslekler	Sayı	Yüzde (%)
Ev Hanımı	8	26,66
Öğrenci	8	26,66
Çiftçi	5	16,66
Serbest	4	13,34
Çoban	2	6,66
Memur	1	3,34
Emekli	1	3,34
İşçi	1	3,34
Toplam	30	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.53'te intihar vakalarının meslek durumları gösterilmiştir. Buna göre İlçede meydana gelen intihar vakalarının yaklaşık olarak %27'si ev hanımları tarafından gerçekleştirilmiştir. Öğrenci intiharlarının da ev hanımları ile aynı orana sahip olduğunu görmekteyiz. İntihar sıralamasında yer alan diğer meslek grupları sırası ile çiftçiler, serbest meslekte çalışanlar, memur, işçi ve esnaf olarak görülmektedir. Diğer ilçelerle karşılaştırıldığında Varto kırsalında ev hanımlarının intihar oranlarının düştüğü, öğrenci intihar oranlarının ise arttığı saptanmıştır.

Tablo 3.54. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri

İntihar Nedenleri	Sayı	Yüzde (%)
Diğer Nedenler	19	63,33
Ruhsal ve Psikolojik Rahatsızlıklar	7	23,33
Aile İçi Sorunlar ve Geçimsizlik	2	6,67
Fiziki Rahatsızlıklar	2	6,67
Toplam	30	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.54 meydana gelen intiharların nedenlerini göstermektedir. İlçede ilk sırayı diğer veya nedeni belirlenemeyenler almaktadır. Jandarmanın olay yerine müdahalesi sonrasında aldığı ifadeler sonucunda intihar sebebinin aile bireylerince belirtilmeme veya bilinmemesi sonucu diğer nedenler olarak belirtilmiştir. İkinci sırada %23,33 oranla ruhsal/psikolojik hastalıklar yer almaktadır. Bulanık ve Malazgirt kırsalı ile karşılaştırıldığında Varto kırsalında ruhsal/psikolojik nedenlerden kaynaklı intiharların daha fazla yaşandığı görülmektedir. Fiziksel rahatsızlıklar ile birlikte hesaplandığında hem Doğu Anadolu Bölgesi hem de ülke geneli oranların üzerinde bir seyir izlemektedir. İlçedeki yaşlı nüfusun fazla oluşu intiharlarda bu tür nedenlerin görülmesine neden olabilmektedir. Özellikle ilçede gerçekleşen 90 ve 92 yaşlarındaki intiharların biri alınan ifadeler sonucu fiziki rahatsızlıklarının oluşuna bağlanmış bir diğerinin de her ne kadar nedeni belirtilmemişse de bu yaştaki bireylerin yaşadığı en büyük sıkıntının yalnızlık ve fiziksel rahatsızlıklarından dolayı ihtiyaçlarını karşılayamaması olarak düşünülmektedir.

Tablo 3.55. Varto İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri ve Cinsiyet Durumu

İntihar Yöntemleri	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Diğer Nedenler	19	11	8	61,11	38,89
Ruhsal ve Psikolojik Rahatsızlıklar	7	7	-	100	-
Aile İçi Sorunlar ve Geçimsizlik	2	1	1	50	50
Fiziki Rahatsızlıklar	2	1	1	50	50
Toplam	30				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.55'e göre ilçede aile içi sorunlar, geçimsizlik ve fiziki rahatsızlıklarda erkek ve kadınların aynı oranlara sahip olduğunu görmekteyiz. İlçede psikolojik/ruhsal nedenlere dayalı gerçekleşen intiharların hepsi erkekler tarafından gerçekleştirilmiştir. Alınan ifadeler sonucunda birçoğunun psikolojik tedavi gördüğü bilinmektedir. Her ne kadar ekonomik nedenlere dayalı intiharların hiç yaşanmadığı belirtilse de dolaylı olarak bu gibi durumların psikolojik rahatsızlıklar yaratabileceği düşünülmektedir.

3.6. HASKÖY İLÇESİNE BAĞLI BELDE VE KÖYLERİN İNTİHAR BULGULARI

Hasköy 2019 nüfus verilerine göre 26.190 kişi ile Muş'un dördüncü sıradaki ilçesidir. Bu nüfusun %50,84'ünü erkekler oluşturmaktadır. Toplam nüfusun %56,70'ini genç nüfus, %36,17'sini orta yaş ve %7,13'ünü de yaşlılar oluşturmaktadır. İlçenin eğitim durumuna bakıldığında ilk ve ortaokul, orta öğretim ve dengi meslek liselerinin aralarında bulunduğu 44 okul/kurum, 368 adet derslik, 394 öğretmen mevcuttur. Ayrıca 8097 kişilik öğrenci sayısı ile toplam nüfusun %30,91'ini oluşturmaktadır (<http://haskoy.meb.gov.tr/>). İlçede tarım ve hayvancılığının yaygın olması ile birlikte şehirlerarası lojistik/ulaşım işlerinin de yoğun olarak yapıldığını görmekteyiz.

Tablo 3.56. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Cinsiyet Durumu

Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)
Kadın	14	73,69
Erkek	5	26,31
Toplam	19	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.56 ilçe kırsalında gerçekleşen intihar vakalarının cinsiyet dağılımını vermiştir. Diğer ilçelerle kıyasladığımızda kadın intihar oranlarının en yüksek olduğu Hasköy’de %74’e yakın kadın intiharları meydana gelmiştir İlçe kırsalı hem Doğu Anadolu Bölgesi hem de ülke geneli oranlarının tersine bir seyir izlemektedir. Bölgede 2005-2019 yıllarını kapsayan erkek intihar oranı %60 iken ülke geneli erkek intihar oranları %72’yi göstermektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>).

Tablo 3.57. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Sayı	Yüzde (%)
7-18	6	31,59
19-29	11	57,89
30-44	1	5,26
45-64	1	5,26
Toplam	19	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.57 ilçede gerçekleşen intiharlarda yaş aralıklarını göstermektedir. Buna göre 7-29 yaş aralığını kapsayan grupların intihar oranlarının yaklaşık olarak %90 olduğu görülmektedir. Diğer ilçelerle karşılaştırıldığında 7-29 yaş aralığındaki intiharların en fazla yaşandığı ilçe olarak görülmektedir. Doğu Anadolu Bölgesinde bu oran %58 iken, ülke geneli istatistiklerde ise %37 olarak görülmektedir. (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). Bu yaş aralığındaki intiharların fazla olması ataerkil yapı nedeniyle ailelerin çocuklar üzerindeki baskısı, aile içerisinde

meydana gelen sorun ve şiddet eylemleri, istenilen yaşam şartlarının yakalanamaması gibi birçok durum etkili olabilmektedir. Yine alınan veriler neticesinde ilçe kırsalında yaş aralıklarının artması ile birlikte intihar vakalarına rastlanmadığı saptanmıştır.

Tablo 3.58. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı ve Cinsiyet Durumu

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
7-18	6	1	5	16,66	83,34
19-29	11	4	7	36,36	63,64
30-44	1	-	1	-	100
45-64	1	-	1	-	100
Toplam	19				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.58'e göre ilçede %90 oranında gerçekleşen 7-29 yaş aralığındaki intiharların %70'ini kadınlar oluşturmaktadır. Doğu Anadolu Bölgesinde meydana gelen 7-29 yaş aralığındaki kadın intiharları %69 iken ülke geneli veriler %'49'ı göstermektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). İlçede gerçekleşen 7-29 yaş aralığındaki kadın intiharlarının hem bölge hem de ülke oranlarının üstünde olduğu saptanmıştır. Bu yaş aralığındaki bireylerin gerek evlilik ile ilgili beklentileri gerekse aile içi şiddet ve sorunlardan kaynaklı psikolojik hastalıklar yaşaması intihar ile sonuçlanabilmektedir. İlçede yaş aralığının artması ile birlikte erkek intiharlarının yaşanmadığı, kadın intiharlarının devam ettiği görülmektedir.

Tablo 3.59. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum

Medeni Durum	Sayı	Yüzde (%)
Evli	14	73,69
Bekâr	5	26,31
Toplam	19	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.59 ilçede meydana gelen intihar vakalarının medeni durumlarını göstermektedir. Tabloya göre ilçede meydana gelen intihar vakalarının %74'e yakını bekârlar arasında gerçekleşmektedir. TÜİK'in ülke geneli verilerine bakıldığında evlilerin intihar oranlarının %45, bekârların intihar oranlarının ise %33 olduğu görülmektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). İlçede meydana gelen intiharlar hem ülke geneli verilerle hem de Durkheim'in bekâr intiharlarının evli intiharlara göre daha fazla yaşandığı düşüncesine ters düşmektedir. Modernleşme ile birlikte bireyselleşme ve yabancılaşmanın artması bireylerin intihar eğilimlerini arttırabilmektedir.

Tablo 3.60. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum ve Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Evli	Bekâr	Evli	Bekâr
7-18	6	-	6	-	100
19-29	11	3	8	27,27	72,73
30-44	1	1	-	100	-
45-64	1	1	-	100	-
Toplam	19				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.60, ilçede meydana gelen intihar vakalarında yaş aralığı ve medeni durumları göstermektedir. İlçede 7-18 yaş aralığındaki bireylerin yasal olarak evli olmadığı görülmektedir. 19-29 yaş aralığında meydana gelen intiharların %27'si evli kişilerce gerçekleşmiştir. Alınan veriler neticesinde bu evli kişilerden ikisinin kadın ve 23 yaş altı olduğu belirtilmiştir. Tabloda ayrıca Varto kırsalında olduğu gibi 30 yaş ve üzeri bekârlarda intiharların yaşanmadığı görülmektedir.

Tablo 3.61. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri

İntihar Yöntemleri	Sayı	Yüzde (%)
Ası Yöntemi	10	52,64
Ateşli Silah Kullanımı	9	47,36
Toplam	19	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.61 ilçede meydana gelen intihar yöntemlerini göstermektedir. Buna göre en fazla kullanılan ası yönteminin yaklaşık olarak %53 oranında olduğu, ikinci sırada %47 oranla ateşli silahların geldiğini görmekteyiz. Yine Varto kırsalında olduğu gibi Hasköy kırsalında da bu iki yöntem dışında başka bir yönteminin kullanılmadığını görmekteyiz. TÜİK verilerine göre 2005-2019 yıllarında Doğu Anadolu Bölgesinde yaşanan intihar verilerinin %57'sinde ası yöntemi, ikinci sırada %36 ile ateşli silahlar kullanılmıştır. Ülke geneli verilere baktığımızda ise ilk sırada %57 ile ası yöntemi, ikinci sırada %31 oranla ateşli silahlar gelmektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). İlçe hem bölge hem de ülke geneli istatistiklere uyum göstermektedir.

Tablo 3.62. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Cinsiyet Durumu

İntihar Yöntemleri	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Ası Yöntemi	10	1	9	10	90
Ateşli Silah Kullanımı	9	4	5	44,44	55,56
Toplam	19				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.62'de intihar yönteminin cinsiyete göre dağılımı verilmiştir. Buna göre ilçede ası yönteminin %90 oranla kadınlar arasında kullanıldığı, ateşli silah kullanımının ise %55'inin kadınlar tarafından gerçekleştiği görülmektedir. TÜİK'in

2005-2019 yıllarını kapsayan Doğu Anadolu Bölgesi intihar verilerinde ası yönteminin %39 oranla kadınlar arasında gerçekleştiği, ateşli silahlarda ise %34 oranında kadınlar tarafından kullanıldığı görülmektedir. Ülke geneli verilerde ise ateşli silah ve ası yönteminde kadınların oranı %28 olarak belirlenmiştir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>).Hasköy kırsalında gerçekleşen intihar yöntemlerinde kadınların ası yöntemi oranı hem bölge hem de ülke geneli verilerin üstünde bir seyir izlemektedir. Ateşli silah kullanımında ise ilçedeki kadınların bölge ve ülke geneli oranlara yakın bir orana sahip olduğunu görmekteyiz. İlçede korucu sayısının fazla olması ateşli silah kullanımının erkekler arasında yaygın görülmesine neden olabilmektedir. Kadınlar arasında ise ateşli silah kullanımının %36 oranında olduğu görülmektedir. Bu da kadınların ateşli silahları temin etme noktasında yetersiz olduklarını göstermektedir.

Tablo 3.63. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Ateşli Silah	Ası
7-18	6	2	4
19-29	11	6	5
30-44	1	-	1
45-64	1	1	-
Toplam	19		

Kaynak: İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.63 ilçeye bağlı belde ve köylerde meydana gelen intihar yöntemleri ve yaş aralıklarını göstermektedir. 7-18 yaş aralığındaki kişilerin Varto kırsalında olduğu gibi ası yöntemini tercih ettikleri, 19-29 yaş aralığındaki kişilerin ise ateşli silah yöntemine başvurdukları saptanmıştır. TÜİK'in ülke geneli verilerine baktığımızda 7-18 yaş aralığında bulunan kişilerin %6'sının ası yöntemini tercih ettikleri, %4'ünün de ateşli silah yönteminin kullandığı belirtilmektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>).

Tablo 3.64. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Meslek Durumları

Meslek Durumları	Sayı	Yüzde (%)
Ev Hanımı	14	73,68
Serbest	3	15,78
Öğrenci	1	5,26
Memur	1	5,26
Toplam	19	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.64 Hasköy kırsalında meydana gelen intihar vakalarında meslek durumlarını göstermektedir. Ev hanımları toplam intiharların yaklaşık olarak %74'lük kısmını oluşturmaktadır. Ardından %16'ya yakın oranla serbest meslek ve %5'lik oranlarla memur ve öğrenci kesimi gelmektedir. Diğer kırsal alanlarla karşılaştığımızda ev hanımlarının en fazla Hasköy kırsalında intihar ettiği, yine en düşük öğrenci intiharlarının da burada yaşandığı görülmektedir.

Tablo 3.65. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharların Nedenleri

İntihar Nedenleri	Sayı	Yüzde (%)
Diğer Nedenler	15	78,94
Aile İçi Sorunlar ve Geçimsizlik	2	10,52
Aile İçi Şiddet ve Çatışma	1	5,27
Ruhsal/Psikolojik Rahatsızlıklar	1	5,27
Toplam	19	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.65 intihar nedenlerinin dağılımını göstermektedir. İlçede meydana gelen intiharların %79'a yakını diğer nedenler olarak kayıtlara geçmiştir. İkinci sırada %10 oranla aile içi sorunlar ve geçimsizlik gelirken, diğer sıralamayı aynı orana sahip aile içi

şiddet ile ruhsal/psikolojik hastalıklar almaktadır. Dolayısıyla ailevi sorunların toplamda %15,7 olduğu görülmektedir.TÜİK'in 2005-2019 yıllarını kapsayan Doğu Anadolu Bölgesi verilerine göre ailevi sorunlardan kaynaklı intiharların oranı %8,3 iken, ülke genelindeki bu oranın %8,5 olduğu saptanmıştır (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>).

Tablo 3.66. Hasköy İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri ve Cinsiyet Durumu

İntihar Yöntemleri	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Diğer Nedenler	15	4	11	26,66	73,34
Aile İçi Sorunlar ve Geçimsizlik	2	-	2	-	100
Aile İçi Şiddet ve Çatışma	1	1	-	100	-
Ruhsal/Psikolojik Rahatsızlıklar	1	-	1	-	100
Toplam	19				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.66 intihar nedenleri ile cinsiyet durumlarını göstermektedir. Buna göre diğer nedenler olarak belirlenen intiharların %73'ü kadınlar arasında meydana gelmiştir. Aile içi sorunlar ve geçimsizlikten kaynaklanan iki intiharın 14 yaşındaki kız çocukları tarafından meydana geldiği, aile içi sorunlar ve geçimsizlik nedeni ile meydana gelen intiharın ise 20 yaşındaki bir erkek tarafından gerçekleştiği bilinmektedir. Doğu Anadolu Bölgesindeki ailevi sorunlardan kaynaklanan kadın intihar oranının %52 olduğu, ülke geneli oranının ise yaklaşık olarak %39 olduğu görülmektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). Dolayısıyla Hasköy kırsalında ailevi sorunlardan kaynaklanan kadın intiharlarının bölgeden fazla olduğu, bölgedeki oranın ise ülke genelinden fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.7. KORKUT İLÇESİNE BAĞLI BELDE VE KÖYLERİN İNTİHAR BULGULARI

Korkut ilçesi TÜİK'in 2019 yılı verilerine göre 24.830 kişilik nüfusu ile Muş'un en küçük ilçesidir. Nüfusun yaklaşık olarak %49,10'unu kadınlar %50,90'ını erkekler oluşturmaktadır. Genç nüfus %57,73 orta yaş %34,33 yaşlı kesim ise nüfusun %7,94'ünü meydana getirmiştir. Eğitim-Öğretim durumuna baktığımızda ilçede 58 okul/kurum, 376 derslik ve 6794 öğrencinin olduğu bilinmektedir (<https://korkut.meb.gov.tr/>). Öğrenci sayısı nüfusun yaklaşık olarak %27'sini oluşturmaktadır. İlçenin ekonomisi tarım ve hayvancılık üzerinden sağlanmaktadır.

Tablo 3.67. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Cinsiyet Durumu

Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)
Erkek	9	39,13
Kadın	14	60,87
Toplam	23	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.67'ye göre Korkut ilçesinde meydana gelen intiharların %61'e yakını kadınlar arasında gerçekleşmiştir. Durkheim'ın bireylerin toplumla olan aşırı bütünleşmesi nedeniyle gerçekleştiğini ifade ettiği elcil intihar türünün kırsal alanlarda meydana geldiğini düşünülmektedir. Bireylerin birbirlerine toplumsal normlarla sıkı sıkıya bağlı olduğu bu alanlarda yapılan herhangi bir hatanın sonucu intihar ile sonuçlanabilmektedir. Özellikle de baskı altında yaşayan kadınların dolaylı yollardan bunu tercih ettiği düşünülmektedir.

Tablo 3.68. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Sayı	Yüzde (%)
7-18	10	43,47
19-29	7	30,43
30-44	3	13,07
45-64	2	8,69
65+	1	4,34
Toplam	23	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.68'e göre Korkut'ta gerçekleşen intiharların yaklaşık olarak %74'ü 7-29 yaş aralığında meydana gelmiştir. TÜİK'in Doğu Anadolu Bölgesi verilerinde 7-29 yaş aralığı intiharlar toplam intiharların yaklaşık olarak %58'sine denk gelirken, ülke genelinde bu yaş aralığı intiharlar toplam intiharların %37'sine denk gelmektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). Korkut'ta gerçekleşen 7-29 yaş aralığı intiharların hem bölge hem de ülke geneli oranlarından yüksek olduğu görülmektedir. Yaş aralığının artması ile birlikte intihar vakalarının düştüğü gözlemlenmiştir.

Tablo 3.69. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı ve Cinsiyet Durumu

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
7-18	10	2	8	20	80
19-29	7	2	5	28,57	71,43
30-44	3	3	-	100	-
45-64	2	2	-	100	-
65+	1	-	1	-	100
Toplam	23				

Kaynak: İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.69'a göre Korkut'ta 7-29 yaş aralığında gerçekleşen 17 intihar vakasının %76'sını kadınlar oluşturmaktadır. Doğu Anadolu Bölgesinde bu yaş aralığındaki kadınların intihar oranı %69 iken, ülke geneli verilerinde %49'a denk geldiği görülmektedir. (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). Dolayısıyla Korkut ilçesinde gerçekleşen 7-29 yaş aralığındaki kadın intihar oranlarının hem bölge hem de ülke geneli oranlarının üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Yaş aralıklarının artması ile birlikte kadın intiharlarında azalma yaşanırken, erkek intiharlarının devam ettiği görülmektedir.

Tablo 3.70. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum

Medeni Durum	Sayı	Yüzde (%)
Evli	17	73,92
Bekâr	6	26,08
Toplam	23	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.70 İlçede meydana gelen intihar vakalarının medeni durumlarını göstermektedir. Buna göre Korkut'ta gerçekleşen intihar vakalarının yaklaşık olarak %74'ü bekârlar tarafından gerçekleşmiştir. Bu sayıya dini nikâhlı olup resmi nikâhı olmayanlar da dâhildir. TÜİK'in ülke geneli verdiği istatistiklerde evlilerin gerçekleştirdiği intihar oranının %50 olduğu, bekârların gerçekleştirdiği intihar oranının ise %38 olduğu görülmektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). İlçe kırsalında evli-bekâr intihar oranlarının ülke verileri ile uyuşmadığı ancak Durkheim'ın bekârların daha fazla intihar ettiği düşüncesine paralel olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3.71. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Medeni Durum ve Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde	
		Evli	Bekâr	Evli	Bekâr
7-18	10	1	9	10	90
19-29	7	1	6	14,28	85,72
30-44	3	1	2	33,33	66,67
45-64	2	2	-	100	-
65+	1	1	-	100	-
Toplam	23				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.71'e göre ilçede meydana gelen intihar vakalarında 7-18 yaş aralığını oluşturanların %90'ının bekâr olduğu görülmektedir. Bu yaş aralığında bulunan ve evli olarak gösterilen kişinin alınan veriler neticesinde 18 yaşında bir kadın olduğu saptanmıştır. 19-29 yaş aralığına baktığımızda ise %85'inin bakar olduğu görülmektedir. İlçede biri 18 diğeri 23 yaşında iki resmi evlilik dışında 7-29 yaş aralığındakilerin tamamının bekâr olduğunu görmekteyiz. Bu da ilçede bekâr kişilerce gerçekleşen intiharların evlilere göre daha fazla olduğunu göstermektedir. İlçede ayrıca alınan veriler neticesinde 73 yaşındaki bir kadının intihar ettiği belirtilmiştir. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi bu yaş aralıklarında meydana gelen intiharların daha çok ağır hastalıklar nedeni ile gerçekleşmektedir.

Tablo 3.72. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri

İntihar Yöntemleri	Sayı	Yüzde (%)
Ası Yöntemi	13	56,53
Ateşli Silah Kullanımı	10	43,47
Toplam	23	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.72 ilçede gerçekleşen intihar vakalarında kullanılan yöntemleri göstermektedir. Buna göre ilçede ilk sırada kullanılan yöntemin diğer tüm kırsal alanlarda, bölgede ve ülke genelinde olduğu gibi ası yöntemi olduğu görülmektedir. İkinci sırada ise %43 oranla ateşli silah yöntemi gelmektedir. Diğer kırsal alanlarla karşılaştığımızda ası yönteminin en fazla Korkut kırsalında meydana geldiği görülmüştür. Ası ve ateşli silah kullanımı dışında başka bir yöntemin kullanılmaması kesin ölme isteği ile ilişkilendirilmiştir.

Tablo 3.73. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Cinsiyet Durumu

İntihar Yöntemleri	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Ası Yöntemi	13	5	8	38,46	61,54
Ateşli Silah Kullanımı	10	4	6	40	60
Toplam	23				

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.73 Korkut kırsalında meydana gelen intihar yöntemleri ile cinsiyet durumlarını göstermektedir. Buna göre kadınların ası yöntemindeki intihar oranı %61,5 iken, ateşli silah kullanımındaki oranlarının ise %60 olduğu görülmektedir. TÜİK'in Doğu Anadolu Bölgesi için verdiği istatistiklerde kadınların ası yöntemindeki oranı %41 iken, ateşli silah kullanımındaki oranının ise yaklaşık olarak %33 olduğu görülmüştür. Ülke geneli verilere baktığımızda ası yönteminin %28 oranla, ateşli silah kullanımının ise yaklaşık olarak %16 oranla kadınlar tarafından kullanıldığı saptanmıştır. (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). Korkut kırsalını bölge ve ülke verileri ile karşılaştığımızda kadınların ası ve ateşli silah kullanımının hem bölge hem de ülke oranlarının üzerinde olduğu, bölgedeki kadın oranlarının ise ülke genelindeki oranların üzerinde olduğu saptanmıştır.

Tablo 3.74. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri ve Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Toplam Sayı	Ateşli Silah	Ası
7-18	10	4	6
19-29	7	5	2
30-44	3	-	3
45-64	2	1	1
65+	1	-	1
Toplam	23		

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.74’te ilçede gerçekleşen intihar yöntemleri ve yaş aralıkları verilmiştir. Buna göre ilçede gerçekleşen 7-18 yaş aralığındaki kişilerin kullandıkları yöntemin daha çok ası olduğu, 19-29 yaş aralığının ise %71 oran ile ateşli silah kullandıkları görülmektedir. Yaş aralığının artması ile birlikte ası yönteminin daha fazla kullanıldığı da tablodaki verilerden anlaşılmaktadır. TÜİK’in ülke geneli verdiği istatistiklere göre 7-18 yaş aralığındaki kişilerin en çok kullandığı yöntemin ası olduğu, yaş aralığının artması ile birlikte ateşli silah yöntemine geçildiği belirtilmiştir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>).

Tablo 3.75. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntiharlarda Meslek Durumları

Meslekler	Sayı	Yüzde (%)
Ev Hanımı	11	47,82
Çiftçi	4	17,39
Serbest	2	8,69
Öğrenci	2	8,69
Memur	1	4,34
İşçi	1	4,34
Emekli	1	4,34
İşsiz	1	4,34
Toplam	23	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.75. Korkut ilçesinde intihar eden kişilerin meslek durumlarını göstermektedir. İlçede gerçekleşen intiharların neredeyse yarısı ev hanımları tarafından gerçekleşmiştir. Ev hanımlarının %73'ünün ise bekâr olduğu bilinmektedir. İlçede ikinci sırada gerçekleşen intiharların ise çiftçiler tarafından gerçekleştiği görülmektedir. Tutulan raporlar neticesinde intihar eden 4 çiftçiden 3'ünün 22 yaş altı ve bekâr olduğu saptanmıştır.

Tablo 3.76. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri

İntihar Nedenleri	SAYI	YÜZDE
Diğer Nedenler	19	82,60
Ruhsal/Psikolojik Rahatsızlıklar	3	13,04
Aile İçi Sorunlar ve Geçimsizlik	1	4,36
Toplam	23	100

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.76'ya göre Korkut ilçesinde meydana gelen intiharların yaklaşık olarak %83'ü belirtilmeyen veya diğer nedenler olarak kayıtlara geçmiştir. İkinci sırada %13 oran ile ruhsal/psikolojik nedenler ve son olarak %4 oran ile aile içi sorunlar ve geçimsizlik gelmektedir. TÜİK'in bölge istatistiklerine baktığımızda ilk sırada yaklaşık olarak %60 oran ile bilinmeyen nedenler, ikinci sırada %13 oran ile ruhsal/psikolojik ve fiziksel hastalıklar yer almaktadır. Diğerlerinin ise sırası ile aile geçimsizliği ve çatışma, ekonomik nedenler ve hissi ilişkiler olduğu görülmektedir. Ülke geneli verilerde ise ilk sırada yaklaşık olarak %47 oran ile bilinmeyen nedenler, ikinci sırada %20 oran ile psikolojik ve fiziksel hastalıklar gelmektedir. Yine diğer nedenlerin de sırası ile ekonomik, ailevi sorunlar ve hissi ilişkiler olduğu bilinmektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>). İlçeyi bölge ve ülke istatistikleri ile karşılaştırdığımızda bilinmeyen nedenler ile ruhsal fiziksel hastalık oranlarının paralel olduğunu, diğer nedenlerin sıralamasında ise değişikliklerin yaşanabildiğini ifade edebiliriz.

Tablo 3.77. Korkut İlçesine Bağlı Belde ve Köylerde Meydana Gelen İntihar Nedenleri ve Cinsiyet Durumu

İntihar Yöntemleri	Toplam Sayı	Sayı		Yüzde (%)	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Diğer Nedenler	19	7	12	36,84	63,16
Ruhsal/Psikolojik Rahatsızlıklar	3	1	2	33,33	66,67
Aile İçi Sorunlar ve Geçimsizlik	1	1	-	100	-
Toplam	23				

Kaynak: Korkut İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.77’de intihar nedenlerinin cinsiyete göre dağılımı verilmiştir. İlçede %82 oranında gerçekleşen ve bilinmeyen nedenler olarak kayıtlara geçen intiharların %63’ü kadınlar tarafından gerçekleşmiştir. Ruhsal/psikolojik rahatsızlıklardan 2 kadın, aile içi sorunlar ve geçimsizlikten 1 erkek intiharın gerçekleştiği görülmektedir. Doğu Anadolu Bölgesi istatistiklerinde aile içi sorunlar ve geçimsizlikten %52 oranında kadın intiharlarının gerçekleştiği, ruhsal ve fiziksel rahatsızlıklardan yaklaşık olarak %67 oranında da erkek intiharların gerçekleştiği bilinmektedir. Ülke istatistiklerinde ise aile içi sorunlar ve geçimsizlikten %61 oranında erkek intiharlarının, ruhsal ve fiziksel rahatsızlıklardan da yaklaşık olarak %68 oranında erkek intiharlarının gerçekleştiği bilinmektedir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>).

Bölge ve ülke istatistikleri karşılaştırdığımızda ailevi herhangi bir problemde kadınların intihar oranının bölgede daha fazla olduğunu, ruhsal ve fiziksel bir hastalıkta ise erkeklerin hem bölge hem de ülke genelinde kadınlardan daha fazla intihar eğilimi gösterdikleri anlaşılmaktadır. Ataerki yapılarında erkeklerin fiziksel veya ruhsal bir rahatsızlığının olması kişinin hem aile bireyleri arasında hem de sosyal çevrelerinde zayıf görülmesine neden olabilmektedir. Dolayısıyla yörede fiziksel veya ruhsal rahatsızlıklardan dolayı gerçekleşen intihar vakalarının bu zafiyeti ortadan kaldırma düşüncesi ile meydana geldiği düşünülmektedir. Ayrıca kadınların bir kısmının aile içi sorunlar, geçimsizlik ve şiddetten dolayı psikolojik sıkıntı yaşadıkları ve bunun neticesinde intihar eğilimleri gösterdikleri de söylenebilmektedir

3.8. KIRSAL ALAN VERİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Kırsal alanda meydana gelen intiharlar 2005 ile 2019 yıllarını kapsamaktadır. Veriler İl Jandarma Komutanlığından alınarak demografik bilgiler çıkartılmış ve farklı alanlarda tablolar oluşturularak karşılaştırma yapılmıştır. Buna göre merkeze bağlı belde ve köylerde 53, Bulanık ilçesine bağlı belde ve köylerde 57, Malazgirt ilçesine bağlı belde ve köylerde 37, Varto ilçesine bağlı belde ve köylerde 30, Hasköy ilçesine bağlı belde ve köylerde 19 ve son olarak Korkut ilçesine bağlı belde ve köylerde 23 intihar vakası gerçekleşmiştir.

Tablo 3.78. Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntiharların Cinsiyet Üzerinden Karşılaştırılması

Cinsiyet Durumu	Merkez Belde ve Köyleri	Bulanık Belde ve Köyleri	Malazgirt Belde ve Köyleri	Varto Belde ve Köyleri	Hasköy Belde ve Köyleri	Korkut Belde ve Köyleri
Erkek	29	21	17	20	5	9
Kadın	24	36	20	10	14	14

Kaynak: İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.78'e göre kırsal alanda toplamda 101 erkek intihar vakası meydana gelmiştir. Kırsal alanlar arasında karşılaştırma yapıldığında erkeklerin en fazla intihar ettiği yerin yaklaşık olarak %29 oranla merkez kırsalı olduğu, ikinci sırada ise %21 dolaylarında Bulanık kırsalının geldiği görülmektedir. Kadınların en fazla intihar ettiği ilçelere baktığımızda, ilk sırada %30,5 ile Bulanık kırsalı, ikinci sırada %20 oranla merkez kırsalının geldiği görülmektedir. Durkheim, modernleşme ile birlikte kentlerde yaşayan erkeklerin dış dünyaya karşı korunma katsayılarının kadınlara göre daha az olduğunu ifade etmiştir. Kent merkezine yakın belde ve köylerde yaşayan kişilerin de kent merkezindeki kişiler ile aynı davranış ve yaşam koşullarına sahip olduğunu ifade edebiliriz. Bundan dolayı merkez belde ve köylerdeki erkek intihar oranlarının, kent merkezindeki erkek intihar oranlarına yakın bir seyir izlediğini görmekteyiz.

Tablo 3.79. Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntiharların Medeni Durum Üzerinden Karşılaştırılması

Medeni Durum	Merkez Belde ve Köyleri	Bulanık Belde ve Köyleri	Malazgirt Belde ve Köyleri	Varto Belde ve Köyleri	Hasköy Belde ve Köyleri	Korkut Belde ve Köyleri
Evli	14	14	8	10	5	6
Bekâr	39	43	29	20	14	17

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.79 kırsal alanlarda meydana gelen intiharlarda medeni durumları göstermektedir. Buna göre evli kişilerce gerçekleşen 57 intihar vakasında ilk sırayı %24,5 oran ile merkez kırsalı ile Bulanık kırsalı alırken, ikinci sırada %17,5 ile Varto kırsalı gelmektedir. Bekâr kişiler tarafından gerçekleşen 162 intihar vakasında ise ilk sırayı %26,5 ile Bulanık kırsalı, ikinci sırayı ise %24 oranla merkez kırsalının aldığı saptanmıştır.

Tablo 3.80. Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntiharların Yaş Aralığı Üzerinden Karşılaştırılması

Yaş Aralıkları	Merkez Belde ve Köyleri	Bulanık Belde ve Köyleri	Malazgirt Belde ve Köyleri	Varto Belde ve Köyleri	Hasköy Belde ve Köyleri	Korkut Belde ve Köyleri
7-18	29	24	18	8	6	10
19-29	13	21	12	13	11	7
30-44	5	10	5	3	1	3
45-64	5	1	2	3	1	2
65+	1	1	-	3	-	1

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.80'e göre 7-18yaş aralığında meydana gelen 95intihar vakasında ilk sırayı %30,5 oran ile merkez kırsalı alırken, ikinci sırada %25 oran ile Bulanık kırsalının geldiği görülmektedir. Orta yaştaki (30-64) kişilerce gerçekleşen 41 intihar vakasında ilk sırayı ilk sırayı %26 oran ile Bulanık kırsalı alırken, ikinci sırayı da aynı

şekilde %23 oranla merkez kırsalı almaktadır. 65 yaş ve üzeri meydana gelen 6 intihar vakasında ise ilk sırayı %50 oran ile Varto kırsalı, ikinci sırada %16,5 ile merkez, Bulanık ve Korkut kırsalının geldiği saptanmıştır.

Tablo 3.81. Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntihar Yöntemlerinin Karşılaştırılması

İntihar Yöntemleri	Merkez Belde ve Köyleri	Bulanık Belde ve Köyleri	Malazgirt Belde ve Köyleri	Varto Belde ve Köyleri	Hasköy Belde ve Köyleri	Korkut Belde ve Köyleri
Ası	28	28	19	18	10	13
Ateşli Silah	21	26	16	12	9	10
Kimyasal İlaç	2	2	2	-	-	-
Araç Önüne Atlama	2	-	-	-	-	-
Suya Atlama	-	1	-	-	-	-

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.81’de kırsal alanlarda meydana gelen intihar yöntemleri gösterilmektedir. Ası yöntemi ile gerçekleşen 116 intihar vakasında ilk sırayı %24 oran ile Bulanık ve merkez kırsalı alırken, ikinci sırada %16 oran ile Malazgirt kırsalı gelmektedir. Ateşli silah yöntemi ile meydana gelen 94 intihar vakasında ise ilk sırada yine %27,5 ile Bulanık, ikinci sırada %22 oran ile merkez kırsalının geldiği saptanmıştır. Kimyasal ilaç kullanımı, araç önüne atlama ve diğer yöntemlerin genellikle merkez kırsalında gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 3.82. Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntiharların Meslek Durumları Üzerinden Karşılaştırılması

Meslek Durumları	Merkez Belde ve Köyleri	Bulanık Belde ve Köyleri	Malazgirt Belde ve Köyleri	Varto Belde ve Köyleri	Hasköy Belde ve Köyleri	Korkut Belde ve Köyleri
Ev Hanımı	20	30	18	8	14	11
Öğrenci	12	10	6	8	1	2
Çiftçi	10	9	7	5	-	4
Serbest	6	2	4	4	3	2
İşsiz	2	4	-	-	-	1
İşçi	2	-	-	1	-	1
Çoban	1	1	1	2	-	-
Memur	-	1	-	1	1	1
Muhtar	-	-	1	-	-	-
Emekli	-	-	-	1	-	1

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3. 82'ye göre ev hanımlarının en fazla intihar ettiği yerlere baktığımızda ilk sırayı %30'a yakın oran ile Bulanık, ikinci sırayı %20'ye yakın oran ile merkez kırsalı ve diğer sıralamayı da %18'e yakın oran ile Malazgirt kırsalı takip etmektedir. Kırsal alanlarda öğrenciler tarafından gerçekleşen 39 intihar vakasında ilk sırayı %30 oran ile merkez kırsalı, ikinci sırayı da %25 oran ile Bulanık kırsalı almaktadır. İşsiz kişilerce meydana gelen intiharlardan 4'ü Bulanık, diğer ikisi ise merkez kırsalında gerçekleşmiştir. Bulanık kırsalında gerçekleşen bu 4 intihardan 2'sinin jandarma raporları sonucu akli melekelerinin olmayışı nedenine bağlanmıştır. Dolayısıyla kırsal alanlarda 5 kişinin işsizlikten dolayı intihar ettiği bilinmektedir.

Tablo 3.83. Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntihar Nedenlerinin Karşılaştırılması

İntihar Nedenleri	Merkez Belde ve Köyler	Bulanık Belde ve Köyleri	Malazgirt Belde ve Köyleri	Varto Belde ve Köyleri	Hasköy Belde ve Köyleri	Korkut Belde ve Köyleri
Diğer Nedenler	40	35	26	19	15	19
Aile İçi Şiddet ve Çatışma	1	4	2	-	1	-
Fiziki Rahatsızlıklar	2	4	-	2	-	-
Ruhsal/Psikolojik Rahatsızlıklar	6	4	1	7	1	3
Ekonomik Nedenler	-	3	2	-	-	-
Aile İçi Sorunlar ve Geçimsizlik	1	3	3	2	2	1
Aile Yakınının Vefatı	-	2	-	-	-	-
Terkedilme veya Ayrılma	1	2	1	-	-	-
Hissi Duygular veya İstedığı Kişi ile Evlenememe	2	-	2	-	-	-

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3. 82'ye göre ailevi nedenlerden dolayı meydana gelen intiharlarda ilk sırayı yaklaşık olarak %41 oranla Bulanık kırsalı, ikinci sırayı da %22 oranla Malazgirt kırsalı almaktadır. Hastalıklardan (fiziksel/ruhsal) kaynaklı meydana gelen 30 intihar vakasında ilk sırada %30 oran ile Varto kırsalı, ikinci sırada ise %26,5 oran ile Bulanık ve merkez kırsalı gelmektedir. Ekonomik nedenlerden kaynaklı 5 intihar vakasında ise ilk sırayı %60 oran ile Bulanık kırsalı alırken, ikinci sırada %40 oran ile Malazgirt kırsalının geldiği saptanmıştır.

Tablo 3.84. Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntiharların Yıllar Üzerinden Karşılaştırılması

Yıllar	Merkez Belde ve Köyleri	Bulanık Belde ve Köyleri	Malazgirt Belde ve Köyleri	Varto Belde ve Köyleri	Hasköy Belde ve Köyleri	Korkut Belde ve Köyleri
2005	4	3	2	1	2	-
2006	4	6	2	1	1	3
2007	-	5	2	1	3	1
2008	1	2	3	-	1	4
2009	3	4	4	1	-	2
2010	6	2	1	3	-	3
2011	6	9	5	1	1	-
2012	4	4	3	2	2	-
2013	2	3	2	2	1	1
2014	1	3	4	3	1	1
2015	3	4	2	1	2	-
2016	4	4	3	4	4	-
2017	6	1	1	2	-	3
2018	5	3	3	3	-	1
2019	4	4	-	5	1	4

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı (2005-2019).

Tablo 3.84'te meydana gelen intiharların yıllara göre dağılımı verilmiştir. Buna göre 22 kişinin intiharı ile sonuçlanan 2011 yılı ilk sırada yer alırken, ikinci sırada 19 kişinin intiharı ile sonuçlanan 2016 yılı gelmektedir. 2011 yılında gerçekleşen 22 intihar vakasında Bulanık kırsalı %40 oran ile ilk sırada iken, İkinci sırayı %27 oran ile merkez kırsalı almaktadır. En az yaşandığı yıl ise 11 kişinin intiharı ile sonuçlanan 2008 ve 2013 yıllarıdır. 2008 yılında gerçekleşen 11 intihar vakasında ilk sırayı %36 oran ile Korkut kırsalı, ikinci sırayı %27 oran ile Malazgirt kırsalı almaktadır. Genel olarak bakıldığında yıllar arasında düzensiz bir artış ve azalışın olduğu anlaşılmaktadır.

3.9. MUŞ İL MERKEZİ İLE KIRSAL ALAN VERİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

İl emniyet Müdürlüğü ile İl jandarma Komutanlığından alınan ve 2005-2019 yıllarını kapsayan zaman dilimlerinde kırsal alanlarda toplamda 219 intihar vakası, il merkezinde ise aynı yıl aralıklarında 48 adet intihar olayı meydana gelmiştir. Kırsal alanlarda meydana gelen intiharların kent merkezindeki intiharların 4 katı olduğu görülmektedir.

3.85. Muş İl Merkezi ile Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntiharların Cinsiyet Üzerinden Karşılaştırılması

Cinsiyet Durumu	İl Merkezi	Kırsal Alan
Erkek	27	101
Kadın	21	118

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı, İl Emniyet Müdürlüğü (2005-2019).

Tablo 3.85’ te görüldüğü üzere kent merkezinde 27 intihar vakası ile erkekler ilk sırada yer alırken, kırsal alanlarda gerçekleşen 118 intihar vakası ile kadınların erkeklerden daha fazla intihar ettiği saptanmıştır. Şehir merkezinde erkeklerini intihar oranı %56 iken, kırsal alanlarda bu oranın %46 olduğu görülmektedir. Muş il merkezi ile kırsal alanlarda meydana gelen 128 erkek intiharında ilk sırayı yaklaşık olarak %79 oran ile kırsal alanlar almaktadır. Yine şehir merkezi ile kırsal alanlarda meydana gelen 139 kadın intiharında da ilk sırada yaklaşık olarak %85 oran ile kırsal alanlar gelmektedir.

3.86. Muş İl Merkezi ile Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntiharların Medeni Durum Üzerinden Karşılaştırılması

Medeni Durum	İl Merkezi	Kırsal Alan
Evli	21	57
Bekâr	27	162

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı, İl Emniyet Müdürlüğü (2005-2019).

Tablo 3.86. şehir merkezi ile kırsal alanlarda meydana gelen intiharlarda medeni durumları göstermektedir. Buna göre il merkezi ile kırsal alanlarda bekârların gerçekleştirdiği intiharların evlilere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Şehir merkezi ile kırsal alanlarda evli kişilerce gerçekleşen 78 intihar vakasında ilk sırayı %73 oranla kırsal alanlar almaktadır. Yine şehir merkezi ile kırsal alanlarda bekâr kişilerce gerçekleşen 189 intihar vakasında ilk sırada %85 oran ile kırsal alanlar gelmektedir. Dolayısıyla hem bekârların hem de evlilerin kırsal alanlarda gerçekleştirdiği intihar sayılarının şehir merkezindekilere göre daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

3.87. Muş İl Merkezi ile Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntiharların Yaş Aralığı Üzerinden Karşılaştırılması

Yaş Aralığı	İl Merkezi	Kırsal Alan
7-18	18	95
19-29	16	77
30+	14	47

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı, İl Emniyet Müdürlüğü (2005-2019).

Tablo 3.87 şehir merkezi ile kırsal alanlarda meydana gelen intiharlarda yaş aralığını göstermektedir. Buna göre hem şehir merkezinde hem de kırsal alanlarda 7-18 yaş aralığındaki intihar sayıları diğer yaş gruplarına göre daha fazla meydana gelmiştir. Şehir merkezi ile kırsal alanları karşılaştırdığımızda 7-18 yaş aralığında meydana gelen 113 intihar vakasında kırsal alanın oranı %84, 19-29 yaş aralığında meydana gelen 93 intihar vakasında %82,5 ve son olarak 30 yaş üzerinde meydana gelen 61 intihar vakasında kırsal alanın oranı %77 olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaş aralığının artması ile birlikte kırsal alan oranlarının düştüğü gözlemlenmiştir.

3.88. Muş İl Merkezi ile Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntihar Yöntemlerinin Karşılaştırılması

İntihar Yöntemleri	İl Merkezi	Kırsal Alan
Ası Yöntemi	26	116
Ateşli Silah Kullanımı	19	94
Yüksekten Atlama	3	-
Suya Atlama	-	1
Araç Önüne Atlama	-	2
Kimyasal İlaç Kullanımı	-	6

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı, İl Emniyet Müdürlüğü (2005-2019).

Tablo 3.88'e göre hem şehir merkezinde hem de kırsal alanlarda en çok kullanılan intihar yöntemi sırası ile ası ve ateşli silahlardır. Şehir merkezindeki ası yöntemi tüm intihar yöntemlerinin %54'üne denk gelirken, kırsal alanlarda meydana gelen ası yöntemi tüm intihar yöntemlerinin yaklaşık olarak %53'üne tekabül etmektedir. Yine ateşli silah yönteminin şehir merkezindeki oranı %40 civarında iken, kırsal alanda bu oranın %42 olduğu saptanmıştır. Yüksekten atlama dışındaki diğer intihar yöntemlerinin ise sadece kırsal alanlarda meydana geldiğini görmekteyiz. Ası ve ateşli silah yöntemleri ile gerçekleşen intiharların il merkezine oranla kırsal alanlarda daha fazla gerçekleştiği saptanmıştır.

Tablo 3.89. Muş İl Merkezi ile Kırsal Alanlarda Meydana Gelen İntiharların Meslek Durumları Üzerinden Karşılaştırılması

Meslek Durumları	İl Merkezi	Kırsal Alan
Ev Hanımı	13	101
Öğrenci	2	39
İşsiz	15	7
İşçi	10	4
Memur	6	4
Emekli	2	2

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı, İl Emniyet Müdürlüğü (2005-2019).

Tablo 3.89’da şehir merkezi ile kırsal alanlarda meydana gelen intiharlarda meslek durumları verilmiştir. Kırsal alanlarda bu meslekler dışında muhtar, çoban, çiftçi ve serbest meslekler de bulunmaktadır ancak şehir merkezinde bu meslek gruplarına ait verilerin bulunmayışı sadece bu mesleklerde karşılaştırma yapmamıza neden olmuştur. Buna göre kırsal alanlarda intiharın en çok ev hanımları arasında meydana geldiği bilinirken, şehir merkezinde ise ilk sıranın işsizlerde olduğu görülmektedir. Burada işsizliğin kırsal alanlarda önemli bir intihar sebebi olarak görülmediğini anlamaktayız. Nitekim kırsal alanlar, farklı geçim kaynaklarının (tarım, hayvancılık vb.) yoğun olduğu yerleşim yerlerdir. Tabloda göze çarpan bir diğer fark ise öğrenci intiharlarında meydana gelmiştir. Kırsal alanlarda neredeyse tüm intiharların %18’ine denk gelen bu intiharların şehir merkezinde %4 olduğu görülmektedir. Genel olarak bakıldığında, il merkezine oranla kırsal alanda ev hanımı ve öğrencilerin daha fazla intihar ettiği gözlemlenirken, kırsal alana oranla il merkezinde ise işsiz, işçi ve memurun daha fazla intihar ettiği görülmektedir. Son olarak tabloya göre çalışan kesimin şehir merkezinde daha çok intihar ettiği dolayısıyla daha fazla intihar eğilimlerinin olduğu saptanmıştır. Şehir merkezindeki yoğun çalışma temposu, iş yerleri ve dış dünyadaki psikolojik etmenler ya da geçim sıkıntısı bu eğilimi arttıran nedenler olarak yorumlanabilmektedir.

3.10. MUŞ İLİ BÖLGE VE ÜLKE VERİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Muş il merkezinde 2005-2019 yıllarını kapsayan 48 intihar vakası, kırsal alanlarda yine aynı dönemleri kapsamak üzere 219 intihar vakası gerçekleşmiştir. Muş ilinde toplamda 267 intihar vakası yaşanırken, Doğu Anadolu Bölgesinde aynı yıl aralıklarında 3.983 intihar vakası, ülke genelinde ise 2005-2019 yılları arasında toplamda 45.712 intihar vakası meydana gelmiştir.

Tablo 3.90. Muş İli, Bölge ve Ülke Genelinde Meydana Gelen İntiharlarda Cinsiyet Durumu

Cinsiyet	Muş İli	Doğu Anadolu B.	Ülke Geneli
Erkek	128	2.395	32.809
Kadın	139	1.588	12.903
Toplam	267	3.983	45.712

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı, Muş İl Emniyet Müdürlüğü, TÜİK (2005-2019).

Tablo 3.90'a göre Muş ilinde gerçekleşen tüm intiharlarda erkeklerin oranı %47 iken, bölgede %60 ve son olarak ülke genelinde ise bu oranın %72 dolaylarında olduğu görülmektedir. Buna göre erkeklerin ülke geneli verilerde daha fazla intihar ettiği, bölge ve Muş iline doğru gidildikçe intihar oranlarının düştüğü gözlemlenmektedir. Kadınların ise Muş ilindeki intihar oranlarının erkeklere göre %6 oranında daha fazla olduğu, bölge ve ülke geneli hesaplandığında bu oranın düştüğü gözlemlenmiştir.

Tablo 3.91 Muş İli, Bölge ve Ülke Genelinde Meydana Gelen İntiharlarda Yaş Aralığı

Yaş Aralığı	Muş İli	Doğu Anadolu B.	Ülke Geneli
7-18	113	1.166	6.644
19-30	93	1.153	10.470
30+	61	1.664	28.598
Toplam	267	3.983	45.712

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı, Muş İl Emniyet Müdürlüğü, TÜİK (2005-2019).

Tablo 3.92'ye göre Muş ilinde 7-18 yaş aralığındaki intiharlar toplam intiharların %42'sini oluştururken, bölgedeki oranın %29, ülke geneli oranın ise %14,5 olduğu görülmektedir. Buradan Muş ilinde 7-18 yaş aralığındaki intiharların bölge ve ülke geneli oranlardan daha fazla olduğunu görmekteyiz. 19-30 yaş aralığına baktığımızda da intihar

oranlarının bölge ve ülke geneline doğru ilerledikçe düştüğü ifade edilebilmektedir. Son olarak 30 yaş ve üzerinde meydana gelen intiharlarda Muş ili %22 oranına sahip iken bölgenin %41 olduğu, ülke genelinin ise %62 oranına sahip olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla yaş aralığının artması ile birlikte Muş ilinde intihar oranları düşerken bölge ve ülke geneli verilerde bu oranların yükseldiğini ifade edebiliriz.

Tablo 3.92. Muş İli, Bölge ve Ülke Genelinde Meydana Gelen İntihar Yöntemleri

İntihar Yöntemleri	Muş İli	Doğu Anadolu B.	Ülke Geneli
Ası	142	2.022	22.172
Ateşli Silah	113	1.307	12.016
Kimyasal Madde	6	230	3.578
Yüksekten Atlama	3	197	4.677
Araç Önüne Atlama	2	3	212
Suya Atlama	1	46	822
Diğer	-	178	2.235
Toplam	267	3.983	45.712

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı, Muş İl Emniyet Müdürlüğü, TÜİK (2005-2019).

Tablo 3.93'e göre Muş ili, bölge ve ülke genelinde en çok kullanılan iki yöntemin ası ve ateşli silahlar olduğu saptanmıştır. Muş ilinde erkeklerin ası yöntemi oranı %49 iken, ateşli silah yöntemini kullanma oranı %47 dolaylarında olduğu görülmektedir. Doğu Anadolu bölgesinde erkeklerin kadınlara göre ası yöntemi oranı %59, ateşli silah yöntemi oranının ise yine kadınlara göre %66 olduğu saptanmıştır. Son olarak ülke genelinde erkeklerin ası yöntemini kullanma oranı %72 iken, ateşli silah kullanma oranı %83 olarak gözlemlenmiştir. Dolayısıyla Muş ilinden bölge ve ülke geneline doğru gittikçe ası ve ateşli silah yönteminin erkeklerce daha fazla uygulandığı görülmektedir. Kadınların Muş ilindeki ateşli silah yöntemi oranı, hem bölge hem de ülke geneli oranlarının üzerinde bir

seyir izlemektedir. Ası ve ateşli silah yöntemi dışında kullanılan yöntemlerin Muş ilinden bölge ve ülke geneline doğru oransal bir artış gösterdiği saptanmıştır.

Tablo 3.93. Muş İli, Bölge ve Ülke Geneline Meydana Gelen İntihar Nedenleri

İntihar Nedenleri	Muş İli	Doğu Anadolu B.	Ülke Geneli
Diğerleri	203	2.783	26.109
Ruhsal/Fiziksel Hastalıklar	29	527	9.226
Ailevi Nedenler	22	334	3.941
Ekonomik Nedenler	5	202	4.608
Hissi Duygular	8	137	1.828
Toplam	267	3.983	45.712

Kaynak: Muş İl Jandarma Komutanlığı, Muş İl Emniyet Müdürlüğü, TÜİK (2005-2019).

Tablo 3.93'e göre ruhsal/psikolojik rahatsızlıklar, Muş ili, bölge ve ülke geneli verilerde ikinci intihar nedeni olarak saptanmıştır. Muş ilinde bu hastalıklardan kaynaklı intiharlarda erkeklerin oranı %62, bölgenin erkek oranı %66 iken, ülke geneli oranın ise %67 dolaylarında olduğu görülmektedir. Ailevi nedenlerden kaynaklanan kadın intiharlarının Muş ili ve bölgede daha fazla olduğu görülmektedir. Muş ili için bu oran %68 iken, bölgede %52 olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülke geneli verilerde ise erkeklerin %62 oranla ailevi nedenlerden dolayı intihar ettiği saptanmıştır. Ticari başarısızlık, işsizlik gibi ekonomik nedenli intiharlara baktığımızda ise, ülke genelinin %10 ile ilk sırada olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Modernleşme ile birlikte insan ilişkilerinin niteliğinde bazı değişimler meydana gelmiştir. Geleneksel toplum, aidiyet duygularını güçlendirmiş olmasına rağmen, bireyin duygu ve düşüncelerinin kontrol altına alınmasına neden olmuştur. İntihar olaylarının da geleneksel ve modern dönem aralıklarında farklı oluşumlarla karşımıza çıktığını ifade edebiliriz. Kırsal kesimlerde ve modern kent merkezlerinde meydana gelen intihar hadiselerinin farklı sosyo-kültürel özellikler taşıdığı görülmektedir. Çalışma bu kapsamda kent merkezi ile kırsal alanlarda gerçekleşen intihar vakalarının hangi koşullar altında gerçekleştiğini konu almıştır.

Çalışmada, Muş il merkezinde 2005-2019 yılları arasında meydana gelen intihar vakalarının sosyo-demografik açıdan analizi yapılmıştır. Buna göre kent merkezinde meydana gelen 48 intihar vakasının %56'sının erkekler tarafından gerçekleştiği görülmüştür. İntihar eden erkeklerin %33'ünün 7-18 yaşlarında olduğu tespit edilmiştir. Tutulan raporlar neticesinde bu yaş aralığındaki erkeklerin intihar etmeleri psikolojik nedenler ile ilişkilendirilirken, kadınların ise daha çok ailevi sorunlar, şiddet ve hissi duygulardan kaynaklı intihar ettikleri belirtilmiştir. Erkeklerde yaş aralığının artması ile birlikte intihar oranları değişmezken, kadınlarda yaşın artması ile birlikte intihar oranlarında bir azalmanın olduğu gözlemlenmiştir. Evlenme ve çocuk sahibi olmanın kadınlarda intihar eğilimlerinin azalmasına neden olduğu düşünülmektedir. .

İl merkezinde gerçekleşen intihar vakalarının medeni durum açısından incelemesi yapıldığında, bekârların evlilere göre %6 daha fazla intihar ettiği görülmektedir. Modernleşmenin bireyselleştiren ve yabancılaştıran uygulamaları neticesinde aile birlikteliklerinin azalması veya evliliklerin ertelenmesi, intihar eğilimlerini arttırıcı nedenler arasında görülebilmektedir. İl merkezinde gerçekleşen evlilikleri kırsal alanlarla karşılaştırdığımızda, isteğe dayalı evliliklerin daha fazla olduğu düşünülmektedir.

İntihar vakalarında kullanılan yöntemlerin çoğunluğunun ası yöntemi olduğu görülmektedir. Erkek ve kadınlar arasındaki karşılaştırmaya bakıldığında hem ası yönteminin hem de ateşli silah kullanımının erkekler tarafından daha çok kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ateşli silahlar, il ve bölge şartlarının yanında kültürel etmenler göz önüne alındığında erkekler tarafından daha kolay ulaşılabilir olduğunu ve dolayısıyla kullanılacak yöntemin belirlenmesinde önemli bir etken olduğunu göstermektedir.

Mesleki durumları incelediğimizde il merkezinde yaşanan intihar hadiselerinin %31'inin işsizler tarafından meydana geldiği görülmüştür. Ekonominin temel mekânlarını oluşturan kent merkezlerindeki her türlü rekabet, işsizlerde büyük bir gerilim yaratabilmektedir. Muş il merkezinde yaşayan birçok işsiz bakmakla yükümlü olduğu aile bireyleri, çevresel faktörlerin baskısı ve yaşam kalitesinin toplumun gerisinde olması, bazı psikolojik rahatsızlıkları beraberinde getirmektedir. Ayrıca bu kesimi oluşturan kişilerin suç işlemeye daha meyilli oldukları bilinmektedir. İşsizler arasında meydana gelen intiharların %60'ı erkekler tarafından gerçekleşmiştir. Ataerkil yapının varlığını sürdürdüğü bölgede kadınların istihdam edilme konusunda erkeklere göre düşük taleplerinin olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla işsizliğin il merkezinde özellikle de erkekler arasında intihar eğilimlerini arttıran sebepler arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Eğitim ile ilgili veriler incelendiğinde Muş il merkezinde gerçekleşen intihar vakalarının çoğunluğunun ilkököl öğrenimine sahip kişilerce meydana geldiği, öğrenim durumunun artması ile birlikte intihar oranlarının düştüğü gözlemlenmiştir. Özellikle kadınlarda öğrenim durumunun artması ile birlikte intihar oranlarında hızlı bir azalma yaşanırken, erkeklerde sabit bir düşüş yaşanmıştır. Dolayısıyla görülen eğitim-öğretimin intihar risklerini azaltıcı nedenler arasında olduğu saptanmıştır.

Muş il merkezinin kırsal alanlarında gerçekleşen ve 2005-2019 yıllarını kapsayan 219 intihar vakasını değerlendirdiğimizde, il merkezine nazaran kadın intiharlarının %10 daha fazla yaşandığı görülmektedir. Kırsal alanlarda kadınların eğitim seviyesinin düşük olması, kadın ve kız çocuklarına olan baskının gözle görülebilir hale gelmesi ve evliliklerin bir kısmının isteğe dayalı olmaması gibi sebepler intiharda önemli faktörler arasında görülmüştür. Kırsal alanlarda gerçekleşen intiharların büyük çoğunluğunun çocuk ve ergenlik dönemlerinde meydana gelmesi, hem bireysel hem de toplumsal faktörlerin etkili olduğunu göstermektedir. Kırsal alanlarda gerçekleşen intiharların %74'e yakınının bekârlar arasında gerçekleştiği saptanmıştır. Ancak resmi kayıtlarda bekâr olarak gösterilen kişilerin bir kısmının imam nikâhı ile evli oldukları bilinmektedir.

Kırsal alanlarda kullanılan intihar yöntemlerinin de il merkezinde olduğu gibi çoğunlukla ası ve ateşli silahlar olduğu sonucuna varılmıştır. Ateşli silahların kadınlar arasında kullanımının hem yöredeki erkeklere hem de il merkezindeki kadınlara göre

fazla olması, hemen hemen her hanenin evinde silah bulundurması ile ilişkilendirilmiştir. Ateşli silah kullanımının kadınlar ile 7-18 yaş aralığındaki kişilerce kullanımı, rahat temin edilebilir olduğunu göstermektedir. Meslek açısından değerlendirildiğinde kırsal alanlarda ev hanımlarının intihar oranının %46 olduğu görülmüştür. Bunun en büyük sebeplerinin ise aile içi geçimsizlik ve şiddet olduğu saptanmıştır. İkinci sırada yer alan öğrenci intiharlarının ise yine ailevi sorunlar ve şiddetten kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Muş il merkezinde ekonomik nedenli intihar oranı %31 iken, kırsal alanlarda bu oranın %2 olması ekonomik faaliyetler ile ilişkilendirilmiştir. İl merkezinde hizmet ve sanayi sektörlerinin yoğun olduğu bilinirken, kırsal alanlarda birincil ekonomik faaliyet olan tarım ve hayvancılığın tüm aile bireylerince yapılması geçim zorluğu gibi durumların oluşmasının önüne geçmiştir. Aile içi sorunlar, geçimsizlik ve şiddetin ise kırsal alanlarda daha fazla yaşandığını, kadınların ve çocukların bu durumdan daha fazla etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kırsal alan karşılaştırmasında erkeklerin en fazla intihar ettiği yerin %29 oranla merkez kırsalı olduğu, kadınların en fazla intihar ettiği yerin ise %30,5 oran ile Bulanık kırsalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaş aralıklarının karşılaştırılmasına bakıldığında 7-29 yaş aralığında bulunan kişilerin %26 oran ile en fazla Bulanık kırsalında intihar ettiği görülmektedir. Orta yaşta kişiler en fazla intihar ettiği yerin yine %26 oran ile Bulanık kırsalı olduğu, 65 yaş üzerindeki kişilerin en çok intihar ettiği yerin ise %50 oran ile Varto kırsalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlçelerde meydana gelen intihar nedenlerine bakıldığında, ailevi nedenlerden kaynaklı intiharların %41'i Bulanık kırsalında, hastalıklardan kaynaklı intiharların %30'u Varto kırsalında, ekonomik nedenlerden kaynaklı intiharların ise %60'ının Bulanık kırsalında gerçekleştiği saptanmıştır.

Muş il merkezi ile kırsal alanlar arasında bir değerlendirme yaptığımızda, il merkezinde erkeklerin intihar oranlarının %56 olduğu, kırsal alanlardaki erkeklerin intihar oranının ise %46 olduğu saptanmıştır. Yaş gruplarına baktığımızda, 7-18 yaş aralığındaki kişilerin kırsal alanlardaki intihar oranının %43 olduğu, il merkezindeki intihar oranının ise %37,5 olduğu görülmektedir. İntihar yöntemlerine baktığımızda, kırsal alanda ateşli silah yöntemini %55 oran ile kadınların kullandığını, il merkezinde ise %52,5 oran ile erkeklerin kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak meslek durumlarını karşılaştırdığımızda ise, il merkezinde işsizler tarafından gerçekleşen

intiharların oranı %31 ile ilk sırada iken, kırsal alanlarda ev hanımlarının %46 oran ile ilk sırada olduğu görülmüştür.

Muş ili, bölge ve ülke verilerini değerlendirdiğimizde, Muş ilinde kadınların erkeklere nazaran %4 oranında daha fazla intihar ettiği, bölge ve ülke verilerinde ise erkeklerin kadınlardan daha fazla intihar ettiği saptanmıştır. Yaş aralıklarına baktığımızda, Muş ilinde 7-18 yaş aralığındakilerin intihar oranının %42 olduğu, bölge oranının %29, ülke genelinin ise %14 olduğu görülmüştür. Yaş aralıklarını artması ile birlikte bölge ve ülke verilerinin intihar oranlarında artış olduğu gözlemlenmiştir. Nitekim 30 yaş ve üzeri kişilerin Muş ili intihar oranı %22, bölgedeki intihar oranları %41 ve ülke geneli intihar oranlarının %62 olduğu verilerden anlaşılmaktadır. İntihar yöntemleri bakımından hem Muş ili hem de bölge ve ülke geneli veriler, ası yönteminin ilk sırada, ateşli silahların ise ikinci sırada kullanılan yöntemler olduğunu göstermektedir. Muş ilinde Kadınların ateşli silah kullanarak intihar etme oranı %53 iken, bölge verilerinde %43, ülke geneli verilerde ise %16 olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bölge ve ülke geneline nazaran, kadınların Muş ilinde ateşli silahları temin etmede zorluk yaşamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer nedenlerin dışında hem Muş ili hem de bölge ve ülke geneli verilerin, fiziksel/psikolojik hastalıkları ikinci intihar nedeni olarak gösterdiği saptanmıştır. Ailevi nedenlerden kaynaklı intiharlara daha çok Muş ili ve bölgede rastlanırken, ekonomik nedenli intiharların ise ülke genelinde problem teşkil ettiği görülmüştür.

Tüm bu sonuçlar neticesinde intiharların sebepleri ve önlenmesine yönelik kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının yerine getirmesi gereken sorumluluklarının olduğunu ifade etmek gerekir. Kırsal alanlarda daha çok 7-18 yaş aralığında meydana gelen intiharlar için ailelerin konu ile ilgili bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi hem kamu otoriteleri hem de sivil toplum kuruluşlarının öncelikli amaçları arasında yer almalıdır. Yine kırsal alanlarda kadınlar tarafından gerçekleştirilen intiharlarda ateşli silah yönteminin yaygın olması nedeni ile silah denetimlerinin yapılması, kadınların evlilik kurumu ile faydalanacağı bazı hakları için resmi nikâh denetimlerinin kamu otoritelerince yerine getirilmesi gerekmektedir. Hem Muş il merkezinde hem de kırsal alanlarda özellikle de kadınlarda eğitim durumunun yükselmesi ile birlikte intihar oranlarının düştüğü görülmektedir. Bu nedenle asgari eğitim olanaklarının sağlanması ve eğitim-öğretim sürecinin devam etmesi için bazı tedbir ve

teşvik programlarının yapılması gerekmektedir. Bölgenin ve özelde il merkezinin işsizlik problemlerine karşılık istihdam alanları sağlanarak ailelerin ekonomik ihtiyaçlarının giderilmesi gerekmektedir. Ayrıca intihar konusu ile ilgili yapılacak olan çalışmalarda idari birimlerden alınan verilerin yanında, intihar eden kişilerin yakınları ile yapılacak olan görüşme veya anket tarzı saha çalışmaları intiharların nedenleri ve önlenmesine yönelik daha kapsamlı bir projeksiyon sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Ababakr, A.R. (2019). *Modernleşme ve Değer Değişimi: MR. Erbil Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi SBE.
- Adak, N. (2010). "Sosyal Bir Problem Olarak İşsizlik ve Sonuçları". *Hacettepe Üniversitesi Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, Cilt 21, Sayı 2, 105-116.
- Akđin, F.B. (2009). *Türk Modernleşme Sürecinde Din-Toplum İlişkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi SBE.
- Akyıldız, H. (1998). "Bireysel ve Toplumsal Boyutlarıyla Yabancılaşma". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 3, 163-176.
- Altun, F. (2002). *Modernleşme Kuramı: Eleştirel Bir Giriş*. İstanbul: Yöneliş Yayınları.
- Althusser, L. (2000). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. Yusuf Alp ve Mahmut Özışık (çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Aristo (2014). *Nikomakhos'a Etik*. Furkan Akderin (çev.), İstanbul: Say Yayınları.
- Aron, R. (2010). *Sosyolojik Düşüncenin Evreleri*. Korkmaz Alemdar (çev.), İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Arslan, F. (2011). *Wallerstein'in Modern Dünya Sistemi Modeli Açısından Modernleşme Kuramı*. (Yüksek Lisans Tezi). Afyonkocatepe Üniversitesi SBE.
- Arslan, F. ve A. Köse (2019). "Sosyolojik Bir Olgu Olarak İntihar". *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 1, 1-20.
- Atay, T. (2016). *Din Hayattan Çıkar*. İstanbul:İletişim Yayınları.
- Ateş, S. (2020). *Kadın Cinayetleri Muş-Bitlis Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muş Alparslan Üniversitesi SBE.
- Aydın, A. (2019). *Kent Hayatının Sosyal Psikolojik Sorunları: Yabancılaşma Üzerine Bir Analiz*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi SBE.
- Aydoğdu, H. (2004). "Modern Kimlikte Öznenin Ölümü". *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 10, 115-147.
- Baday, Ö.N. (2011). *Modern Kent Mekânlarında Mahallenin Konumu*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi SBE.

- Bauman, Z. (2003). *Modernlik ve Müphemlik*. İsmail Türkmen (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2011). *Postmodern Etik*. Alev Türker (çev.), İstanbul: Ayrıntı yayınları.
- Bauman, Z. (2012). *Küreselleşme*. Abdullah Yılmaz (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2019). *Sosyolojik Düşünmek*. Akın Emre Pilgir (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bayer, A. (2013). "Değişen Toplumsal Yapıda Aile". *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 8, 102-129.
- Berman, M. (2013). *Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor*. Ümit Altuğ ve Bülent Peker (çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bora, T. ve M, Gültekingil (ed.) (2007). *Modernleşme ve Batıcılık*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Boran, T. (2006). *1993-2002 Yılları Arasında Türkiye'deki İntihar Olaylarının Sosyolojik Açısından Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi SBE.
- Camus, A. (2019). *Sisifos Söyleni*. Tahsin Yücel (çev.), İstanbul: Can Yayınları.
- Cevizoğlu, M.H. (2018). *Benlik, İntihar ve Kolektif Narsizm Bağlamında Kitle Psikolojisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi SBE.
- Çapcıoğlu, İ. (2018). "Sekülerleşen Toplumda Bireyselleşen Aile". *Turkish Studies Dergisi*, Sayı 13, 19-34.
- Çelebi, Ş.G. (2017). *Türk Modernleşmesinde Modernlik Algısı ve İdeolojik Yansımaları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi SBE.
- Çetin, H. (2007). *Modernleşme Krizi: İdeoloji ve Ütopya Arasında Türkiye*. Ankara: Orion Yayınevi.
- Dalfidan, F. (2012). *Türk Modernleşme Sürecinde Değişen Kadın Kimliği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi SBE.
- Develioğlu, K. ve Ö.A. Tekin (2013). "Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Yabancılaşma Arasındaki İlişki: Beş Yıldızlı Otel Çalışanları Üzerine Bir Deneme". *Süleyman*

- Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 18, Sayı 2, 15-30.
- Durdu, Z. (2018). ‘‘Siyasal Kültür, Modern Devlet ve Demokrasinin Demokratikleştirilmesi’’. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 11, Sayı 61, 574-582.
- Durkheim, E. (2011). *İntihar*. Özer Ozankaya (çev.), İstanbul: Cem Yayınevi.
- Durkheim, E. (2013). *Toplumbiliminin Yöntem Kuralları*. Özer Ozankaya (çev.), İstanbul: Cem Yayınevi.
- Dünya Sağlık Örgütü (WHO), <http://www.euro.who.int/en/media-centre/events/events/2019/09/who-launches-campaign-on-suicide-prevention>, (Erişim Tarihi: 27.04.2020).
- Eskin, M. (2014). *İntihar: Açıklama, Değerlendirme, Tedavi ve Önleme*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Eşmeler, A. ř. (2018). *Türkiye’de Kentleşme Sürecinde Ortaya Çıkan Sorunlar Kentlerde İntihar Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Ankara Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi SBE.
- Foucault, M. (1992). *Hapishanenin Doğuşu*. Mehmet Ali Kılıçbay (çev.), Ankara: İmge Yayınevi.
- Foucault, M. (2014). *Özne ve İktidar*. Işık Ergüden ve Osman Akınhay (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Freud, S. (1993). ‘‘Yas ve Melankoli’’. R. Uslu ve O.E. Berksun (çev.), *Kriz Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, 1-12.
- Fromm, E. (1992). *Yeni Bir İnsan Yeni Bir Toplum (Yanılsama Zincirlerinin Ötesinde)*. Necla Arat (çev.), İstanbul: Say Yayınları.
- Fromm, E. (1993). *İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri*. şükrü Alpagut (çev.), İstanbul: Payel Yayınları.
- Giddens, A. (1994). *Modernliğin Sonuçları*. Ersin Kuşdil (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. Cemal Güzel (çev.), İstanbul: Kırmızı Yayınları.

- Göksüçukur, B. (2019). *Türk Modernleşmesi ve Din: Osmanlı Dönemi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi SBE.
- Harvey, D. (1997). *Postmodernliğin Durumu: Kültürel Değişimin Kökenleri*. Sungur Savran (çev.), İstanbul: Metis yayınları.
- Habermas, J. L. (1994). *Postmodernizm*. Güleğül Naliş, Dumrul Sabuncuoğlu ve Deniz Erksan (çev.), İstanbul: Kıyı Yayınları.
- Hocaoğlu, D. (1994). "Sekülerizm, Laisizm ve Türk Laisizmi". *Türkiye Günlüğü Dergisi*, Sayı 29, 35-76.
- İbn-i Haldun (2015). *Mukaddime*. Süleyman Uludağ (çev.), İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kant, I. (2007). *Ethica (Etik Üzerine Dersler)*. İstanbul: Pencere Yayınları.
- Karslı, E. (2019). "Modernleşme Sürecinde Çözülen Aile Yapısı ve Kadının Yeniden İnşası". *Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilim Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 1-14.
- Kaya, M. (2012). "Klasik Sosyolojik Perspektifte Modernleşme Tartışmaları". *Birey ve Toplum Dergisi*, Cilt 2, Sayı 4, 11-132.
- Mardin, Ş. (2010). *Türkiye'de Toplum ve Siyaset*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Marx, K ve Engels, F. (2013). *Komünist Manifesto*. İstanbul: Can Yayınları
- Marx, K. (2013). *Yabancılaşma*. Kenan Somer ve Ahmet Kardam (çev.), Ankara: Kuban Matbaacılık.
- Marx, K. (2006). *İntihar Üzerine*. Barış Çoban ve Zeynep Özarslan (çev.), İstanbul: Yeni Hayat Yayıncılık.
- Montesquieu (2007). *Kanunların Ruhu Üzerine*. Berna Günen (çev.), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Oktan, A. (2008). "Türk Sinemasında Hegemonik Erkeklikten Erkeklik Krizine: Yazı-Tura ve Erkeklik Bunalımının Sınırları". *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Cilt 5 Sayı 2, 152-166.
- Özay, M. (2006). *Günümüz Sosyolojisinde Modernleşme- Sekülerleşme- Din İlişkileri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi SBE.

- Özdemir, G. (2018). *Türk Modernleşmesi ve Toplumsal Güven İnşası*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi SBE.
- Öztekin, H. ve A, Öztekin. (2010). “Modernleşme ve Mahremiyet İlişkisi ve Siber Mekânda Mahremiyetin Aleniyete Dönüşmesi”. *E-Journal of New World Sciences Academy*. Cilt 5, Sayı 4, 527-540.
- Öztürk, O. Uluşahin, A. (2011). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları 1*. Ankara: Tuna Matbaacılık.
- Platon (2007). *Yasalar*. Candan Şentuna ve Saffet Babür (çev.), İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Poyraz, T. ve A. Çalışkan. (2019). “Türkiye Özelinde İntihar Olgusunun Sosyolojik Açıdan Analizi”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt8, Sayı 4, 2958-2974.
- Pustu, Y. (2006). “Küreselleşme Sürecinde Kent (Antik Site’den Dünya Kentine)”. *Sayıştay Dergisi*, Sayı 60, 129-151.
- Sayar, K. (2007) “Parçalanmış Ailelerde ve Çocuklarında Görülen Problemler”, Çaha, Ömer (ed.), *Günümüzde Aile* 69-75, İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Sarıpınar, A. (2015). *Siirt İlinde Kadın İntiharları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi ATE.
- Serin, R. (2006). *Kentleşme Sürecinin Etkileri ve Yabancılaşma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi GSE.
- Simmel, G. (2006). *Modern Kültürde Çatışma*. Tanıl Bora, Nazile Kalaycı ve Elçin Gen (çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Simmel, G. (2009). *Bireysellik ve Kültür*. Tuncay Birkan (çev.), İstanbul Metis Yayınları.
- Suvarlı, M.K. (1995). “Çocuklarda ve Adolens Çağında İntihar: Araştırmalar, Önlemler ve Çözüm Önerileri”. *Kriz Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1, 75-87.
- Sümer, N. (2014). “Antik ve İlkel Toplumlarda İntihar Olgusu”. *Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 83-116.
- Şen, N. (2008). *Toplumsal Anlam Dünyası ve İntiharın Toplumsal Algısı: Bursa Örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi SBE.

- Talu, N. (2010). ‘‘Modernlik Söylemi: Endişeli Bakışlarda Modern Birey’’. *METU Mimarlık Fakültesi Dergisi*, Cilt 27, Sayı 2, 141-171.
- Tatlılıoğlu, K. (2012). ‘‘Sosyal Bir Gerçeklik Olarak İntihar Olgusu: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme’’. *AİB Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 12, Sayı 2, 133-155.
- Taylor, C. (2017). *Modernliğin Sıkıntıları*. Uğur Canbilen (ev.), İstanbül: Ayrıntı Yayınları.
- Tazegül, M. (2001). *Modernleşme Sürecinde Türkiye’de Modernlik Olgusunun lk Dergisi rneğinde İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi SBE.
- Topçu, N. (2018). *Sosyoloji*. İstanbül: Dergâh Yayınları
- Touraine, A. (2016). *Modernliğin Eleştirisi*. Hülya Uğur Tanrıöver (ev.), İstanbül: Yapı Kredi Yayınları.
- Tönnies, Ferdinand (2005). ‘‘Gemeinschaft ve Gesellschaft’’, Aydoğan, Ahmet (ed.), *şehir ve Cemiyet*, 185-217, İstanbül: İz Yayıncılık, 2000.
- Tuncel, G. ve B, Gündoğmuş. (2012). ‘‘Türkiye Siyasetinde Merkez-evrenin Dönüşümü ve Geleneksel Merkezin Konumlanma Sorunu’’ *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 14, Sayı 3, 137-158.
- Turđut, F. (2017). ‘‘Tarihsel Süreçte Aile Kurumunun Dönüşümü ve Geleciğine Yönelik ıkarımlar’’ *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 93-117.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2005-2019.<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=115&locale=tr>, (Erişim Tarihi: 12.05.2020).
- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/felsefe>, (Erişim Tarihi: 12.05.2020).
- T.C. Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu, http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b10fb02ba8603.72181248, (Erişim Tarihi: 08.04.2018).
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Bulanık İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, <https://bulanik.meb.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 21.07.2020).

- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Malazgirt İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü,
<http://malazgirt.meb.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 21.07.2020).
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Varto İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü,
<https://varto.meb.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 21.07.2020).
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Hasköy İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü,
<http://haskoy.meb.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 21.07.2020).
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Korkut İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü,
<https://korkut.meb.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 21.07.2020).
- Wirth, L. (2002). Bir Yaşam Biçimi Olarak Kentleşme. Alkan, A. ve Duru, B. (der. ve çev.), *20. Yüzyıl Kenti*. 77-106, Ankara: İmge Yayınevi.
- X.Y. (Sağlık Personeli). (16.07.2020). *‘‘İntihar Adı Altına Acile Getirilen Kişiler’’* konulu görüşme, Muş.

EKLER
EK 1 ETİK KURULU RAPORU

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

Toplantı Tarihi: 31/01/2020	Toplantı Sayısı: 1	Karar Sayısı: 11
<p>Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu, Prof. Dr. Cevat SELAM başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.</p> <p>KARAR-11: Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 24/01/2020 tarihli ve E.1353 sayılı yazısı okunmuş ve ekleri incelenmiştir.</p> <p>Yapılan incelemeler sonucunda, Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tez danışmanlığı Dr. Öğr. Üyesi Orhan KESKİNTAŞ tarafından yürütülen, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı 1710201013 numaralı tezli yüksek lisans öğrencisi Tarık CEMİLAOĞLU'nun "Modernleşme Sürecinin Sonuçları: İktisadi Sosyal-Politik Açıklanma İncelenmesi Muş Örneği" konulu tez çalışması Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından uygun görülmüş olup, durumu Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne bildirilmesine,</p> <p>Öy birliği ile karar verildi.</p>		
BASKAN		
Prof. Dr. Cevat SELAM Rektör Yardımcısı		
ÜYE	ÜYE	ÜYE
Prof. Dr. Harun POLAT Fen Fakültesi Öğr. Üyesi	Doç. Dr. Hanifi KÖRKOCA SBF Öğr. Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Hasan TASALI SBF Öğr. Üyesi
ÜYE	ÜYE	ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Recep YILMAZ İİF Öğr. Üyesi	(İznilil) Dr. Öğr. Üyesi Mehmet SALMAZZEM İktisadi İlimler Fakültesi Öğr. Üyesi	(İznilil) Dr. Öğr. Üyesi Demet DENİZ YILMAZ Eğitim Fakültesi Öğr. Üyesi
ÜYE	ÜYE	ÜYE
(İznilil) Dr. Öğr. Üyesi Sedat KARDAY Fen Fakültesi Öğr. Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi İbrahim SARIKAYA Eğitim Fakültesi Öğr. Üyesi	

EK 3

T.C MUŞ VALİLİĞİ İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ İZİNİ

T.C.
MUŞ VALİLİĞİ
Emniyet Müdürlüğü
Asayiş Şube Müdürlüğü

Sayı : 61670204-22935-2020/ŞJ6
Konu : Dilekçe

27.07.2020

Sayın İzzet CEMİLOĞLU
Sunay Mah. 201. Sk. Güzel Kent Yapı Koo. No:4/15 Merkez/MUŞ

İlgi : Muş Alparslan Üniversitesi Rektörlüğünün 23.07.2020 tarih ve P.1565 sayılı yazısı.

İlgi sayılı yazınız ekinde gönderilen 21.07.2020 tarihli dilekçeinizde talep ettiğiniz tez konusu inihir olayları ile ilgili 2005-2020 yılları arasında alt tablo yazınız ekinde gönderilmiştir.

Saygılarımızla

İl Emniyet Müdür Yardımcısı
2.Sınıf Emniyet Müdürü

Eki :
1 Sayılı Tablo

ÖZGEÇMİŞ

Tarık CEMİLOĞLU 03.11.1991 tarihinde Muş Merkeze bağılı Güzeltepe Köyünde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Muş'ta tamamladı. 2016 yılında İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünden mezun oldu. 2017 yılında Muş Alparslan Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisansa başladı. İlgili programda halen öğrenimini sürdürmektedir